

M

DOMINICI BAUDI
ORATIONES

QVÆ EXSTANT,
Quarum maior pars nunc pri-
mum prodit

Ex Bibliotheca

IANI RUTGERSI,

Edente

Matthiâ Byvortio.

LVGDVNI BATAVORVM,
Typis IACOBI MARCI.

CLD ID CXX.

Illustriss. atque incomparabili heroi

A X E L I O O X E N -
S T E R N Æ,

Equiti, libero Vyholmie Cymithai
atque Tydænæ Baroni,

Sereniss. Potentiss. g. Principis ac D.

G V S T A V I I I.

D.G. Suecorum, Gothorum, Vanda-
lorum, &c. Regis, Regnorumque
ejus consiliario atque Can-
cellario summo.

H *ndies magis ac magis, Vir Illu-
strissime, auream illam sententiam
huic sæculo nostro accommodari pos-
se comperimus, quã Venusinus olim Poëta
quasi è cælo in terras deducens cecinit:*

*Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi:*

* 2

Id

DEDICATIO.

Id cum semper alias, tum etiam nunc vi-
dere licet in singulari illo Bataviae lumine
Dominico Baudio: cujus perdocta & in
omne ævum victura scripta, multi præstan-
tissimi & insignes viri, post extinctum
corpus illius, summa admiratione ample-
ctuntur & osculantur: omni studio, in-
dustria, opera, ac labore id agentes, ut ea
colligere, atque in publicum proferre pos-
sint. Inter igitur opera illius quæ jam in
lucem prodierunt, extare quoque vidi-
mus paucas orationes eius; ita tamen ut
plures, quod ille apud privatos delitescen-
tes illos fugerant, omisæ sint; quæ tamen
cum ita scriptæ sint, ut neque eloquentia
maiore quisquam, neque gravitate, neque
studio dicere valeat, perire sine nefario
scelere nõ possunt. Quare cum Vir Nob.^m
¶ Ampl.^m Ianus Rutgersius, Invidiosis-
simo Suecorum Regi à consilijs, Mæcenas
meus incomparabilis, ¶ Phœnicis illius
perpe-

DEDICATIO.

*perpetuus admirator, nonnullas earum sua
 fortunâ, unamque insignem, quâ Pot.^m at-
 que Ser.^m magnæ Britanniae Regi Iacobo
 fœdus Hispaniense dissuasit, viri Cl.^m ac
 non sine honoris præfatione nominandi Ge-
 verbarti Elmenborstii beneficio nactus es-
 set, quæ nondum communem lucem adspe-
 xerat; illique iis edendis vocare minimè
 liceret, propter gravissima S. R. M. negotia,
 quibus involutus esset; mihi eas edendas
 tradidit. Quas cum accepissem, & iam me
 tam insigni beneficio auctum viderem, mi-
 rum in modum cum gaudere cœpi. Præ-
 ter ea incredibilia beneficia,
 tempore, à quo me in-
 cepit, affecit, hoc re-
 beneficium familiam
 potest. Quid enim
 ut quid optabilius in-
 ere potest, quam no-
 Virorum scriptis
 3 præ-*

DEDICATIO.

præfixum, posteritati cognitum tradere.
Eius enim humanitas in eum beneficia sua
conferre voluit, in quo nihil alienum agno-
scere potuit. Cum autem illa benignitate,
quam in me jam tum contulerat, abuti mi-
nime viderer, illas orationes perquam di-
ligentissime iterum atque iterum relégi,
quas ubi jam justi voluminis magnitudi-
nem explere posse perspexeram, Typographo
eas excudendas commisi. Malui enim mul-
tis publicè prodesse, quam solus tam insi-
gne, tamque præclarum virtutis, & do-
ctrinæ monumentum *videre.*

Nunc vero cum mori
Ill.^m singulis libe-
querere, non diu
cui patrocinium hu-
enim protinus occu-
nostri (quem Illi
præsentem compl-
præclaras ingenij

DEDICATIO.

solum dum vivebat, sed etiam nunc post eius cineres perpetuò sinu foves. Accedebat ad hac eximia dignitas tua, maximis virtutibus comitata. Tu enim, præterquam quod ex Illma familiâ sis ortas, tantisque ac tam magnis honoribus abundes, ut maiorum vix ulla accessiones esse possint, te tam benignum omnibus præbeas, tantamque omnibus humanitatem ostendas, ut nemo tuo sermone excludatur, nemo congressu. Quis unquam ab hominum memoria has omnes virtutes simul, in homine tanta dignitate prædito, concurrere audivit. Nemini enim totum hoc potentissimum regnum plus debet, quam tibi. tuis enim humeris incumbit onus Aetnâ gravius. In id autem omnes actiones tuas, omnes cogitationes, omnem denique mentem tuam refert atque dirigit, ut patriam tuam iuvare posses, nihil maius, nihil splendidus, nihil divinius esse ducens quam benè de illà mereri. quod

DEDICATIO.

unum quoque adeo feliciter, Virtute duce,
 & comite Fortuna es consecutus, ut memo-
 riam tuam, quæ post mortem sancta habe-
 bitur, nulla unquam temporis oblivio dele-
 sura sit. Hæc & similia multa me impule-
 runt, ut has studiorum meorum primitias,
 Illust.^{me} Ampl.ⁿⁱ Vestra, velut Deo
 præsidi Musarum alicui offerrem. Quas
 si solita benignitate atque comitate susci-
 pere dignatus fueris, omnia me consecu-
 sum existimabo.

Vale Vir Illustrissime, & Amplissime,
 Scribebam Hagæ Batavorum, Kalend.
 Decemb. CIO IO C XVIII.

Ill.^{me} Ampl.ⁿⁱ V.

perpetuus cliens

MATTHIAS BIVORTIUS.

Do-

DOMINICI BAUDI
C A R M E N

Orationem ad Studiosos Leyden-

ses habitam exprimens.

O Decus eximiū patriæ, generosa propago,
Doctrinæ studiosa cohors, spes lata parētū,
Stirps unde exōritur soboles lectissima gentis,
Flos iuvenū quos mulcet honor, quos gloria pun-
Et quibus accēdit præcordia fulgor honesti: (git,
Per sacra Musarum, per fœdera Palladis alta
Vos precor, & quidquid sanctum est in genti-
bus usquam,

Percipite hæc animis, penitusque insigite menti
Quæ loquor immenso vestri devinētus amore.
Tandem pulsa loco virtus se pristina rursus
Erigat, & veteres redeant in pectora flamma.
Sat vitis iræque datum, quæ pessima pestis
Sede movet diam rationem, & in avia raptat
More ferocis equi, quem nec cohibere magister,
Nec vis ulla valet, glomerat levis ungula nubē
Pulverea, volucresque fuga prævertitur auras.
Haud secus ira rapax animos à tramite recto
Præcipites agit, ac Circei graminis instar
Destruit in sevos mortalia corda leones.
Hanc franare decet, durisque urgere lupatis
Terribilem furiam, cultu intractabile monstrū.
Dulce sed ulisci, iustoque litare dolori

*Creditur, atque animum iuvat exsaturare ta-
mentem,*

*Et lustrare oculis seve subiecta securi
Colla, reosque metu trepidos licitoris ad ictum.
Quis docet ista Cato? quis pectora fascinat error?
Talia barbaricis sunt gentibus apta, nec unquam
Intrarunt animos generoso ardore calentes.
Vos quibus est cordi pietas, qui pectore Christum
Spiratis, qui mente Dei praefertis amorem,
Ne pueri, ne corde feros ad suescite mores,
Tollite Cyclopum ritus, neu cruda tueri
Furera sit studium. dirus Nero tristitia iussit
Supplicia, illustresque animas demisit ad Orcum,
Romanamque viris viduavit fortibus urbem:
At non spectando pereuntes lumina pavit.
Nulla magis virtus sublimi extollit honore
Magnanimos proceres, & nomina consecrat aeo,
Quam qua praecipit clementia temperat iram.
Fortior est animum qui debellare ferocem,
Vasanosque potest sedare cupidinis aestus,
Quam si per gentes violento Marte subactas
Imperitares ovans. Hac regibus absuit altis
Gloria. vir Macedo qui sub sua iura redegit
Ingentes populos, lateque potentia regna
Ferre iugum docuit, violenti succubat ira,
Vincitur a vitis, servusque libidinis audit,
Cui domino cunctus terrarum paruit orbis.
Quae summi tremuere duces, qui sceptris tyrannis
Reddi-*

AD STUDIOS. LEYDENI.

Reddidit, ac victis multa cum laude pepercit;
 Obruitur nimis successibus, & sua nescit
 Vota pati, rebusque modum servare secundis.
 Ergo epulas inter, Lenaque dona trucidat
 Custodem capitis, vero magis ore loquentem
 Quam sufferre queunt aures impune superba,
 Mentiturque genus, dedignaturque Philippum,
 Atque Iovis proles spreto patre tendit haberi.
 Transit in externos habitus, ac victor adoptat
 Probra, quibus cecidit maiestas amula cælo,
 Persarumque decus porrectum solis abortu
 Littus ad occiduum tot euntibus ordine lustris.
 Tanta molis opus, tanta est victoria, fastum
 Vincere, & indomitos animi compescere motus.
 Hic labor, hinc iuvenes meritâ sperant coronâ.
 Postque tot errores, post tanta oblivia laudum
 Tendite vela retro, cursusque iterate relictos.
 Seu calor ætatis, seu vos violentia mentis,
 Seu dolor exsuperans, vindictaque dulcis adegit
 Obliquare sinum, vigiles intendite curas
 Vt iactata ratis tuto considerare portu
 Possit, & infames Sirenum evadere cantus
 Absque malo, veluti specimen virtutis Ulysses
 Transiit illecebras pellaces remige surdo.
 Quæ quidem sunt gesta retro deformia fatum
 morare piget. tristes sine sanguine pugnas
 sanaque parum vestigia mentis
 pressa notis: prostrata iacebant,
 Atque

DOM. BAUDI CARM.

Atque afflictâ solo Themidis subsellia diræ,
 Musarumque domus ventis exposita patebat,
 Ut sibi si propriam sacrasset Terminus adem,
 Qui superum regi doluit submittere fasces,
 Abducique loco, notamque relinquere sedem.
 Ergo sub aethereo semper Iovis axe recumbit.
 Hoc vestra fecere manus, hac premia matri
 Rettulit, hoc precium studijs devota iuventus.
 Cetera quid referam sine lege, sine ordine gesta
 Qua male morigeri, stimulisque haud molli-
 bus acti

Patraſtis nec digna bonis, nec amica relatu?
 Degeneres anima, solitique oblita pudoris
 Progenies, ubi nunc vis virvida mentis, & ardēs
 Impetus ad laudem, sanctaque modestia frontis?
 Quo vetus absceſſit probitas, & candida moris
 Temperis, niveoque accensum pectus honesto?
 Plebs virtutis inops, quali nunc ordiar ore
 Crimina vestra loqui? quo vos ego nomine dicā?
 Versor in ancipiti. desertores. ne manipuli
 Martia corda vocem, qui sacramenta resolvunt
 Militiæ, spernuntque sequi mandata regentum,
 Ductoresque suos? castris procul este Quirites,
 Linqvite signa viris, ne tangite sacra profani
 Sacrilegis manibus. Musarum abscedite luco
 Lucifuga volucres. ignavi ad cetera, fortes
 Excutare imperium, fixasque refigere legi
 Iuratamque fidem. Sed me dolor av

AD STUDIOS. LEYDENS.

Et furij inflammat amor, dum vestra voluto
 Flagitia, atque imo sub pectore vulnus adactū
 Mens pia ferre nequit, mærorque silentia rūpit.
 En Musis operata cohors in viscera matris,
 Luce palā, nec mente minor, nec turgida Baccho
 Savit, & horrisono strepitu turbare docentum
 Munia gessit ovans. hinc scilicet ardua tollit
 Cornua, & aterna spondet sibi premia laudis.
 Egregium vero decus, & memorabile nomen,
 Irruere in vigiles, lymphari nocte per urbem,
 Explorare aciem gladiatorū ad strata viarum,
 Matribus esse metu, diras intendere voces,
 Stentora qua superent, Martemque horrenda
 frementem:

Sternere ligna solo, saxisque effringere vitra,
 Non secus ac cælo si præcipitaret ab alto
 Turbida tempestas, aut grandinis horridus
 imber.

Pergite magnanimi iuvenes sic itur ad astra
 Scilicet: his furij solennibus acta iuventus
 Terrigenum, superis orsa est detrudere regnis
 Cælicolas: hoc Marte merens cū Castare Pollux,
 Et vagus Alcides nectâr bibit ore, Deūmque
 Cætibus inseritur: sic sese Romula virtus
 Extulit, & Bacchum vexere per oppida tigres.
 Talibus auspicijs vos huc misere parentes.
 Este viri; celerate gradum quo splendida bilis
 Vos vocat, atq; regi metuens temerarius ardor.

Me

DOM. BAUDI CARM.

Memiserum, quanto cum luctu mentis oberrat
 Sensibus ille dies, quo non solennior alter,
 Dum stetit incolumi fama que fideque Lycaum
 Leida tuum, nunc pene fuit supremus, & atras
 Intulit heu tenebras Bataræ telluris ocello!

Quum velut exiliunt effusi è carcere fratres
 Æolijs, sine more modoque ruiſtis in adem
 Palladis, & ritu violaſtis ſacra neſaſto.

Nec dubitatis adhuc, veluti re fortiter acta,
 Tollere ſublimes animos, abiturumque minari.

Quæ mora vos retinet? quin ocius itis, & almâ
 Nutricem fugitis? patet undique litus, & aer.
 Ite pedes quocumque ferent, ſeu ſcandere currû,
 Sive iter Oceani per ſtagna capeſſere mens eſt.
 Scilicet ad ſedes grati venietis avitas

Laudis egena cohors, expunctaque turba ma-
 niplis.

Patria vos hilari vultu, pronoque favore
 Suscipiet reduces. ô inexorata parentum
 Vota piaſq; preces! qui nunc ſibi gaudia fingût,
 Eventuſque bonos, ac ſpe paſcuntur opima
 Vos fore praſidiû miſeris, columenque ſenectæ,
 Fundamenque domus; nec tantum corde dolorẽ
 Concipiunt, vos vt ſubeant faſtidia recti,
 Paniteatque ſequi virtutem. at ritè vocatus
 Det meliora Deus, mentesque ad ſana refleçtat
 Conſilia, atq; omẽ lacrymoſum avertat in hoſtes.
 Nam quid ego infandos verſu renovare dolores

Inſequor

AD STUDIOS. LEIDENS.

*Insequor, atque iterū tā tristia vulnera tracto?
 Si vos exstimulat priscarum gloria laudum,
 Si genium accendit decus, ac reverentia fama,
 Dedecorumque pudor: si sensibus insidet imis
 Pulcher honoris amor, si stat sententia mentem
 Corrigere in melius, pravosque resingere mores:
 Nulla super tanti suberunt monumenta doloris,
 Nec nota culparum: volucris ludibria vento
 Ferre dabit pietas, quacunque licentius acta
 Vox efferre timet. clementia Principis omnes
 Eluet offensas, lapsosque errore iuventae
 Donabit venia, quos ira, vel impetus egit
 In facinus, non triste nefas, non turpe nocendi
 Propositum veniens ex interiore recessu
 Cordis, & expenso meditata piacula sensu.
 Quocirca, o iuvenum charissima pectora, tandē
 Induite obsequium, rectique insistite callem.
 Omnia quae contrahit fidem, praeterque decorum
 Sunt admissa prius, sub opaca nocte latebunt,
 Fidaeque delebunt veteres obliviae noxas
 Si peccasse piget: semper patet ara salutis,
 Et venia lapsis: tali fidissima portu ..
 Consilii statio, praclusa est gratia nulli
 Quae spes alma fovet, placido quae cernere vultu
 Mens bona dignatur, studiorum incumbite curis,
 O socj, quos certa sui fiducia tollit,
 Et praeduleis homos, revocate ad munia vires:
 Et vitae provisae parum consueti prioris*

Sanate

DOM. BAUDI CARM.

*Sanate officijs, nullo discrimine fortes
Sanantesque fuant. eadem sint fœdera pacis
Ambobus populis, nutu rationis eant res,
Non vi, non fremitu. generosâ accingite mensê
Ad decus, ad virtutis opus: feret hic labor olim
Gaudia, & eximio vos patria tollet honore.*

FINIS.

*Index Orationum, quæ hoc volumine continentur:
quæ asterisco notantur nunc primum prodeunt.*

- I. **A**D Studiosos Leydenses, ob eadem commilitonis tumultuantes.
- II. Funeris, dicta honori & memoriæ maximi virorum Iosephi Iusti Scaligeri.
- III. Ad Sereniss. Principem Elizabetham Angliæ &c. Regina, cum Responsione Regina, & Replicatione Baudij.
- IV. Ad Sereniss. & Potentiss. Principem Iacobum, Magnæ Britannię &c. Regem.
- V. Dissertatio de Inducijs Belli Belgici, edita sub nomine **LATINI PACATI**.
- VI. Oratio sub Persona Illustriss. Belgij Ordinum ad Potentiss. Britannię Regem Iacobum I. De non incundo fœdere cum Hispano. Eadem Carmine.
- VII. Cum auspicaretur interpretari Panegyricum Plinij.
- VIII. Hortatio ad amplectendas belli Belgici inducias, edita sub nomine **IULIANI ROSBECII**.
Epistola quibus orationes amicis inscriptæ olim fuerunt.

DOM.

DOM. BAVDII V. C.

ORATIO

*ad Studiosos Leidenses, ob eadem
commilitonis tumultuantes.*

MAGNIFICE
Rector, nobilitatis & literarum ingens columnen, Iosephe Scaliger, maximo parente digna progenies, generosi Barones, clarissimi professores, honorandi Collegæ, viri doctrina & virtute præstantes, vos ô lectissimi adolescentes, ad quos præcipuè sermo meus dirigitur, erudita studiosorum corona, propago generis, spes posterorum, spes & scæbolæ ingenuæ iuventutis, seminarium Reipub. pe-
A ctora

ctora generosa, & ad laudem ac decus nata: præbete quæso mihi mentes atque aures placidas, dum ea dicendo contexam, quæ summè faciunt ad utilitatem, famam, existimationem & dignitatem vestram. Nam si orationi nostræ benignitas vestra facilem audientiam commodaerit, fretus probitate vestra, & integritate atq. innocentia conscientia meæ, spero me effecturum, ut hodiernus dies mihi pulcherrimæ facti occasionem, vobis fructum ingentis beneficij obtulisse videatur. Satis superque perspectam & exploratam esse arbitror unicuique vestrum meam singularem erga vos omnes benevolentiam, nec ego vicissim vnquam dubitavi de mutuo vestro erga me affectu, quem instar preciosissimi thesauri, & amplissimi

plurissimi patrimonij non iniuria facio plurimi. Quum igitur vterque consecuti simus quod communiter erat optandum, non vtar ambagibus, nec ex alto petitis verborum blandimentis, vt sermo meus in animos vestros amica vi quadam influere possit: sed primo congressu inuadam in arcem ipsius causæ, simpliciterque ac sine artificio planum faciam quibus sim rationibus impulsus, vt in hunc locum extra ordinem ad perorandi munus accederem. Diutius voto, & opinione feriatum sumus à publicis recitationibus, partim ob inclementiam & asperitatem hiemis, sed maximè ob luctuosum & lamentabilem casum ornatissimi iuuenis Assueri Hornhouij, commilitonis vestri, qui postridie eius diei, quo luculentum

4 DOM. BAUDI ORAT.

doctrinæ specimen in Iuridica facultate publicitùs ediderat, crudeli vulnere extinctus est. Cuius miseranda cædes non leuiorem mihi & omnibus bonis dolorem inflixit, quàm cuiquam veſtrùm. Senatus etiam Academicus ſupremum humanitatis officium defuncto perſoluit, & frequenti comitatu atque honore exſequiarum teſtatus eſt quantam inde mœſtitiã & ægri tudinem concepiffet. Exarſiſtis animis ad expetendam vltionem de facinoris authore. Non ſolùm veniam daremus indignationi veſtræ, ſed etiã pietatis & gratæ erga mortuum recordationis laudem tribueremus, ſi morem vllum aut modum, ſi ordinem legitimum, ſi aliquam in iſto ſeruore temperantiam, aut moderationem ſeruaffetis, quod

quod cum in omni negotio; tum
 præcipuè in causa capitali fieri de-
 bet, vbi non leuia aut ludicra pe-
 untur præmia, sed de vita homi-
 nis, de sanguine ac spiritu eius agi-
 tur, pro quo mundi Redemptor ip-
 se sanguinem suum effudit, & qui
 circumfert imaginem æterni Crea-
 toris. In re tam ardua tantique mo-
 menti nulla vnquam comperendi-
 ratio longa est, nec heic licet bis
 peccare, vt olim dixisse ferunt La-
 nachum Atheniensium ducem,
 quum Tribunus militaris erratum
 bello admissum imprudentiæ &
 incogitantia obtentu deprecaretur.
 Non admittitur in tam atroci casu
 chema illud *παρ' ἐπιόνοισιν*, quod in
 imperatore plurimum improbat
 incipio Africanus, quum nempe
 vult immedicabile vulnus infli-

Etum itur ad commune fragilitatis
 humanæ perfugium vt dicamus er-
 raui, lapsus sum, non putaram, non
 prauideram. Omnia sunt animo
 præcipienda, & meditanda prius-
 quam civis è ciuitate, nedum homo
 è vita sit exterminandus. An arbi-
 tramini statim & primo pedatu ad
 illam horrendi carminis legem esse
 profiliendum. *I licetor, deliga ad pa-
 lum, manus adstringito, caput obrubito,
 arbori infelici recte suspendito, vel honoris
 causa caput amputato*: nempe vt illæ-
 tabili spectaculo saturare oculos, &
 animum explere possitis? Sufflami-
 nandi estis, ô boni, nec inconsultæ
 lasciuientium atque concitatorum
 iuuenum cupiditati deponendum
 est arbitrium vitæ necisque, quo
 nullum grauius negotium, nec dili-
 gentiori cura prouidentiaque est
 admi-

administrandum. Potest enim ad præsens tempus omiſſa pœna quãdoque exigi, ſemel exacta non po- teſt diffingi, aut in priſtinum ſta- tum reuocari. Nullus heic Prætorix in integrum reſtitutioni locus eſt, nec interdicta recuperandæ poſſeſſionis iudicato prodeſſe poſſunt. Sic ante oculos vobis eximius Cæſarum Theodoſius, non abſque graui cauſa titulum & agnomen Magni conſecutus: princeps rebus geſtis egregius, ſed nulla virtute quàm pietatis gloria commendatior. Is quum in Theſſalonicenſes contra promiſſi fidem ob infandum quidem ſce- lus, ſed tamen ſupra omnem mo- dum ſæuiſſet cæſis aliquot ciuium millibus, ab aditu templi Diuus ille Mediolanenſium Antiſtes Ambro- ſius eum & obiectu corporis, &

oratione tristi submouit. Non ingredieris, inquit, in domum Dei respersus innocentium sanguine, nec inferes altaribus donarium parricidiali manu. Quæ pronuntiatione tanquam ictu aliquo fulminis attonitus & obstupefactus Imperator, deiecto in terram vultu domum se mœrens recepit, diu caruit publico, defleuit vberibus lacrymis calamitosam sortem suam, quod sibi terrarum domino, qui penè cunctas orbis oras infra magnitudinem ac maiestatem suam videbat, non esset fas eò pedem inferre, quò cottidie viles ac miserabiles personæ, sed coram Deo preciosæ, tanquam ad asylum & refugium certissimæ consolationis benignè committerentur. Tandem continuatione & perseverantia poenitendi

tendi veniam ab Antistite sanctissimo exorauit. Ac ut in posterum fecituri Principes haberent quod in simili causa cauerent, ne ad eundem præcipitis vindictæ scopulum impingerent, legem humanitatis plenam promulgauit, qua sancitur ut damnatorum supplicium in diem trigésimum prorogetur. Exemplo ad eam rem præiuerat Tiberius, quo regnante Senatusconsultum factum est, ne sententiæ capitales ante diem lecimum ad ærarium perferrentur, dque vitæ spaciū condemnatis indulgebatur, sed magis ad inanem lementiæ famam aucupandam, uam vllum ob vsum. Nam (vt reert prudentissimus annalium conitor & aulicarum artium vafferrius indagator Cornelius Tacitus) *et Senatui libertas ad pœnitendum erat;*

nec Caesar interiectu temporis mitigabatur. Nero priusquam in tetram immanemque belluam degeneraret, quum ei Burrus Prætorio Præfectus vir antiquæ seueritatis, & utile regni instrumentum chartam offerret ob-signandam, qua supplicio capitis addicebantur duo facinorosi, & latrociniiis infames, inuitus aut inuito similis eam accepisse traditur, ac diu multumque cunctatus tandem libello nomen subscripsit, vocemque illam effatus est, quam miris Seneca laudibus in cælum extollit, *Vellem nescire literas*: siue naturalis indoles bonitatis, & in affectata mansuetudo fuit, siue species as simulatæ virtutis, & ostentamentum clementiæ, cui postea regnandi licentia personam detraxit. Multas enim mentes etiam ad virtutem à natura subornatas

natas honos ita immutauit, vt non agnosceres eundem esse. Plures è dominantibus ab adulatorum blanditiis, quàm à profectis hostibus oppressi sunt. Sed quod à crudelibus tyrannis salubriter, & optima ratione dictum, gestum aut constitutum est, non eo minorem vim aut leuius auctoritatis pondus habere debet, quod ab authore minus probando est profectum. Imò contrà, dignitas rerum bonarum, quas prauis principibus voce aut edicto sanciant, hoc ipso maior atque augustior est, quod est inuicta vis veritatis, & splendor & pulchritudo laudis & honestatis exprimit ab inuitis. Nam & impudicissimi quique & intestabiles si non pressam gloriæ effigiem, saltem lumbratam animo intuentur, iudicio comprobant, testimonio conscientia-

scientiæ agnoscunt , tametsi factis dedecorent, dum ad deteriora mentem applicant. Ptolemæus Ægyptiorum Rex inter laxamenta curarum, & dum alexæ forum calefaceret, à sceleribus non feriabatur. Puer enim ei adstabat ludenti, qui criminareorum & accusationes, tanquam nomenclator aliquis ex chartula recitabat. Rex prout iactus ceciderat, per iram duci iubebat insontes, & lucro delinitus absoluebat nocentes. Vxor Berenice non paulo cordatior & circumspectior marito corripuit è pueri manibus libellum, & ad virum conuersa grauiter increpuit tantam in re seria negligentiam ac socordiam, monuitque hominem, ne sic obiter ac perfunctoriè sententiam decretoriam ferret de vita miserorum, tanquam si ageretur

tur

le capite papauerum aut cucurbita-
um. Non enim homines excul-
untur è quercu, nec de publico
appetit vnde lucis vsura reparetur.
ales causæ plurimum egent confi-
j longæque deliberationis, nec fa-
le pronuntiandum est sibi lique-
t. Iudicium ampliari debet, nisi re-
is ad exploratissimam veritatem
certitudinem deductis nullus vl-
a locus contationi esse potest.
is, & quæ horum similia dici in
m sententiam potuerunt, haud in-
lectatus Rex nunquã ex illo tem-
ore de vita cuiusquam inter animi
nissiones cognouit, sed serius ac
orius ad huiusmodi iudicia acces-

Quorsum alio existimatis spe-
re quod olim Prætorum falces
o colligati ferebantur, appensis
dem securibus, nisi vt hoc sym-
bolo

bolo testatum fieret animaduersionem Magistratus in puniendis criminibus minimè properam, aut dissolutam esse oportere, sed salutari mora, consiliique maturitate temperandam? Dum enim à lictoribus vincula fascium resoluuntur, patet receptus ad portum pœnitentiæ, licet amplius deliberare, datur interstitium ad emendationem sententiæ durioris. Rursus cùm leues noxiæ lenioribus remediis, profligata facinora non aliter quàm igni & ferro expiari possint: virgis obiurgabantur qui non erant ab omni spe salutis derelicti, secures autem insanabilibus malis admouebantur. Athenodorus vir sapientiæ studiis, & interiore amicitia Augusti Cæsaris clarus, quum à clementissimo principe caufariam missionem fauore

iore senectutis obtinuisset, in supremo digressu vocem hanc, veluti nobilissimæ voluntatis fidei commissum animo eius instillauit. Quociens, optime Cæsar, ira pectus tuam nauaserit, ne quid fecisse aut dixisse velis priusquam apud te sedato corde recolueris omnia literarum elementa. Quo dicto summus ille princeps in admirationem viri facientis raptus, dexteram eius reprehendit, & abiturienti blandam motum iniecit. *Nondum, inquit, præsentia tua carere possum, adhuc indigeo tamen, tam salubri admonitore.* Nec sens fecit atque dixerat, sed eundem diem secum per totum annum denouit. Sentiebat videlicet insignis philosophus homini in summa potestate constituto nihil esse maiori olimine debellandum, quàm animum.

num ultionis avidum, frantum esse imponendum iracundię, quę quum maximè sit inimica rationi, non distat à furore nisi temporis exiguitate. Porrò nunquam magis officit celeritas & ira sanis consiliis, quàm quum ad exigendam pœnam est procedendum. Idcoque si absque officio & ministerio iudicum ipsa lex quę cum omnibus semper vna atque eadem voce loquitur, per se vim suam exserere posset, ad eius auxilium & sanctionem protinus esset confugiendum, quę nullo affectu perumpitur, nihil gratiæ donat, nihil simultati, nec odio aut invidia, tanquam mare tempestatibus inquietatur. Nam (vt præclare sentit, & eleganter scribit Philosophorum facile princeps Aristoteles) qui legem statuit humanarum actionum

AD STUDIOS. LEIDENS. 17
num arbitram ac moderatricem,
statuit Deum: qui hominem præse-
le vult, belluam adiungit, nisi con-
scientiam mentis suæ tanquam nu-
men veneretur, & officij religionem
iunctis affectibus aut propinquitati-
bus anteponat. Hæc & infinita
alia quæ super hac materia vtiliter &
copiosè differi possent, vos adhor-
ari debuerunt, optimi adolescentes,
ne tam præcipites esse velletis in ef-
lagitanda morte cuiusquam mor-
taliū. Est enim inhumana volu-
tas & neuiquam conueniens iu-
uenibus optimarum artium studio-
is lætari adspèctu suppliciorum, fu-
era & cædes haurire oculis, auide-
que contemplari sub gladio carni-
cis, sub acie ferri tremebundam
norituri ceruicem. Nero porten-
um illud, & fatale malum generis
B huma-

humani, qui continuis mortibus
exhaustit florem ciuitatis, qui fra-
trem quo præterito in adoptionem
Cæsarum irrepserat, qui matrem cu-
ius beneficio non vitam solùm, sed
& regnum acceperat, qui educatõ-
rem suum, illud sapientiæ & virtutis
admirabile exemplum, Senecam
interfici mandauit, qui denique nul-
lum scelus inausum atque intenta-
tum reliquit vnde manum abstinere-
ret: tamen oculis pepercit, & iubere
supplicia contentus fuit, non spe-
ctauit. Iure execratur omnis ætas
abominandam illam vocem Vitel-
lij dehonestamenti Cæsarum, vo-
cem barbaram, pecude non homi-
ne dignam, nedum regnatore prin-
cipis populi, qua se pauisse ocu-
los spectata inimici morte iactauit:
optimè olere occisum hostem, me-
lius

AD STUDIOS. LEIDENS. 19
lius ciuem. Nos quorum indo-
lem humanitatis genius excoluit ac
mansuefecit, longè abhorrere debe-
mus à tali dictorum factorumque
atrocitate,

Ingenuas didicisse fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse feros.

Quanto desideratior memoria,
quanto laudabilius est nomen eius,
quem fama consentiens amorem ac
delicias humani generis appellauit!
qui negabat oportere quenquam à
vultu aut sermone principis tristem
discedere! qui se diem perdididisse
penebatur, quo nihil benignitatis
in quenquam contulisset! Hæc sunt
exempla quæ probis omnibus & ad
admirandum, & ad æmulandum
proposita esse debent. Quod si ve-
stra fors non patitur vt facultate
consequi possitis cottidianam assi-

duitatem benè de hominibus merendi, saltem indole bonitatis, & generoso affectu Cæsaream humanitatem imitari potestis. Benefica voluntas & animi propensio pro effectu ducitur, quum liberales & munificæ mentes à copiis atque opibus deseruntur. Etiam inter angustias paupertatis humillima conditio trabeatos Romuli nepotes, & purpuratos satrapas supereminere valet, veris ingenij diuitiis, quæ sola bona censerī debent.

Licet sub paupere tecto

Reges, & regū vitā præuerrere amicos.

Cicero in eximia illa oratione, qua gratias agit verbis amplissimis C. Iulio Cæsari pro M. Marcello clarissimo ciue in pristinam dignitatem restituto, non dubitat hoc eius factum, hanc mansuetudinem & clemen-

AD STUDIOS. LEIDENS. 21
mentiam cæteris omnibus victoriis
ac triumphis anteferre, quod autho-
ritatem Senatus & reipub. maiesta-
tem suis vel offensionibus, vel su-
spicionibus potiozem habuisset.
Nihil enim est in suprema fortuna
maius quàm posse, nihil melius
quàm velle prodesse quampluri-
mis, & longè lateque pomœria pro-
pagare benignitatis ac beneficentiæ.
Nulla dote, nullo genere virtutis
mortalitas propius ad naturæ diui-
næ similitudinem accedit, quàm
miserendo humanæ imbecillitatis,
ignoscendo erroribus, obliuiscendo
iniurias, erigendo lapsos, salutem
dando innocentibus, auxilium cala-
mitosis, opem impotentibus, sola-
tium afflictiis.

*Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Inmixtus arces attigit igneas :*

B 3

Quos

*Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.*

Non sine mente & religiosa ratione Iupiter antè Optimus appellatus quàm Maximus; nam & gratius est nomen pietatis quàm potestatis, & vsu fructuosius iuuare multos quàm opes magnas possidere. Falluntur enim, & tota errant via recti iudicij, quibus solida magnitudo videtur timeri, & plurimum valere ad pestem ac perniciem. Immanitas ista potius est quàm maiestas, cuius augusta sedes fundamentum fixit in virtute principum, & in amore ac reuerentia subditorum. Nocendi per dendi què vis & facultas cadit etiam in serpentem, in cicutam, in pulmonem rubetæ. Venustissimum Poëtarum acinus vuæ strangulauit, ictu arboris prope funeratus est Roma-
næ

AD STUDIOS. LEIDENS. 23
æ fidicen lyræ, Fabium Prætorem
ilus vna cum lactis haustu potus
xanimavit , maximum Monar-
ham despectissimi capitis audacia
c temeritas spiritu orbare potest,
d summam ius vitæ ac necis obti-
et in supremos Regum timendo-
am apices , quicumque mortem &
ruciatus non extimescit, dum id
ffectum det quod animo secum
gitavit. At verò seruandi gloria
emini competit nisi maiori, nec
llis honorum muneribus æquè læ-
ita est pia mens Augusti, quàm
uum ex decreto Senatus, & vnani-
ni consensu populi Romani voce
alerij Messalæ Pater Patriæ creatus
c renunciatus est. Apum regi ne-
ant inesse aculeum, sed armari satis
osa maiestate, quo secreto natura
erum, vel, vt religiosius loquar, opi-

fex naturæ Deus declarat iis qui imperio & dignitate multum possunt pollentque, minimas ad nocendum vires adesse oportere. Vobis quidem, mi iuvenes, generositas indolis, & specimen magnanimitatis videtur occisi commilitonis vestri vindictam, qua iure, qua iniuria persequi: quum hæc cupiditas naturam potius degenerem arguat, & in sequiorem atque impotentio rem sexum ut plurimum cadere consueverit.

At vindicta bonum vita iucundius ipsa.
Nempe mulieribus, nempe pueris, aut puerili sententia viris.

Chrysippus non dicet idem, nec mite Tbaletis

*Ingeniū, dulci q. senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ seuæ inter vincla
cicutæ*

Accu-

Accusatori nollet dare.

ipse Dea natus Achilles,

Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
 atetur ille quidem iram esse dulcior-
 em distillante mellis fauo, quæ gli-
 cit & pectoribus hominum illabi-
 ur, sed eandem diris deuouet, tan-
 quam causam & caput multorum
 malorum. eandem assimilem facit
 imo. Nam vt fumus aciem ocu-
 lorum mordicante vi præstinguit,
 vt vix ea quæ ante pedes sunt vide-
 re possimus: sic ira iudicium ratio-
 nis obnubilat, ne verum & rectum
 intueri queat. Esto igitur, quando
 ta placet imperitis, vt quædam vo-
 uptas iram comitetur ob spem se-
 cuturæ vltionis: at illud maioris
 longè animi est iniurias aut remit-
 tere, aut dissimulare.

Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.

B 5

Mitto

Mitto iam quid Christi vox, quid Euangelij lex, quid charitatis regula præscribat, cuius tamen rationem in primis habendam esse nemo pius negauerit. Audite, ô iuuenes, & arreçtis auribus attendite mira dictu, mira creditu exempla potentissimi contumeliarum animi in hominibus ethnicis, qui solam ducem naturam, & humanam rationem tanquam Deum sequebantur, qui carebant lumine fidei, sine qua quidquid fit, quantumuis speciosa sit incrustatione obductum, tamen à recto deerrat, peccato accensetur, nec Deo cordium renouatori placere potest. Phocion vir ob innocentiam & morum sanctitatem in tantum laudandus, in quantum heroica virtus atque indoles ad summum gloriae fastigium eniti potest, quum

AD STUDIOS. LEIDENS. 27
quum esset ab ingratisima ciuitate, ab impiis Atheniensibus omnis humani diuiniq̄ue iuris oblitis per inuidiam damnatus, & iam se pararet ad sumendam mortiferam cicutaë potionem, rogatus ab amicis, ecquid renunciari vellet, aut mandari filio suo Phoco. Planè (inquit) id vnum iubeo ac præcipio, ne huius iniuriæ velit vnquam recordari, nec memoriam exprobrare ciuibus. Hoc enim vltimæ voluntatis oraculo declarauit optimus virorum se patriæ liberationem legare, & filium quasi publico fœdere deuinxit ad fideliter obseruandam legem perpetuæ obliuionis. Non minorem placabilitatis & tolerantiaë gloriam ad posteros transmisit Aristides popularis eiusdem ciuitatis, cui à iustitiæ cultu Iusti cognomen est inditum.

tum. Nam quum eum *ingratifci Ar-
giui, inanes Gray, immemores beneficij*
multassent propter exsuperantiam
virtutis eo relegationis genere quod
Ostracismum nominabant, magna-
nimus exul interrogatus ab amicis
quidnam imprecaretur Atheniensibus
tam impiè de se meritis: Nihil
aliud, inquit, nisi tantam rerum om-
nium prosperitatem & affluentiam,
vt illis nunquam in memoriam re-
deat Aristides. Tota Socratis vita
nihil aliud est, nisi perpetua quæ-
dam secta constantiæ, integritatis,
patientiæ. Libet vnum è plurimis
exemplum heic commemorare,
quod meo iudicio familiam ducit.
Quidam intestabilis & illaudatus
furfifer ei colaphum impegerat,
contumeliam tam insignem Spar-
tana nobilitate concoxit; & faceta
voce

voce sese vlcisci contentus fuit, nihilque aliud prolocutus esse dicitur, quàm perincommodè molesteque fieri quod homines in tempore non admoneantur quando galea muniti in publicum prodire deberent. Quumque familiares eum hortarentur ad rependendas vices, neu talem insolentiam sic abire pateretur: Quid, inquit, authores mihi estis vt faciam huic verberoni? Subiiciunt continuò, suademus vt hominem in iudicium voces, & ei dicam impingas grandem, ne inultus hoc auferat. Malè narratis, inquit, & fugit vos ratio: num si me asinus calce pulsasset, asinum vobis authoribus vadimonio obstringam, & ad Prætorem obtorto collo in ius rapiam? Significabat vir altæ mentis, & iniuriarum animosus contemptor

ptor improbum scurram, & profligatum nebulonem nihil differre à brutis pecudibus, ab asino calcitrone, aut à boue cornupeta, qui pauperiem facere possunt, iniuriam non possunt. Romana Respub. quum sub vmbra libertatis animam agebat, non tulit ciuem omni virtutum comitatu ornatiorem, quàm fuit M. Cato iunior ille, qui à loco vbi mortem sibi consciuit Vticensis cognominatur. Non sunt in transcurso, nec propter viam colenda tanta nomina, sed vnum eius singulare documentum incredibilis patientiæ tacitus præterire nullo modo possum. Ei causam oranti frontem mediam excremento oris adsparserat Lentulus homo factiosus, & inuerecundus, omniq̃ue pudore dirutus, vt nihil eo dici posset audacius

AD STUDIOſ. LEIDENS. 31
ac profligatius. Cato nihil tanta in-
dignitate commotior faciem ab-
sterſit, & habeo, inquit, demonstra-
tium argumentum vnde mendacij
redarguere queam maleuolos, &
obtreſtatores tuos, qui te os non ha-
bere criminantur. Quis excelsi ani-
mi gloria comparari poteſt cum
exule Rutilio? quem quum familia-
ris quidam bonæ ſpei plenum, &
maturi in patriam reditus ſecurum
eſſe iuberet, quod iſtarent ciuiles
diſcordiæ, quarum occasione ac be-
neficio fors exulum ruruſus in priſti-
no ſtatu collocaretur: Bona verba
quæſo, inquit, & quid de te tantum
merui vt peiorem mihi reuerſio-
nem, quàm abitionem imprecare-
is? Malo vt patria Romaniq̃ue ci-
ues exilio meo erubeſcant, quàm ob-
reditum mœreant & afflictentur.

Rex

Rex Philippus ab Alexandro filio superatus est magnitudine rerum gestarum, numero præliorum, multitudine subactarum gentium, lateque propagatis imperij ditionibus: sed præcipuis animi bonis, moderatione, continentia, & ignoscendi facilitate, quæ genus heroum maximè decet, longo interuallo pater filium anteuertit. Vt de cæteris eius præclarè factis fileam, non possum contineri quin hoc loco vobis exponam. Venerant ad eum Legati Atheniensium: inter eos erat Demochares ob effrænem intemperantiam linguæ promiscuè in omnes debacchantis Parrhesiastes vocitatus. Audita benignè & perhumaniter legatione Philippus, vt erat ingenio natus, & assuetudine exercitatus

tus

tus ad deuinciendas sibi hominum voluntates, his aut similibus verbis abeuntes Legatos est profecutus: Dicite, inquit, mihi fidenter qua tandem in re possim officium aliquot exhibere, quod sit gratum & acceptum futurum vestris ciuibus: dabo operam sedulo, ne benignitatem meam erga vos claudere vlllo modo sentiatis. Excipit hanc inuitationem plenam comitatis ac beneuolentiae barbarus Demochares, & cum dicto subiicit: restim sumito, teque suspendito, nihil tali officio gratius nostrae ciuitati facere potes. Incanduerant animi caeteris, nec tam inciuile, tam inhumanum, tam impotens responsum vlllo pacto sine praesenti poena dimittendum esse communiter iudicabant. quos Rex imperatoria breuitate placauit,

C

&

& Therfiten illum saluum atque incolumem abire passus est, vos autem reliqui Legati, inquit, renunciate Athertiensibus multo esse intolerabiliores qui talia proferre non verentur, quàm qui huiusmodi proteruitatem impunè audiunt. Idem aiebat se hanc gratiam debere Atheniensium oratoribus, quòd assiduis eorum conuitiis melior indies efficeretur, ac diligentius vitam institueret. Id enim vnicè sibi in studio esse, vt eorum calumnias rebus ipsis, & moribus confutaret, quod est præstantissimum genus vltionis. Hæc æternæ laudis, & memorandæ virtutis documenta non solum nobis contemplanda sunt, vt ea memoriæ mandemus, & scientia comprehendamus ad pompam atque ostentationem, quemadmodum

num.

ummiſſis utimur ad numerandum: ad aſſidua meditatione perficien-
 um eſt ut inoleſcāt animo, ut per-
 ſiſtant ad imōs ſenſus, ut vertan-
 tur in ſuccum & ſanguinem, ut in-
 ſtunt educantur, & ad mōres pro-
 ciant. Hæc à gentilibus, à profaniſ
 ominibus designata ſunt, quōrum
 mentes non illustrabat Fides, non
 irigebat Charitas, non glōria vnius
 Dei, quæ ſuprema lex eſt, & ſola
 norma laudandarum actionum:
 quid Chriſtianæ pietati, quid Euā-
 gelicis pectoribus facere convenit?
 Vos qui Theologiæ ſacris operamini-
 ſi; auſcultate voci divinæ. Mea eſt
 ultio, inquit Deus, & ego rependā.
 ſurpat ergo partes ſupremi Numi-
 ſi, qui privata cupiditate vindictā
 expoſcit, & parum memor eſt hu-
 manitatis; quicumque odio inflam-

matus hominem ad supplicium rapi videre gestit. Vos qui iuri operam datis ut iustitiæ sacerdotes evadere possitis, an vos fugit iudiciorum vigorem jurisque publici tutelam in medio constitutam videri, ne quisquam sibi ipsi permittere valeat ultionem? non esse singulis cõcedendum quod per magistratum publicè fieri debet, ne occasio sit majoris tumultus faciendi? Vim censeris si quis aliter quàm actionibus experiatur, nec per legitimos tramites coram iudice petitiones suas instituat? Neminem in sua causa iudicè esse, vel jus sibi dicere debere? Vos item qui ad medicinæ facultatem animum appellitis, nonne vel ex Hippocrate vestro, vel ex cõmuni sensu didicistis, nõ esse urendum secandumve nisi quum periculum

AD STUDIOS. LEIDENS. 37
culum est, ne sinceræ partes in mali
assensum rapiantur? non prius esse
ad ultimæ necessitatis remedia de-
currendum, nisi postquam depositæ
salutis æger nullis lenioribus auxi-
lijs juvari potest? Vos qui disciplinis
humanioribus curam atque indu-
striam devovistis, nonne vel ipsum
nomen humanitatis vos admonet,
vt hominis quamlibet vilis & abje-
cti misereri velitis, qui, vt cætera o-
mittam, certe communem vobis-
cum naturam sortitus est? Vos qui
Poësim amatis, infigite animo di-
ctum aureum ingeniosissimi vatis.

*Conueniens homini est hominem serua-
re voluptas,*

Et melius nulla quæritur arte favor.
reponite intimis sensibus illud Sa-
tyrici,

*Nulla unquã de morte hominis cuncta-
tio longa est.*

C 3 Ni-

Nihil frequentius occurrit in monumentis Poëtarum, qui primi sapientiæ magistri, & divinæ mentis interpretes fuisse perhibentur, quàm voces velut ex tripode Phœbi depromptæ, quibus gentem humanam hortati sunt ut humanitatis officia colerent, & pravos affectus, in primis autem aviditatem atque iracundiam moderari niterentur. Dies me potius, quam disserendi materies deficeret, si quæcunque ad eam rem faciunt, coner exponere. Non alia mente fingitur Orpheus cantu traxisse arbores, stitisse cursus annuum, permulsiſſe ſenſus atque animos brutorum animalium, quàm quod homines ferino ritu viventes ad cultum civilitatis, & humanioris vitæ traduxerit. Ob eandem causam

Diſſus

AD STUDIOS. LEIDENS. 39

*Dictus est Amphion Thebanae condi-
tor Urbis*

*Saxa movere sono testudinis, & prece
blanda*

Ducere quo vellet,

Quid ille Troiani belli scriptor, qui
divinum opus Iliadis exædificavit.

à quo seu fonte perenni

Vatum Castalijs ora rigantur aquis,
an non penè totus in eo versatur, vt
norit se interprete posteritas

Iratus Grajs quantùm nocuisset Achilles?
Statim in vestibulo deam invocans
ait:

*Iràm Pelidæ memora mibi callida
Musa*

*Terribilem. quæ mille malis multæque
Achivos,*

*Illustresque heroum animas ad Tarta-
ra misit.*

Cui prævalido & impotenti vitio
C 4 quam

40 DOM. BAUDI ORAT. &
quam difficulter obsistatur is ipse
Thetidis & Pelei puer insignis do-
cumentum præbet, qui vix intervē-
tu Palladis cohiberi potuit ne ma-
num inquinaret cæde pastoris po-
pulorum & regis regum Agamem-
nonis. Animus enim prius occupa-
tur ab iracundia, quam ratio sese
componere possit ad resistendum.

Ira Thyesten exitio gravi

Stravere: & altis urbibus ultimæ

Stetere causæ, cur perirent

Funditus, inprimeretque muris

Hostile aratrum exercitus insolens.

Sed non est mihi in præsentia de-
cretum compilare scrinia poëtarū,
nec ea persequi quæ à doctissimis
hominibus dici solent ad reprimē-
dam furialem vim iracundiæ: nam
nec modum haberet oratio, & vo-
ces sapientiæ in medio positæ sunt,
vnde

AD STUDIOS. LEIDENS. 41
vnde cuius vestrum fas est haurire
quæ ex usu fore videbuntur. Huc
accedit quod me de semita in viam
revocat iusta dubitatio quæ vestris
mentibus occurrere potest. Dicat
enim forte quispiam, quorsum hæc
tam multa de oblivione injuriarū,
de non appetenda ultione, de fre-
nanda iracundia, quæ plerisque no-
ta fuerunt priusquam Theognides
nasceretur? quis scopus est, quæ mēs
huiusce dissertationis? quin verba
confers ad compendium, & seposi-
tis ambagibus ad ipsam rem venis?
Occisus est in sede ac domicilio
Musarum iuvenis summa spe virtu-
tis, ingenij ac doctrinæ. De facto cō-
stat, de authore non ambigitur, qui
nullo tropo aut schemate utitur, sed
ultra quasi re bene gesta confessio-
nis gloriam amplectitur. Quid heic

fiet? an tale facinus sic abibit? an crimini decernetur impunitas, & pronunciabitur adolescentem jure cæsum videri? Quidni verò fiat, si res ita sit, si agresor fuit, si jure cæsus est? Nihil me terrent vestri clamores, & inconditi strepitus, quin ore libero, & quanta possum voce proloquar id quod sentio. Non enim agitur de lana caprina, sed creaturæ ad imaginem Dei conditæ salus & vita periclitatur. Controversia facti nulla est, rei confessio dubitationem omnem eximit, sola juris disceptatio restat, & in eo causæ cardo vertitur uter utrum prior sit aggressus. Integris animis, & ab omni perturbatione liberis sine odio, sine invidia, & rursus sine gratia aut favore dijudicandū est, utrum patratore cædis homicidij reus sit, an communi
gen-

gentium jure vim vi, quum aliter se
tueri non posset, represserit, ac pro-
pulsarit, quod omnes leges omnia-
que jura permittunt. Hæc quæstio,
mi juvenes, est extra territorium &
supra jurisdictionem vestram: per-
mitti debet eorum fidei ac religioni
qui tribunali præsumt. Ideo enim le-
ges latæ sunt, quibus civitates regun-
tur, ideo magistratus instituti, ne
quisque sui doloris vindex esset. At
enim, ut opinio vestra fert, & ut pas-
sim rumor in vulgus dispalescit, ju-
dicium protelatur, & hoc agitur ut
per tædia ac moras noxius eludat
impetum publicæ animadversionis.
Imo servantur solennia legitimi ju-
diciorū ordinis, itur per consuetos
& usitatos tramites, nihil fit præter
morem & instituta maiorum. Diu
certatū est, ut vobis omnibus liquet,
inter

44 DOM. BAUDI ORAT.
inter magistratum Academicum &
urbanum , vtrius esset iurisdic^{ti}o.
Magnis ea res studiis & contentio-
nibus agitata fuit , adhibiti sunt in
consilium præstantissimi causarum
patroni . Tandem litem diremit
amplissimorum Ordinum autori-
tas, quæ nobis sacrosancta & irrefra-
gabilis esse debet. Illis supremam ju-
bendi potestatem Deus attribuit ,
nobis qui sub eorum ditione vivi-
mus nihil est affectandum præter
obsequij gloriã. Decreverunt pro-
ceres nostri rebus omnibus probe
subductis , & examinatis utrimque
rationibus, vt huius vr^bis iudices de
causa cognoscerent. Quamvis autẽ
constituentiũ authoritas pro omni
ratione sit , nec interpretari nos sed
exsequi mandata Dictatorum no-
strorum oporteat : tamẽ constat illis
opti-

Optimè facti ratio. Prætor enim urbanus, idemque (vt vulgari verbo utar) Promotor Academicus manū injecit in reū nomine ac jussu Magistratus urbici, cui ob eam causam jure præventionis nō ablata potius est jurisdicção, quàm concessa videri debet, vt ex præscripto legum iudicium ibidem finiretur vbi semel conceptū esset. Ne qua tamen labes fieret statutis ac privilegiis nostri Lycei si res traherentur in exemplum, & produceretur ad consequentiam, Ordinum diploma seu decretum constitit intra speciem eius personæ & cōtroversię de qua nunc disceptatur. Ac vt periculis & offensionibus in posterum obveniretur, missus est invidiæ sanguis, & exauthorati sunt pristini vigiles, atque eorūdem Ordinum edicto permessa est
pote-

potestas Reſtori & Aſſeſſoribus , vt alios ſuffragio ſuo legant ; qui tanquã pars & membra noſtri corporis cenſeantur, vt ſive agant ſive conueniantur etiam ex cauſa quæ nihil habeat affine cum rebus & rationibus Studioſorum, tamen non aliud forum competens agnoſcerent, nec inuiti in ius vocari poſſent niſi corã iudicibus Academiae. Id ſi vobis vulgare beneficium , & pro leui ducendum videtur, bona veſtra parum gratis animis interpretamini. Cur igitur tumultuamini ? cur fremitis ? quid indignamini ? nonne ſubditi, & privati eſtis, nũ veſtro modo, & arbitrato leges figentur ac reſigentur ? magiſtratuũ officia definiuntur ? homines inauditi, & indefenſi, tanquã piaculares victimæ rapiẽtur in crucem ? An non habent vr bani iudices

con-

CŌſcientiam jurejurando devinctā?
non eſt illis cura ſuæ ſalutis? nō me-
tuunt Deum vindicem & inſpecto-
rem ſuorum operū? Imò & illud ex
animi ſententia teſtari & affirmare
non vereor, vos ipsis maximè cordi
eſſe, quāvis nunc præpediti ſiniſtris
ſuſpicionibus aliter exiſtimetis. Satis
norunt, ſatis intelligunt quantū de-
cus & ornamentum adferat hæc A-
cademia non ſolūm Senatui Popu-
loque Leydenſi, ſed vniverſæ po-
tentiffimorum Ordinum ditioni.
Verūm nunc non agitur vtrum ci-
vitas benevolo ſit affectu proclivis
erga vos, an frigus aliquod ſenſerit
ex quo tantas turbas dediftis. Illud
in iudicio dicendum eſt vtrum ſo-
cius & commilito veſter ſcelere an
iure ſit interemptus. Heic ſi quid
gratia veſtra valet, ſi ſtudia & offi-
cia

cia quidquam possunt, ad salutē & opem miserorum, ab sublevandam sortem periclitantium valere debent, in pernicie verò, & in afflictis hominum fortunis repudiāda sunt. Sæpe reis nihil æquè profuit ad evadendum damnationis discrimen, quàm nimia potentia, dignitas, & authoritas accusatorum. Noluerunt enim sapientissimi iudices, & multum in posterum prospicientes cōmittere, vt quisquam nimijs adversariorum viribus atque opibus, magis quam suo crimine fractus ac debilitatus esse videretur. Sit postremæ fortis, & humillimæ cōditionis homuncio is de cuius corio nunc certamē cernitur. Vigil erat, publica authoritate armatus ad tuendam quietem & securitatem vrbis. Asinum putatote fuisse, sed qui ferat
sacra

sacra fidei. Eū si quis invadat fun-
 gentem suo munere, nulla non est
 honesta ratio expediendæ salutis.
 Quid ergo si is, quem tanquam ca-
 put noxa devinctum ad exitium de-
 di tanta obstinatione postulatis, in-
 nocens deprehendatur? si servavit
 moderamē inculpatae tutelæ, an æ-
 quum erit eum vestræ libidini pro-
 nocente velut odii publici litamen-
 tum immolari? quum ex rescripto
 optimi principum Traiani satius sit
 impunitum relinqui facinus nocē-
 tis, quàm innocentem condemna-
 ri? Si non potest absolvi qui factum
 agnoscit, iampridem reus suo iudi-
 cio damnatus est, nihilque restat ni-
 si vt continuo lege cum eo agatur.
 Confessi enim in iure pro iudicatis
 habentur. Sin confitenti patet adi-
 tus ad implorandum legis auxilium,
 D & ad

& ad proponendam juris defensionem, cur novo more, cur exemplo trahenti perniciem hic miser homo à communibus innocentia perfu-
gijs; tanquam ab asylo deripiatur?
Quis erit insons, aiebat Imperator Iulianus, si accusasse sufficiat? Quis autem vos statuit iudices, quis vobis suffragij jus dedit, vt Dictatoria majestate civem indemnatum carnifici tradendū esse decernatis? qui ne quidē idoneam personā sustinetis, vt accusatorū partes tueri possitis, qui ppe quos capitali odio concitari palam est, & si in actiones vestras inquirere vultis, domi sat erit quod Censoria notatione animadvertendum sit, ne foris quæratu adversarius in quē gladiatorio animo telū accusationis intendatur. Vultis apertius, ac sine vlla circuitione verborum

AD STUDIOS. LEIDENS. 51
rum me vobiscum loqui? Consci-
entiam vestram interrogo, an ideo
huc missi estis ut nocte strictis mu-
cronibus aggrediamini vigiliū ex-
cubias? ut somnos civium horrificis
clamoribus, & Stentorea vocifera-
tione conturbetis, tanquam si Han-
nibal esset ad portas? ut lapidibus
vitreas fenestras confringatis? ut acie
gladiorum vestrorum exploretis ad
strata platearū? Scio equidē ex petra
non elici sanguinē, nec ego vobiscū
experiendum censeo lege Cornelia
de sicarijs. Sed tamē ipsi me tacente
fatis vestra sponte intelligitis, quam
hæc talia parum deceāt verēcundiā
ætatis vestræ, quàm nō sint ex disci-
plina sectæ Studiosorum, quàm ab-
horreat ab intōsi Catonis auspicijs,
veterūq; norma. Nescio an id genus
exercitij cōducāt ad rectā valetudi-

D 2 nem,

nem, nihil huiusmodi quidquā in Aphorismis Hippocratis observatū aut præceptum esse memini, litem istam medicorum filiis discutendam resigno, ne vager extra limites meæ professionis: sed hoc cuivis sano liquet, talem lasciviam minimè convenire ingenuis ingeniis, nec misceri posse cum gravitate sapientis. Confossus est vnus è vestro grege: facinus indignum, & severiter exsequendum si iniuria, casus tristis, & deplorandus quocunque modo id acciderit. Sed vos in ultione persequenda quid consilii, quam rationem estis secuti? Ne quid dicam acerbius, vos mera mapalia fecistis, vos ex plausibili causa, & in speciem favorabili pessimam & maximè odiosam effecistis. Primum exorsi estis ex abrupto ab explosione Professo-

fessorum, quasi nostra culpa socius
 vester esset interfectus. Sed videlicet
 persuasum vobis est hac sola via
 confieri posse quæ vultis, si docen-
 tium officia vestro strepitu impe-
 diantur, vt olim apud Romanos Io-
 ve tonâte aut fulgurante comitia di-
 rimebantur, nec fas erat agi cū po-
 pulo. Censeo referendum in com-
 mentarios hoc horribile secretum,
 vt habeât qui sedent ad clavum rei-
 pub. quod sequantur & æmulari
 commodum sit in difficillimis tem-
 poribus, & in perturbatissimo statu
 civitatis. Atque vtinam vestra intē-
 peries non esset vltterius progressa:
 cōdonaremus crudo dolori, & vio-
 lentiæ iuventutis hanc minime ta-
 men vulgarem contumeliam. Sed
 pudet pigetque recordari quas dein-
 de pugnas, quæ prælia, quantas

strages edideritis. Vidi, vidi, magno meo cum dolore, & aeterno vestro cum dedecore strata disiectaque fœdum in modum pulpita, scamna, subsellia, tanquam si vis aliqua major, & cœlo missa calamitas ijs locis incubuisset. Lustravi oculis vestigia, & monumenta sævitix dicam an vœcordix qua debacchati estis in res mutas atque inanimas, expertes omni sensu doloris atque injurix. Ne nihil egisse putetis, scitote à vobis exauguratum esse templum Themidis, sedem & sacrarium Musarum prophanastis, factus est impetus in adyta penetralia Palladis, ipsum imperij pignus evertistis. O rem auditu relatuque fœdam, non solum visu! Si prophana plebs, si vulgus ignobile, si quos per irrifum & ludibrium Platteros appellatis talia facinora perpetrassent,

trassent, quis esset tam lenis ac misericors qui illis ignoscendum putaret? Quanto gravius est vestrum flagitium, qui sacris literarum initiati, liberalibus studijs exculti, præceptis institutisque sapientum eruditi, luce palàm, sicci & sobrij tam insanum facinus admisistis? qui matrem & nutricè vestram violastis? qui, quod propriè furiosorum est, in propria viscera sævijstis? Nihil quidem effusum est humani cruoris, & præclaram scilicet absque cæde victoriam reportastis: author sum vt myrto coronati tanquam Veneris nepotuli debellatis citra sanguinem hostibus ovantes urbem ingrediamini, vel pro foribus Academiæ curetis appendendam è fronde querna coronam cum inscriptione magnifica, OB CIVIS SERVATOS.

D 4 quam

quam gloriam pluris æstimabat is
 qui domita nomen ab Africa lucra-
 tus redijt, quam si innumeros per-
 duelles secundo Marte subjugasset.
 Ac vt maiestas loci clarior esset at-
 que illustrior, apparebāt vitrea plu-
 ribus locis effracta, crebrisque lapi-
 dationibus perfossa. Credo vobis
 in animo fuisse fanum Termino
 consecrare, auspici perpetuitatis, qui
 sub dio, nudoque sub ætheris axe
 semper habitat, quod Iovi supremo
 cedere non sit dignatus. Iacturæ
 quidem pretium exili sumptu re-
 parari potest, sed probri maculâ &
 ignominix labem vix omnibus vn-
 dis abluerit genitor nympharum O-
 ceanus. Tamen quasi rebus fortiter
 ac feliciter gestis minamini vos
 hinc esse discessuros, & in hoc mul-
 ti fidem obligasse scripto, vel sacra-
 mento

AD STUDIOS. LEIDENS. 57
mento feruntur. An ideo Leidam
orbam, & desolatam fore imagina-
mini? Nolite hanc animo fiduciam
concipere. non est quod vobis vs-
que adeo placeatis. Vos quidem
estis præcipua seges & materies no-
stræ gloriæ, dum facitis ea quæ vo-
bis digna sunt, dum strenuè officio
incumbitis, dum sedulo reputatis
quam insignem & honorificam ex-
spectationem patria parentesque de
vestris studijs sibi polliceantur. An
non ex hoc seminario prodeunti-
bus annis existunt ingenia juvenû,
qui publicis privatisque muneribus
obeundis seculum ornare possint?
Alij periclitantem innocentiam præ-
sidio sublevant, alij dirimunt ambi-
gua fata causarum, lapsa erigunt, fa-
tigata reparant, nec minus providet
humano generi, quam si manu mi-
litari

litari patriam defenderent. Alii se
 iis artibus instruunt, quibus aliquan-
 do vel moderandæ religioni, vel re-
 gendis populis, urbibusque admi-
 nistrandis præesse mereantur. Nec
 sua laus deneganda est iis qui affe-
 ctis hominum corporibus medici-
 nam faciunt, quo nomine vetus su-
 perstitio multos cælo dicavit, & ad-
 scripsit choro divorum. Sunt qui-
 bus vnicum opus & studium est ve-
 ritatis investigatio, cujus dulcedi-
 ne quasi quodam naturali mentis
 pabulo deliniti à rebus gerendis se
 submovent, qui & ipsi non de ge-
 nerem locum in hac mundi univer-
 sitate tuentur. Denique tam late pa-
 tet campus virtutis atque honoris,
 ut nemini bono, in quo quidem
 sit indoles industriæ, sui proferen-
 di facultas intercludatur. Vos ex
 eo

eo ligno estis unde fabricantur tales Mercurij. In hanc spem vos educarunt parètes, hac fine pedem huc intulistis vt bonæ frugis copiam, & optimarum artium scientiam domum reportetis. Etiam si à vobis relinquamur, deseramur, prodamur, non relinquemus tamen, non deseremus, non prodemus gloriosam stationem in qua nos famæ favor, & conspirans magnorum virorum suffragatio collocavit. Perstabimus in bene merendi proposito, & vtcunq; Neptunus atrox ingruat, rectum clavum tenere conabimur in his Academiæ turbinibus ac tempestatibus: vestriq; miserebimur qui tã protervè & intemperanter contemnitis occasionè proficiendi. Vobis scribitur, vobis metitur, vobis feret hic honorem ac lætiam

tiam

60 DOM. BAUDI ORAT.
tiam labos. An arbitramini vobis
hinc dilabentibus nos consimiles
fore isti amabilis insanix fatuo,

*Qui se credebat miros audire Tragædos
In vacuo latus sessor plausorq; thea-
tro?*

Mittite hanc de pectore curam. Nō
egemus, vt opinor, elleboro, nec
talibus medicis supplicandum ha-
beremus, si cum eo genere morbi
conflictaremur. Pace vestra liceat
dixisse, quod olim haud ignobilis
author effatus est quanquam no-
men eius ignoratur, satis sunt nobis
pauci lectores, satis vnus, satis nul-
lus. Non erimus infirmiores ani-
mo quàm poëta vetus, qui quum in
amplissimo cœtu ac frequentissimo
longum carmen recitaret, & omnes
extra solum Platonem auditores di-
centem deseruissent, legam, inquit,
nihil-

AD STUDIOS. LEIDENS. SI
nihilominus: Plato enim vnus mi-
hi est instar omnium. Quid? an in
arte ludicra tibicen Antigenidas
discipulo apud populum frigenti
dicere non dubitavit vt ejus animũ
erigeret desperatione debilitatum,
mihi cane & Musis: nos qui in vti-
lissimo & honestissimo docendi
munere versamur, ea erimus teneri-
tudine & imbecillitate frontis, vt
auditorum frequentia vel raritate,
quasi aduerso vel ferente v̄eto nunc
extollamur inani gloria, nunc mœ-
rore ac tristitia deprimamur? Patie-
murne à muliercula nos, à mimæ
superari quæ contempto multitu-
dinis contemptu satis habebat equi-
tem sibi plaudere? Malè nobis con-
staret vigiliarum & studiorum ra-
tio, si hoc tantum assecuti essemus
vt nos turba miraretur. Nunquam
inter

inter viros illustres apparebit cui nihil altius propositum fuit quam ut populo placeret. Vulgus est pessimus magnarum virtutum aestimator, nec tam bene cum rebus humanis agitur, ut honesta quæ sunt & præclara iudicio majoris partis comprobentur. Adeo autem cordatis & sapientibus viris suspectum falsi fuit suffragium multitudinis, ut memoriæ proditum sit Phocionem ad amicos conversum, ex ijs quæsisse nunquid sibi per imprudentiam aliquid absonum excidisset, quum sententiam à se prolata videret unanimo totius populi assensu fuisse approbatam. Quicumque vestrum hoc ipsum imputant, & gratiæ apponi cupiunt quod aures nobis impartiri dignentur, eos si non pro imperio summovemus, & arce-

mus

mus à sacris, saltem æquo animo
patiemur si non intersint nostris
recitationibus. Sibi magis, & uti-
litati suæ sunt injurij, quam cui-
quam nostrum. Dei clementia &
benignitate non deest nobis vn-
de literarum gloriam, & sæculi
dignitatem propagemus, etiamsi
malè cōsulata juvenum turba face-
ssat hinc in ultimas terrarum oras. Val-
de debili præsidio muniretur fama
& existimatio nostra, si à vestro fri-
gore detrimentum caperet, vel à fa-
vore confirmaretur. Quæ malum
confidentia vobis hos spiritus parit?
Num virtutem esse creditis verba &
voces, vt ligna lucum? Num arbi-
tramini Academiam consistere in
congestu lapidū, in muris & parie-
tibus, in suggestibus ac subsellijs?
Nihil minus. Roma Veiis erat
qua

qua tempestate maximus ille patriæ liberator Camillus exulabat pulsus ab ingrata civitate. Quicumque rempub. salvam volunt sunt cives Romani. *Qui recte consulat Consul fiat.* Quod effatum Hannibali solertissimo duci, & fortissimo bellatori tribuit Ennius, id communiter sibi quisque vir animosus applicare potest cum honesta fiducia,

Hostem qui feriet mihi erit Carthaginensis.

Civitas Atheniensium sita erat in ligneis muris, quum adversus Persarum classem relicta vrbe & arce juventus Attica tutelam ac libertatem patriæ velis & remis commendavit. Libet gloriari cum magnanimo Biante, Omnia nostra nobiscum portamus, adventitia bona, & fortunæ missilia, quæ vulgus attonitum

nitum stupet, quæ casibus obnoxia
 ſunt, quæ momento mobilis horæ
 tranſmutant dominos, ea in cenſum
 non referimus. Ibi patria eſt ubi-
 cunque vir ſapiens & involutus ſua
 virtute ſedem eligit. ibi exilium ubi
 non eſt honeſtati locus. Quocirca
 pro virili parte exornabimus Spar-
 tam, quæ non fortito nobis, ſed per-
 penſo bonorū iudicio decreta ceſ-
 ſit, nec ſocordia noſtra committe-
 mus vt munus aſſignatum à Deo
 defugiſſe arguamur. Si nos deſtituat
 auditorum celebritas, ſi uſitata ju-
 ventutis corona ſtipati non erimus,
 ipſi parietes medius fidius diligen-
 tiæ, & aſſiduitatis noſtræ tacitum te-
 ſtimonium perhibebunt, vobis in-
 grati animi notam exprobrabunt
 qui beneficia Deorum agnoſcere,
 iſſque frui detrectaveritis. Poſtremo

E ſemper

semper integrum erit viris omni officio perfunctis imitari exemplū Solonis, cuius quum patriam occupasset tyrannus, & omnia tentamenta recuperandæ libertatis frustra cessissent, tandem arma deponens ad limen & vestibulum curiæ profatus est hanc altam & heroicam vocem, O Patria, ô leges, ô mores & jura majorum, vobis vt optimum civē decet & opera, & consilio pro viribus opitulatus sum, nunc vrgenti fato cedendum est: & cum dicto domum se recepit in posterū quieturus. Sed ô malè feriati juvenes, ô corda oblita beneficiorum! hancine gratiam rependitis iis quorum omnes curæ, cogitationes & vigiliæ in utilitate vestra defiguntur, vt eos aut explosione traducatis, aut voluntario exilio fugere destinetis!

metis ! An crimen est benè mereri
repub. literaria , excubare pro
communibus bonis , invigilare
commodis Studiosorum ? Quid e-
nim aliud nobis opprobrio vertere
potestis, quam quod fortiter & seve-
ra lege vos amamus ? quod etiam
spreti despectique vos ultro am-
bimus & obsecramus vt in offi-
cij viam revertamini ? quod relu-
ctantes & invitos tamen beneficijs
afficere contumaciter persevera-
mus ? At abscessu vestro siquidem
stat sententia proficisci ad alias gen-
tes, non obstabit quin monumen-
ta ingenij ac doctrinæ per vniver-
sum orbem, ubicunque laudi sunt
sua præmia , disseminemus , vt
nova juvenum soboles huc elicia-
tur si non ingenio promptior ,
saltem observantior boni moris ac

disciplinæ, tenax pudoris & ver-
cundiæ, minus infecta vitio effre-
nis licentiæ, quam vos falsa rerum
imagine decepti specioso vocabulo
libertatem appellatis. Vera libertas
est parere bonis legibus, non pœna-
rum formidine, sed amore ipsius
honestatis & quia id communiter
expediat, inservire officio, colere
& revereri magistratum, sub cuius
auspicio publica pax & tranquilli-
tas patriæ secunda conquiescit. Legum
omnes servi sumus, ait

Flos delibatus populi suadaque medulla
M. Tullius, ut vere liberi esse possi-
mus. Hæc vero sola est sublimis &
excelsa libertas, quæ regnum & dia-
dema tutum possessoribus suis de-
fert. qua qui præditus est rectius glo-
riari potest se regem esse, quàm Tar-
quinius qui nec se nec suos regere
potuit,

AD STUDIOS. LEIDENS. 69

potuit, quam pessimus optimi parentis filius C. Caligula, qui de conditione temporum suorum queri solebat quod nullis publicis cladibus insignirentur, qui optabat ut populus Romanus haberet tantum anam cervicem, qui cælo iratus quod Pantomimorum commissiones imbribus ac fulminibus turbarentur, ad pugnam provocavit Iovem, & quidem sine missione ut alter eorum caderet, Homericum illum exclamans versum

Aut tu me tolle, aut ego te.

Quis eū ferre potuisset qui Iovem ferre non poterat? At idem qui deos tanto fastu despiciebat, ad fulgura & tonitrua connivebat, caput obvolvebat, proripiebat se è stratis amenti similis, ac sub lectum abscondebatur.

An Imperatoris nomine ac dignita-

te censendus est ille stipes & truncus hominis, illud servum pecus Claudius, justiori titulo Caudex appellandus quam Cæci frater unus ex ipsius maioribus? hunc dico Claudium, qui quum esset civiū Romanorum dominus, libertorum servus erat, horum nutu ac libidine regebatur, & huc illuc impellebatur, ut nervis alienis mobile lignum, per hos praturas, sacerdotia, consultius, supplicia clarissimorum virorū, impunitates maximorum scelerum, omnia denique largiebatur. Horum, præcipue Narcissi

Paruit imperijs uxorē occidere jussus.

Quid de Nerone loquar, cujus barbara feritas effecit ut nomen eius non hominis, sed teterrimæ belluæ, & immanis monstri nomen esse videatur, ecquid beatus vestro iudicio,

aut

aut omnino liber fuiſſe exiſtimandus eſt? qui elatus impunitate ſceleſtiſſimorum facinorum negabat quenquam ante principum ſciſſe quantum ſibi liceret? qui vovebat vt ſe vivo ac vidente terra igni confunderetur? Quem vero tandem exitum vitæ habuit? tam dirum, tam horribilem & abominandum, vt ſine ingenti motu animorum legi non poſſit, niſi ſcelerum immanitas omnem miſericordiam abſumpſiſſet. Nec homo vocari meretur Domitianus, opprobrium illud ac dedecus Flaviæ gentis, natus in exitium generis humani, qui ſe dominum deumque dici non paſſus eſt tantû, ſed edicto præcepit: vnde merito terribilis & inviſus cunctis, intimorum familiariû & vxoris cõſpiratione tandẽ eſt oppreſſus. An vos

tyrannum quenquam fortunatum,
aut adeo liberum esse censetis, op-
pressorem legum ac libertatis civiū?
quia-ne purpura fulget, quia-ne co-
piis atque opibus exuberat, luxu
diffluit, frequenti satellitio stipatus
incedit? cuius ea vitæ lex & condi-
tio est vt semper timeat & timeatur?
vt possit interfici cum maxima gra-
tia & gloria interfectoris? qui quum
longe lateque sui terrorem diffun-
dat, ipse intus pavet, & miserè for-
midat eos quibus est formidini? nec
eas manus securus adspicit, quibus
salutis suæ custodiam deponit? qui
vt potens esse videatur in servien-
tium patientia consistit? Imo nulla
est miserior servitus quam eorum
qui in supremo dignitatis fastigio
conspiciuntur, nisi reverentiam ex
bonitate & clementia, non odium

ex atrocibus imperijs aucupentur. Timor enim eſt infirmum vinculum ſtabilitatis, nec diuturni magiſter officij. Nulli autem regnatori tanta potentia, tantæ opes ſuppent, vt caput ejus à fatali exitio ſervare valeant vbi ſupra modum odia creverunt. Lucius Sylla ſibi felicitis cognomen adoptavit. At nihil eo fuit infelicius, ſi ad lumen perſpicuæ rationis oculos mentis erigamus. An vlla poteſt eſſe in patrandis ſceleribus felicitas? in everſione libertatis civiũ? in abolitione juris humani atque divini? in interneſione hominum innocentiffimorum? An ideo Venerius ille pullus, & fortunæ alumnus beatus eſt putandus quod tot Quiritum millia proſcripſit, & indignis modis trucidari imperavit? O pravum de rebus judicium!

ô finiftram veræ felicitatis æftima-
 mationem ! Infeliciores funt mali
 (vt acutè nec falfo pronunciat Boe-
 thius) quàm cupita perfecerint quàm
 fi ea quæ cupiunt implere non pof-
 funt. Nam fi miserum eft voluiffe
 prava, potuiffe miserius eft, fine quo
 voluntatis miseræ lāgueret effectus.
 Si relegata fortunæ pompa & ambi-
 tione rem ipsam intueri velimus,
 melior fuit eorum fors qui nefaria
 proſcriptione perierunt, quàm ejus
 qui talia perpetravit impune. Nam
 cū fatius eft pati quàm inferre cui-
 quam injuriam, tum improborum
 mentes ſemper cruciatibus con-
 ſcientiæ, tanquam ardentibus furia-
 rum tædis exagitantur, & ſecum vbi-
 que circumferunt domesticum tor-
 torem. Adde quod proſcriptorum
 manes miſericordia, & honorifica
 rēcor-

AD STUDIOS. LEIDENS. 75
recordatione prosequimur, at Syl-
lam omnis posteritas abominatur.
Videamus etiam quàm diro mortis
genere fontem animã expiraverit,
vt certius de beata ejus fortuna
decernere possimus. Nempe à
fœdissimo germine pediculorum
exesus atque erosus est. Pavit
corpore suos carnifices, & vivus ac
videns interfuit proprio funeri.
Contemptissimus sepedum ani-
malium populus de Felice isto Ro-
mulo triumphavit. Caput illud ado-
ratum gentibus, & cultum instar
alicujus numinis, tantam ex vlceri-
bus mephitim exhalabat, vt, nisi
metus & horror pristinæ maiestatis
imperasset fastidio miserorum mã-
cipiorum, nemo crudelem illã naso-
rum pestem tolerare potuisset. Ex
his, & aliis innumerabilibus exẽplis,
quæ

76 DOM. BAUDI ORAT.
quæ super tam insigni materia ad
testimonium citari possent, abunde
confirmatum esse arbitror vos errare
tota via, qui libertatem existimatis
consistere in rerum malarum licentia
atque impunitate, quum tanto sint
miseriores non solum privatæ
conditionis homines, & ex ima
fœce plebis, sed ipsi populorum
principes, & latè terrarum domini,
quo plura illis contra fas atque honestum
facere licet. Quanquam licere quum dico
sermonis errore labor, nec ex animo,
sed cum vulgo loquor, pravissimo
rectè sentiendi magistro. Nam si ad
sinceri judicij lancem ratio exigitur,
nemini peccare licet, & graviter à
Satyrico sapienterque scriptum est,

*Omne animi vitium tanto conspectius
in se*

Crimen

Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.

An quia sæpe facinorosi homines vel furto fallunt oculos inquirentium, vel gratia elabuntur, aut largitionibus judicia corrumpunt, ideo Deum cordis inspectorem, & mentis suæ conscientiam vitare possunt?

Quid terras alio calentes

Sole mutamus? patriæ quis exul

Se quoque fugit?

An quia præpotentium peccata non plectuntur legum pœnis, ideo illis, quæ non oportet, admittendi facultatem permissam esse arbitramur? Longe aliter definit ille

Virtutis veræ custos rigidusque satelles

Papinianus. Nam quæ facta lædunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & quæcunque contra bonos mores fiunt ea nec facere

nos

nos posse credendum est. Pernicio-
 sæ sunt illæ voces, & plerunque per-
 niciem attulerunt suis authoribus:
 id jus esse quod potentiori sit vtile;
 Principem legibus solutum videri,
 nihil turpe vel injustum censi o-
 portere quod sit cum aliquo fructu
 vel commodo conjunctum, in
 amplissima fortuna id æquius id
 melius esse quod validius: Iustitiam
 opinionibus & hominum scitis at-
 que institutis, non natura constare,
 rerum dominis licere quidquid li-
 beat. Abeāt in morboniam detestā-
 da tyrannorum dicta.

Sanctitas, pietas, fides

Privata bona sunt, qua libet reges eant.
 Nec Euphemi sermo dignus est as-
 sensu, qui apud Thucycidem pro-
 nunciat viro tyranno, aut vrbi im-
 perium habenti nihil à ratione alie-
 num

AD STUDIOS. LEIDENS. 79
num quod fructuosum. Quanto ve-
rius vidit : & elegantius cecinit Tra-
gicus vates;

*Minimum decet libere cui nimium li-
cet.*

Quanto honestius sensit maximus
Principum Traianus ! à quo quum
multa alia sint moderatè sapienter-
que dicta vel gesta , tum nihil ad æ-
ternitatis famam gloriosius , ad exē-
pli normam vtilius , & quo vel solo
nomen Optimi jure optimo com-
meritus esse videri potest ! Nam
quum Præfecto Prætorij gladium
vagina liberatum, tanquam insigne
potestatis solenni de more in manū
traderet , hoc , inquit, ferro pro me
vtere , si rectè & ex vtilitate com-
muni rempub. gesserō : sin minus,
stringito id adversus me. Cui
consonat illa vox digna majestate
regnan-

regnantis, legibus se alligatum profiteri. Nam ut excelsæ magnitudinis est posse quod velis, ita summæ bonitatis velle quod debeas. Non enim omne quod licet honestum est, & longè diffusius patent officiorum fines, quam imperiosæ legum sanctiones. Deus ipse cuius est imperium in reges timendos, qui cuncta suo sub numine torquet, voluntarijs tamen legibus, tanquam pactis conventis se adstringit. Nec sine causa finxerunt prisca vates Iustitiam rerum humanarum divinarumque reginam, assidere folio Iovis O.M. Non, ut aiebat fœdus ille cultor purpuræ, quia quidquid regi placeret fas piusque esset: sed è contrario, quia nihil velle debeat regia maiestas, nisi quod verum sit & æquum, quod sana ratio firmet, quod iustitiæ

AD STUDIOS. LEIDENS. 81
tiæ oraculo comprobetur. Nam si
tum quisque in humana societate
existimandus est posse, quantum ha-
bet virium, non modus, non ratio,
non lex, non officium valebit: non
publica gentium existimatio, non
reverentia posteritatis. Recte qui-
dem dicimus, & religiosa fide cre-
dimus de Deo, qui solus nec fallere,
nec falli aut opinione labi potest,
quidquid ei placitum est, id esse san-
ctissimam legem, id optimum mo-
rem, id certissimo jure fundari, ta-
meti nobis interdum ratio non cõ-
stet, quum eius voluntas sit norma
iustitiæ & æquitatis. Sed pernicio-
sè cum humana imbecillitate mens
divina comparatur, nisi benigna in-
terpretatio tollat errorem. Hoc in-
terim fixum, atque immotum ma-
neat, quod nulla vi labefactari po-
test,

F test,

test, solidam libertatem sitam esse

*Non in festuca licitor quam iactat inep-
tus:*

sed in eo ut libenter & volentibus animis recta sequamur, gaudeamus officio, subditi simus imperio legū non propter metum supplicij, sed propter decus honestatis. Leges & jura sunt vincula civitatis, quorum minister, custos, ac depositarius est magistratus, quem ideo colere & omni observantia complecti debemus. Hæc est illa mens quæ per universum naturæ corpus diffusa gentes ac populos regit. Hic spiritus vitalis, absque quo nec humana societas, nec ipse mundus stare potest. Querelas movetis, ut audio, de imminutione, vel ademptione privilegiorum. Audite quæso placide, & mentibus æquis, charissimi socij

AD STVDIOS. LEIDENS. 83
socij & commilitiones mei, vocem
liberam erumpentem ex intimo af-
fectu, quo vos instar filiorū ample-
ctor. Discite prius, ô boni, quid sit
vivere, quam vt vestro more vive-
re postuletis. Vos enim ipsi in cul-
pa estis cur intra girum compella-
mini, quia reverenter vti libertate
nescitis. Nemo vobis infensior est
hostis quam ipsimet vobis. Et enim
si ijs qui capitali vobiscum odio dis-
sident optandi facultas eveniat, quid
pejus aut perniciosius imprecari
possint, quam vt exuta reverentia
majorum, omniâ turbis ac seditio-
nibus misceatis?

*Hoc Ithacus velit, & magno mercen-
tur Atreide.*

Quod nam præclarior & excellen-
tius privilegium imaginari potestis,
quam quod hæc Academia per om-

nes terrarum oras vbicunque virtus & doctrina colitur, illustri fama celebratur? Quod heic effulgent, si vsquam gentium, lumina præstantissimorum hominum, qui claris ingenii monumentis vindicant à barbarie seculum, & literis intermorientibus auxilium ferunt? Non est iam locus de quoquam nominatim dicendi, ne si recenseam singulos infinita oratio nostra sit: ingrata, si nonnullos prætermittam. Hoc illud privilegium est quod navibus atque quadrigis persequi debetis, hæc palma nobilis quæ terrarum dominos evehit ad deos. Hoc agite, generosi & bene nati iuvenes, ut quoniam in hoc Athenæum venistis, tanquam ad mercatum & nundinas optimarum artium ac scientiarum, referatis etiam hinc optandam bonis

nis contagionem, neve vacui & inanes velut ex incendio, ruina vel naufragio domum revertamini, dedecorantes & urbis dignitatem & doctorum. Huius rei copiam & oportunitatem nemo vobis eripit, nullus inde quidquam delibat, aut intervertere audebit. Si quis turbulentus tribunus plebis intercedat quominus in instituto laudis curriculo studiose graviterque pergatis, nihil causæ est quin eum in publica commoda peccare pronunciemus, nec placet ijs legibus, tanquam per vim & cōtra auspicia latis populum teneri. An quidquam de splendore natalium, de jure libertatis, de statu ingenuorum decerptum aut defloratum esse iudicatis, quod evaganti licentiæ frēna sunt iniecta? quod luxu & lascivia perire cupientibus pote-

stas intercluditur, quasi sit vlla de-
 jectior & humilior servitus, quam
 impunitas & licentia delinquendi?
 quam regi à cupiditatibus, servire li-
 bidinibus, non obtemperare impè-
 rio rectæ rationis? cui qui parent, la-
 tius regnant quam si Libyam re-
 motis Gadibus jungant, & vterque
 Pœnus seruiat vni: magnificentius
 triumphant, quàm si quadrijugo
 curru per sacram viam lauro coro-
 nati in Capitolium invehentur:

Qui quæret Pater urbium

Subseribi statuis, indomitã audeat

Refrænare licentiam

Clarus postgenitis.

Si pertæsum est servitutis, si piget
 vos privatæ conditionis, ostendam
 vobis quo pacto ad immortalem
 gloriam, ad supremũ dignitatis fa-
 stigium supra folium, supra tiaras &
 scepra

sceptra regum exurgere possitis. Nec longe scilicet hostes quærendi vobis. Intus in sinu fovemus Sino-nes. Nemo pejus vapulat quam sub flagello domesticæ crucis. exercitor est cuique malus animus, habet suos conscia mens intestinos carnifices. Non est tantum ab armata manu terroris ac periculi juvenibus alta & erecta indole præditis, quantum à lenocinio voluptatum, quæ blandiente vi, & arte proditoria nervos omnes generositatis atque industriæ succidunt, & in ipsam rationis arcem, in mentis Palladium, per cuniculos irrepunt verius quàm irrum-punt. Hos infames Sirenium scopu-los, hanc hilarem pœnam, has blan-dissimas pestes, & vitiorû illices qui domare potuit, superat Alexandri Magni sublimitatem, qui quû latif-

simos terrarum tractus, & potentissimas gentes, ac maximos mundi monarchas sub jura redegisset, unde nomen reportavit sempiternum, succubuit iracundiæ, victus est orbis victor ab impotentia, qua stimulante perpetravit in amicorū intimos, in servatores suos ea flagitia, quæ sempiternam ignominæ notā incurrunt augusto ejus nomini, & ingentibus victoriis nubem obducunt.

Quid ille Graiūm fortissimus Ajax?

Hæctora qui solus, qui ferrum, ignemque, Iovemque

Sustinuit toties, unam non sustinet iram.

Fortior est qui se, quam qui fortissima vincit

Mænia, nec virtus altius ire potest.

Nec mihi quisquam heic obiiciat talia verbis splendide dici ab umbraticis

AD STUDIOS. LEIDENS. 89
ticis doctoribus in scholastico pul-
vere educatis, sed ubi in rem præ-
sentem venit, ea prorsus abhor-
rere à sensu communi, nec in mores
& ad vitæ usum traduci posse. Nihil
enim aliud concludet si quis ita ra-
tiocinetur, nisi aliter esse vivendum
quam sentiendum, aliud esse laudã-
dum, aliud fieri oportere. Quæ sen-
tentia res inter se naturali consortio
devinctas per opinionis errorem
divellit, & utilitatem ab honestate
seiungit. Hanc hæresim sapientissi-
mus Philosophorum Socrates exse-
crari solebat tanquã causam omniũ
malorum & incommodorum, qui-
bus humana societas inquietatur.
Cur tractatis studia doctrinæ? cur
diurna nocturna que manu versatis
bonos authores, qui vobis monstræt
viam, qua ducere tenere possitis

Edita doctrina sapientum templa serena?

An ut eruditi tantum, non meliores evadatis? ut res præclaras & expectandas magnifico verborum ornatu extollere ac prædicare queatis, quemadmodum pueri laudant Iunonis avè: sed aliter vitam instituatistis? ut fortia loqui malitis, quàm factis exsequi? Nimirum ut vobis idè vitio vertatur quod olim obiectum est Atheniensibus, eos scire quæ recta sunt sed facere nolle? Quod Dominus & Servator noster exprobrauit Scribis & Pharisæis, *Quidquid dixerint vobis ut servetis, servate & facite. Secundum opera vero eorum ne faciatis. Dicunt enim & non faciunt?* Excusatius peccant, & venia digniores sunt, qui literas nesciunt. Habent enim effugiũ ad ignorantia patrociniũ. quanquã
is est

AD STUDIOS. LEIDENS. 91
is est virtutis splendor, ea dignitas
atque maiestas honestatis, ut se iudice
nemo nocens absolvatur. Longe
tamen dispar est conditio imperito-
rum hominum & eorum qui huma-
nioribus studiis animum imbue-
runt, quibus ignosci non oportet ni-
si ad omnes bene audiendi partes
mentem comparent. Gravis adver-
saria vobis constituta est eximia pa-
rentum & amicorum vestrorum expe-
ctatio, quam una re facillime vincetis,
si hoc assidue meditemini, diu mul-
tumque esse elaborandum, non solum
ut animo comprehendatis scientiam
rerum plurimarum, ut noritis omnem
memoriam vetustatis, ut Socraticis
sermonibus os impleatis, non ut
magna loquamini, sed ut emendate,
& ex recti simplicis norma vitam
actionesque vestras componatis,
ut

vt virtutem jungatis cum doctrina. siquidem virtus dignitatem suam non agnoscit, & præcipuo suo lumine atque ornamento destituta est, nisi stipata sit comitatu ac præsidio bonarum artium & ingenuarum. Doctrina vero tanquam gladius est in manu furiosi, nisi dux & imperatrix vitæ mortalium, recta mens, recta ratio clavum moderetur. Nec vero studia discipulorum tardari decet, aut industriam languescere, quod ad supremum sapientiæ gradum assurgere paucis admodum concessum est,

quos æquus amavit

Juppiter, aut ardens evexit ad aethera virtus.

Nam in rebus arduis, & magnopere expetendis omnia potius tentare & experiri oportet, quam ob assequendi

AD STUDIOS. LEIDENS. 93
quendi desperationem à recta voluntate deseri, quum ad summa nitenti pulchrum sit in secundis tertijsque consistere. Nam etsi maximis tantum operibus admiratio debetur, tamen inferiora non despiciamus, & iusta laude non carent quæ sunt maximis proxima.

*Non si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus: Pindaricæ latent,
Cæque & Alcei minaces,
Stesichorique graues Camenæ.
Est quadam prodire tenus si non datur
ultra,*

Quocirca, iuvenes studiosi, respondete quæso vestro nomini, & in id studium cuius ergo huc estis missi, totis industriæ viribus incumbite, ut & parentibus gaudio, & vobis honori, & amicis præsidio, & patriæ emolumento esse possitis. Iterum clamo,

clamo, testor, edico: nullum est pulchrius, & honoratius privilegium, nihil maiori mentis ardore, nihil impensiori cura cōservandum, quā ut ad hanc optabilem metam pleno gradu contendatis. Laus est publica, gloriæ stadium omnibus patet, virtus in medio posita neminem fastidit, aut dedignatur, qui modo se dignum illa iudicaverit. Vigilandum est, fateor. neque enim muliebribus votis ac supplicijs beneficia deorum parantur. Labores multi subeundi sunt, non abnuo. *Sed te id quod multi invident, multique expetant, inscitia sit postulare, si tu laborem summa cum cura efferas nullum.* Vos qui nobili genere nati estis, adiungite maiorum imaginibus ornamenta doctrinæ. Vos quibus adsunt opes & amplæ facultates, parate vobis eum thesaurum

sauro, in quem casibus fortuitis,
& decoctoribus ac furibus nihil li-
cet. Vos quibus est res angusta do-
mi, quorum parentes genium frau-
dant, & vnciatim subtrahunt miseri
de suo demenso ne desit vnde stu-
diis & honestis artibus insudare
queatis: rependite vicē tantæ pietati,
nolite turpi desertione per ignaviã
frustrari eorum spem & sollicitudi-
nem. Nobis nihil exoptatius obtin-
gere potest, quã vt cū pluribus com-
municetur, si quid valemus inge-
nio, vel specie eruditionis. Ample-
ctamini per Deum immortalem has
rerum benè gerendarum comomo-
ditates, vrgete præclaram occasio-
nem, & cum omnia fabricandæ for-
tunæ instrumēta vobis quasi virgula
divina suppeditentur, cavete ne tan-
to Numinis favori defuisse argua-
mini.

*Optat aprum, aut fulvum descendere
monte leonem.*

Quid vobis rei est cum vigilibus?
quid* cum humili plebécula? quin
missum facitis prophanum vulgus?
Divisa sunt immmani intervallo ve-
stra & eorum munia. servetis deco-
rum, patria vobis assignat partes A-
gamemnonis, cur agitis personam
Thersitæ? Lubens equidem obli-
quarem sinus, & mutata velificatio-
ne præterlaberer has Syrtes, hanc
periculi & infamiæ plenam Chra-
rybdin. Vellem taciturnitatis velo
posset obumbrari cõceptus intimis
sensibus dolor, sed ita altè vulnus
adactum est, vt silentio aut dissimu-
lationi non sit locus. Necessitas
cogit probra vestra cœlo monstrari,
si non aliud ob precium, saltem vt
mali vim & morbi magnitudinem

G nori-

noritis, quæ tanta est ut nequeat nisi commotæ mentis excusatione defendi, vel abolitionis beneficio, & fideli in posterum resipiscentia sanari. Nam quid ego nunc vobis ob oculos proponam effigiem eius diei, quem penè ex natali fatalè & mortualem huic Academiæ diem effecistis? Celebratur de more inaugurationis novi Rectoris, quæ quidem actio solet exornari maximo convètu cõkursuque omnis generis mortalium, præcipuè autem vestri ordinis frequentia & celebritate. Aderat princeps ingenij & doctrinæ, maximus ille seculi vir Iosephus Scaliger, cuius etiam venerandâ canities hunc actum nostrum cohonestare dignatur. Aderant splendidissimi Academiæ Curatores, quorum fidei & prudentiæ concreditur ingens depo-

depositum, salus nimirum & dignitas huius inclytæ Vniuersitatis, ne-ve res literaria capiat aliquid detrimenti. Vterque non magis colendus & observandus ob generis & familiæ nobilitatem, quam ob morum honestatem; ob doctrinæ præstantiã, ob generosam mentis inclinationem erga omnes bonos. Alter in Ordinum illustrissimorum confes-
 su ius suffragii primo loco dicendi obtinet, tanquam unius è primaria nobilitate Batavorum. Alter consilium participat fortissimi Principis nostri, & invictissimi herois MAVRITII, cuius bellica virtus, & augustum nomen ab ortu solis ad occasum vsque pervadit ac diffunditur. Possum liquido iurare, pro ea quæ mihi cum utroque necessitudo intercedit, vos ambobus

summæ curæ vehementerque caros esse, nec quidquam prius, aut antiquius habent, quam ut in medium consulere possint, & mederi rebus turbatis: gratiamque illam & auctoritatem qua plurimum pollent, temporibus vestris impartiri. Sed vos ipsi, vos, inquam, ipsi quantum in vestra manu situm est, optime animatis & sua sponte incitatis potestatem adimitis exerendæ beneficæ voluntatis. Vos per vestros mores efficitis, ut hebescat acies auctoritatis eorum. Nemo pejus consulit utilitatibus vestris quam vestra intemperies. His proximè assidebat Magistratus hujus urbis, qui in terris repræsentat imaginem quandam & similitudinem divinæ potestatis. Nam ut Deus præest legibus, leges Magistratibus: ita quoammodo
Magi-

Magistratus præfunt suis civibus, ideoque in sacris literis nomine deorum insigniuntur. Ex altero latere apparebat vniversus ordo Professorum, non obscura, nec ingloria nomina, nec indigna quibus aliquis honos deferatur. Nemo qui modo suæ dignitatis sui que muneris rationem habuit vllam, defuit solenni officio. Sola in medio sedilia, quæ tali festo tempore, & anniversario sacro solebant inundare appulsu studiosæ iuventutis, aut solitudine squallebant, aut raris ordinibus interlucebant, aut ab ignotis & prophanis vultibus occupabantur, vt propemodum ipsa scamna & subsellia miseriam suã intelligere, & publicum dedecus lamentari viderentur. Quum op-

Rodolphus Snellius, qui Reſtoratu
 abibat, orationem ex conſuetudine
 haberet, jamque dicendo longe ef-
 ſet provectus, irruerunt in auditoriũ
 ſine vlla reverentia quidam veſtrum
 non audiendi propoſito, ſed ad in-
 terpellandam illius diei ſolennita-
 tem. Stabant enim in vltima parte,
 quam ſupplere ſolèt qui tardius ad-
 venerunt, aut qui præter numerum
 nihil adferunt. Hi inter myſteria
 Cereris Bacchanal agitabant. Nam
 partim incondito pedum ſtrepitu
 loquentem interturbabant, vt ægre
 fermo dicentis etiam à proximis
 exaudiri poſſet. partim ſaſtidiſis
 execrationibus abominabantur, tã-
 quam ſi hoſtilis facies, aut purga-
 mentum aliquod apparuiſſet. inter-
 dum erant qui adducto vultu, & ca-
 perata fronte ſtuporem ſimulabant,

Impro-

*Improvifum afpris veluti qui fentibus
anguem*

*Preffit humi nitens trepidusque repente
refugit*

*Attollentem iras , & cærule colla tu-
mentem.*

Quin etiam ad nomen auspiciatiffimum Principis Auraici, cui libertatem suam Batavia debet, & ad filij ejus magnanimi MAURITII mentionem, quem tremunt armati exercitus, quem summum belli ducem maximi Reges agnoscunt (horresco referens) pars in sulso risu diffluebant, & in cachinnos effundebantur, more sannionum aut phreneticorū, qui quū acerrime morbo afflictantur gaudiali ritu risum propitiant. Hæc qualia sunt? hæc vobis joca videntur? Seponite amabo nubem illam & caliginem errorū,

quæ nunc ingenij vobis rectique
 judicij aciem hebetavit, quæque
 prospectum omnem veritatis, atque
 integræ rationis sensibus vestris exe-
 mit. Num mentior? num onero vos
 falsis criminibus? Vellem hercle
 res ita haberet. atque vtinam ca-
 lumniæ redargui possem! sed ve-
 reor vt potius prævaricationis infi-
 mulari debeam, quod multa silen-
 tio sim prætervectus. Quanti enim
 vel illud vnum esse creditis, quod
 ij quibus, cordi est quies & tranquil-
 litas Academiae, qui rem literariam
 salvam cupiunt, non existimarunt
 tuto Rectorem inaugurari posse, &
 pedem figere in possessionem sui
 magistratus, nisi novo more, &
 exemplo antea inaudito locus hic
 sua majestate, & inermi justitia fa-
 cer, militaribus præfidiis munire-
 tur?

tur? Quæ quidem contra vim comparata erant, nec bonis periculum, sed præsidium & securitatē denunciabant. At hoc ipsum, si quid ingenui sanguinis, si verecundiæ micam haberetis, sempiternum vobis dedecus, & indelebilem turpitudinis notam inurit. A quibus enim vim & violentiam timebamus? Nempe ab ijs, à quibus minime oportuit. Vos enim soli metum turbatum intetabatis, vestræ minaces & superbæ voces timebantur ne in nervum erumperent. Nam ab hoste nullus terror impendebat. pactæ jam erant induciæ, foedus conventum iri sperabatur, Legati Regis Hispaniarum & Archiducum pacem postulatum venerant, & huic vrbi pene erant in conspectu, vt singulis horis ad eorū aures militiae vestræ flagitia per-

laberentur. Si non honesti decus, nō officii ratio, non ætatis pudor, non patriæ charitas vos ab intemperantia tali deterrere potuit, famæ verecundia, & hostium existimatio vobis moram objicere debuit, ne in eorum oculis tam insolentes ludos palam præberetis. Quid reliquū fecistis ad audiendi proterviam, quū tam atrox suspicio mitissimis & placidissimis amicorum vestrorum mentibus infedit, vt in summa tranquillitate temporum in pacatissima civitate, in loco Musis & Gratiis cōsecrato non possset celebrari natalis Academiae dies, non inauguratio supremi in ea magistratus, nisi Mars armatus Apollini laureato subsidiū atque opem attulisset? Heic mihi quisque descendat in semetipsum, & conscientiam excutiat ac circumspectat

spiciat suam. Ite singuli in consiliū
de præteritis factionibus vestris, ipsi
pluris litem æstimabitis. Nam quo
piaculo lustrari posse censetis audax
illud & temerarium facinus, quo
impulsi non defuerunt ex vobis,
qui diploma potentissimorum Or-
dinum sacrilega manu dilacerare, &
humi proiicere non exhorruerint?
Si iure ordinario & extra ordinem
punitur is qui Prætoris album ra-
serit, corruerit, sustulerit, mu-
taverit, quidve aliud propositum
edicendi causa turbaverit: quæ dig-
na pœna statui potest in eos, qui
consignatam publicis monumentis
authoritatē amplissimi consilii ne-
fario ausu pene pedibus profub-
egerunt? Si lege Julia maiestatis
tenentur, qui statuas & imagines
Imperatoris aliqua specie contume-
liæ

liæ læserunt, an erunt immunes ab eo crimine, qui mentem & rationē supremæ potestatis, spirantem & nobiscum loquentem per literas interpretes violare non dubitarunt? Sed etsi hæc sunt gravissime animadvertenda, tamen nihil æque vos onerat atroci invidia, nihil minus vlla causæ-dictione sublevari potest, quàm ultimus (vt sic dicam) actus & catastrophe illius tragoediæ. Quum enim peractis ejus diei solennibus, vt fieri poterat in tanto tumultu, tantisque motibus animorum, Curatores stipante Magistratu urbano procederent ex Academia: plerique vestrum ante vestibulum stabant in insidijs, & observabant eorum egressum. Nemo fuit qui caput aperire venientibus dignaretur. Multi perfrieta fronte, & habitu formato

formato in contumaciam, speculabantur ora vultusque singulorum, ut scirent se à vobis non tantum nõ vereri, sed tanquam homines nullius pretij, & infimæ sortis palam irrideri contempnique, non aliter quàm qui scenarum ostentatione traducuntur. O singularem irreverentiam! ô immodestiam minime tolerandam in pacifico statu bene moratæ civitatis! Quid aliud est projecto conculcatoque omni pudore feros Cycloperum ritus æmulari, quàm rerum arbitros & moderatores, legum & judiciorum administratos, tutores ac præfides publicæ tranquillitatis, eos despiciari ac pro nihilo ducere? in qua vrbe nobis hæc otia donantur & liberale Musis atque ingenuis artibus hospitium conceditur? An non est illud Gigantum
tum

IIO DOM. BAUDI ORAT.
tum & Titanum more bellare cum
diis? Vnde enim profluxit fabula de
fratribus terrigenis , qui montes
montibus accumulasse finguntur vt
cœlum irrumperent , & è folio Io-
vem deturbarent: nisi quia detrecta-
bant obtemperare voluntati Regum
ac Magistratum , quos Poëtæ Iove
genitos , & deorum sanguinem ap-
pellare consueverunt? Legibus Ly-
curgi, & institutis Persarum, quæ iu-
stis de causis à sapientibus viris ve-
hementer collaudantur, nihil maio-
ribus præsidijs, & fortioribus vincu-
lis astringebatur , quàm disciplina
parendi. Hac re , inquit Attica Si-
ren Xenophon , Spartiatae glorian-
tur & ingentes animos tollunt, quod
humiliter se gerunt in obtemperan-
do suis præfectis. Si vobis propter
ætatis imprudentiam , & consilij
imbe-

imbecillitatem non veniunt in mentem ea quæ ex usu sunt, nec in animum inducitis morem gerere sapientioribus, quo in censu vos reponent cordati Censores, nisi eorû quos postremi ingenii, & nullam ad rem in vita vtilis prudens Hesiodus pronuntiavit? An quia Magistratus ingenti animo concoxit hanc insignem contumeliam, & se sentire dissimulavit, ideo excusator culpa est, & impunitior abibit vestra intemperies? Imo super flagitiû rebellionis atque immodestiæ, accedit tanquam auctarium labes ingratitude quod hanc dissimulatione lucro & beneficio nõ apponitis. Nec exemplum deerat illis, nec ratio, nec legum authoritas ad exequendam iusti doloris ultionem, si suo iure experiri voluissent.

Veteres

Veteres Romani, quo tempore

Moribus antiquis florebat Roma virisque,

quum in pretio erat vera probitas,
& nuda virtus colebatur.

Credebant hoc grande nefas, & mortepiandum

Si juvenis vetulo non assurrexerat, & si

Barbato cuicumque puer, licet ipse videret

Plura domi farra, & maiores glandis acervos.

Tam venerabile erat præcedere quatuor annis.

Nec vero Magistratus majestas impune spernitur, aut vindice caret. Nam in ipsa lege divina primum hoc præceptum est cum adjuncta promissione longævitatatis. Et jure civili concessum est Magistratibus,

vt secundum jus potestatis suæ jurisdictionem defendant pœnali iudicio. Prætor à postulando summovet fœminas, ne contra pudicitiam sexui congruentem alienis se causis immisceant, neve virilibus officiis fungantur. Origo vero introducta est ab Afrania, quæ inverecundè postulans, & Magistratum inquietans causam dedit edicto. Cur cœcus ab eodem munere excluditur, nisi quod insignia Magistratus videre & revereri non potest? Quod si codex & Pandectæ juris Romani nullas irrogarent pœnas petulantibus & modestiæ contemptoribus, an ideo verum esset eos extra notã esse oportere? Nulla datur adversus ingratum actio, nisi olim apud Persas, quanquam ad remunerandum naturaliter obligati sumus, & omnes

H con-

consentiunt gentes terrá nihil creare pejus homine ingrato. Qui tantum intra legum sanctiones innocens est, nunquam erit in magnis viris habendus. Operæpretium est considerare quantú olim plus apud Romanos poterant boni mores, quam severæ leges. Valeria lex quæ cædi virgis aut securi feriri vetuisset eum qui provocasset ad populum, nihil ultra adjecit, quam si quis adversus ea fecisset, improbe factum videri. *Id olim, inquit Livius, visum est vinculum satis validum legis (quod tum pudor hominum erat) nunc vix servo ita minetur quisquam.* A Censoribus patremfamilias in ærarios relatum esse legimus, ob intempestivam jocandi libidinem, alium item haud procul ab eodem periculo abfuisse, quod in eorum conspectu ab amico

ad-

advocatus clare nimis ac sonore oscitasset, nec effugisset tristio-
 rem no-
 tam, nisi conceptis verbis jurasset eo
 se vitio teneri, quod oscedo nomi-
 natur. Si ob suspicionem nimis su-
 pinæ securitatis, & animi parum
 attenti ad id quod instabat agen-
 dum, honestus civis Romanus ini-
 bi fuit ut plecteretur, quid decre-
 vissent isti priscae severitatis patres
 in tam apertos contemptores eo-
 rum qui civitatem moderantur?
 Author est Plutarchus, vir fidei
 plenus, C. Veturio capitali fuisse,
 quod Tribunoplebis in forum pro-
 deunti de semita non decessisset.
 Tanta fuit antiquis temporibus re-
 uerentia Magistratus apud Roma-
 nos vetere Roma dignos, tanta cura
 pudoris, ac modestiæ, cuius potissi-
 mum causa censoriam notatio-
 nem,

nem, probitatis atque officij magistratam, institutam esse arbitror, ut proposito infamiae metu compescerentur vitia, quae iure iudicioque non vindicantur. Cornelius Tacitus, quo scriptore nullus unquam altius penetravit arcana principum, & intimos eorum recessus ac latebras omnes indagavit, in Annalibus refert, L. Syllam iuvenem illustri domo natum graviter à Domitio Corbulone viro praetorio apud Senatum fuisse increpitum, quod sibi inter ludorum spectacula loco non cessisset: eaque res magnis in eo coetu augustissimo contentionibus agitata est, & ex historiarum monumentis producta sunt in medium multa veteris reip. Romanorum exempla, quibus palam fiebat feraci virtutum seculo juventutis irreverentiam

entiam gravibus sæpe decretis notatam fuisse. Nemini vestrum igitur esse arbitror, quod de Consulè Fabio memoriæ proditum est: vius pater quum obviam ei veniret, & lictores verecundia maiestatis paternæ taciti anteirent, iussit filius proximum lictorem animadvertere (id enim erat solenne vocabulum, quo significabatur honorem esse habendum magistratui) sive ut ex equo descenderet inclanavit. Tum pater cum gaudio deiliens, mactè, inquit, tali virtute & gravitate filii, perge consularem gradum magnanimiter tueri. Quum Proconsules aut Pratores in provincias suas ibant, mādatis instruebantur: quo in genere & illud caput erat, ne provinciales in vltiorem familiaritatem admitterent. Nam ex cō-

versatione æquali contemptionem
 dignitatis oriri. Quin etiam iis præ-
 cipitur ut artificium adhibeant, &
 authoritatem magistratus ingenio
 suo augere contendant. Sacra scrip-
 tura recenset inter præcipua signa
 perditæ profligatæque gentis, non
 revereri faciem seniorum. Si cani &
 rugæ, si longior annorum series iu-
 stam venerationem meretur, quid
 ubi publica dignitas ad provec-
 tam ætatem accedit, & apex senectutis
 authoritas? At non defuerunt è vo-
 bis quos palam eo nomine gloriari
 non puduit quod depuduerint, nec
 vllum prorsus honorem urbano
 Magistratui exhibere sint dignati.
 Egregiam vero laudem, sed Cyclo-
 pe dignam! magnum & memora-
 bile nomen, sed commune vobis (ut
 ante dixi) cum gente Titanum!

Qui

*Qui manibus magnum rescindere cœ-
lum.*

*Aggressi, superisque Iovem detrudere
regnis.*

solia ampla refertis scilicet, quod
polyphemi gloriam æmulati estis,
ii tanquam gravi iniuria violatus
postulat queriturque proaciter,
iod Vlysses ausus esset cum ad-
rare & obtestari vt Deos & Iovem
ospitalem revereri in animum in-
ceret.

*Stultus es, aut ades buc longinquis bos-
pes ab oris.*

*Qui petis ut superos metuam, vel dig-
ner honore.*

*Non Cylopas enim tangit Iovis ulla
supremi*

*Cura, nec ulla Deum, quos longe ex-
cellimus ipsos.*

c si vobis acerba sunt auditu,

H 4 non

versatione æquali contemptionem
 dignitatis oriri. Quin etiam iis præ-
 cipitur vt artificium adhibeant, &
 authoritatẽ magistratus ingenio
 suo augere contendant. Sacra scrip-
 tura recenset inter præcipua signa
 perditæ profligatæque gentis, non
 revereri faciem seniorum. Si cani &
 rugæ, si longior annorum series iu-
 stam venerationem meretur, quid
 ubi publica dignitas ad provec-
 tã ætatem accedit, & apex senectutis
 authoritas? At non defuerunt è vo-
 bis quos palam eo nomine gloriari
 non puduit quod depuduerint, nec
 vllum profus honorem urbano
 Magistratui exhibere sint dignati.
 Egregiam vero laudem, sed Cyclo-
 pe dignam! magnum & memora-
 bile nomen, sed commune vobis (vt
 ante dixi) cum gente Titanum!

Qui

Qui manibus magnum rescindere cælum.

Aggressi, superisque Iovem detrudere regnis.

Spolia ampla refertis scilicet, quod Polyphemi gloriam æmulati estis, qui tanquam gravi iniuria violatus exoptulat queriturque procaciter, quod Vlysses ausus esset eum adiurare & obtestari ut Deos & Iovem Hospitalem revereri in animum induceret.

Stultus es, aut ades buc longinquis boves ab oris.

Qui petis ut superos metuam, vel digner honore.

Non Cylopas enim tangit Iovis ulla supremi

Cura, nec ulla Deum, quos longe excellimus ipsos.

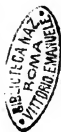
Hæc si vobis acerba sunt auditu,

H 4 non

non minore cum molestia à me dicuntur. Invitus incedo per ignes suppositos cineri doloso, sed invitat me ut id faciam fides eximij amoris quo vos amplector. Non possum simul adulari vestris auribus, & inservire utilitatibus. Non licet pariter gravem amici personam sustinere, & servilem animum induere Gnathonis alicujus ac parasiti. Libertas, quam ego primariam generosi hominis dotem existimo, naturæ meæ candor, veritas hoc officium mihi imponunt, ne quid per obsequium dissimulem, ne peccatis obsecundem, vosque præcipites ferri sinam. Credo equidem, nec aliter sentiunt quicumque sunt benigniori ingenio, & æquiori judicio in æstimandis juvenum erratis, vos per incogitantiam esse lapsos

AD STUDIOS. LEIDENS. 121

lapsos maiore animo quam consilio, nec unquam serio vobiscum expendistis, quam ré ageretur, quantum probri, dedecoris & flagitii susciperetur, quum tam insoléter os importunum & obduratum ad impudentiam ostendistis Magistratui. Sed in tam improbo facinore, quod est contra morem obsequii, contra fas disciplinæ, contra divinas humanasque leges, nemini prodesse debet ignorantia nisi ad veniam deprecatione ex ingenua delicti confessione: ad quam vobis facto agmine confugiendum esse suadeo, ne pertinaciâ & obstinationem ad imprudentiæ culpam adiungatis. Error & inconspecta temeritas facile in vestra ætatem cadit, sed moniti meliora sequi debetis, & ad bonam mentem reverti, à qua tamdiu tam intem-

peranter exorbitastis. Ego me adolescentem fuisse fateor, & affinem earum rerum quas fert adolescentia. Non semper vixi ad institutum Socratis, aut Catonis. non ex disciplina priscae severitatis. multa retrogesta sunt ad quæ invitus oculos reflecto.

Nec veterum memini latorve malorum.

Sed ex animi sententia profiteor, & ingenue testari possum sine arrogantia vel ambitione, nunquam in partes suas Baudium pertraxit factio turbulentorum, qui parere detrectant legitimis potestatibus superiorum, quæ sunt à Deo, & quibus qui obstitit, ordinationi divinæ obstitit. Non enim frustra gladium gerunt, ait Apostolus, sed ad coercitionem improborum. An ignoratis quod à prophanis hominibus religiose

ligiose scriptum est, vultu quoque lædi pietatem? Etiam interdum muta libertas, atque oris contumax habitus atrocio rem injuriam infligit, & acerbius offendit, quàm vocis intemperantia & procacitas. Tantus enim est in Magistratu splendor, tanta dignitas ac prope divinitas, ut qui eum violare aggreditur, ipsum Patriæ parentem aggredi videatur. Atque adeo, ut in libera civitate liberam vocem eloquar, & ingenue vobis ac simpliciter animi mei sensum aperiam: ego adductus exemplis virorum, quibus exceptio nulla potest opponi, & oraculo sacræ Scripturæ, cuius est æterna authoritas, semper illud habui pro fixa & immota veritate, nullam esse justam aut legitimam causam armæ sumendi contra Principes, quos
Deus,

Deus, natura, fas & jura nobis assignarunt, nisi vis vltima, quæ legem omnem frangit infirmatque, viris fortibus ac miseris eam necessitatem imponat, vt salutem & incolumitatem suam præsidio Martis, & bellica manu tueri cogantur. Reddenda sunt quæ sunt Cæsaris, Cæsari: quæ sunt Dei, Deo. Si terrores ingruant, si suppliciorum metus intentetur, aut cervices fortiter præbendæ sunt, & extrema quæque perferenda, aut fugere iubemur de civitate in civitatem. Apostoli quum à Præfectis populi, & è concilio sacerdotum venterentur annunciare doctrinam Euangelii, Deo potius quam hominibus obtemperandum esse declarabant, sed non ideo vel ipsi insurrexerunt, vel plebè seditiosis concionibus instigarunt adversus dominantes: imo

quum

quum essent virgis caesi gaudebant, & sibi gratulabantur, quod tali honore dignati essent, ut pro nomine Iesu ignomina afficerentur. Paulus etiam Romanos graviter adhortatur ut subiecti sint supremis potestatibus, qua tempestate infandum istud caput Nero, matricida, fratricida, cinædus & citharædus, auriga, histrio & incendiarius rem Romanam miseris modis divexabat. Religio autem cogi non potest, nec incivilius defenditur quam per civiles turbas atque discordias. Colendi sunt Imperatores, Reges ac Principes, ut homines à Deo secundi, ut unico Deo minores. Parendum dominis non solum lenibus & humanis, verum etiam asperis & immitibus. Boni & moderati votis optandi sunt, ferendi autem æquo animo qualescunque

cunque obtigerunt. Sed de hac gravissimi ponderis quæstione non est nunc differendi locus: illud ex his quæ retuli satis exploratum est, vos gravi animadversione dignos videri, quod tam insolenter Magistratum despexeritis. Tot ac tantorum dedecorum convicti, quæ palàm & in oculis omnium defixa sunt, tamé audetis queri de nimia severitate, & immodico rigore, quod exemplum in tres quatuor-ve statutum sit, quum fere communis omniû culpa fuerit, & paucissimi à contagione sint immunes. Tam enim exploraverunt, qui pro foribus Academiae contemplabantur cum irrisione vultus ingredientium, & armatorû cohorté, quâ qui velut dato signo irruerunt in auditorium: si non pedibus, affectu saltem, & votis favebant

bant petulatiæ commilitonū. Corporibus aberant, animis præsentés erant, & conspirabant in eandem voluntatem, quæ solet in talibus attendi, & facti crimen habet, vt qui cū telo ambulat hominis occidendi causa, tenetur lege Cornelia deficiarijs. Non absurdè Cicero concludit Iulium Cæsarem ab omnibus interfectum videri, qui conjuratorum facinus approbarunt, & eius interitu lætati sunt. Neque enim inter facti authorem & approbatorem in magnis exemplis multum interest, & contagio quædam sceleris existimatur in iudicio læsæ Maiestatis, si quis eum audeat defendere quem perduellionis reum esse fateatur. Multa vero ex ijs quæ patraatis in ea causa sunt, nisi vos ætatis calor, & ignorantia prætextus absolvat.

Agnos-

Agnoscite potius lenitatem & moderationem Iudicum, qui ex instituto veteri militaris disciplinæ effecerunt, vt metus ad plures, ad paucos pœna perveniret. Nec inflictum est vulnus ea mente, ne spes ulla superesset restitutionis in integrum, sed hac fine potius, vt morbum tandem nosse inciperetis excusso stupore, qui velut Circeò poculo mētes vobis fascinavit, vtque protinus ad Aram Clementiæ confugeretis,

Quam miseri fecere sacram.

Miseri enim estis, & eo miseriorēs, quod miseriæ vestræ sensum perdidistis. An enim æquum fuit impunitate profecui tantam oblivionem officij, tantā parendi dedignationē, tot petulantias & lascivias, tantam omnis disciplinæ subversionem? tot probra, tot dedecora, quibus

bus haud scio an quidquam perturbatius, & inordinatius admissum sit ab incunabilis, & prima fundatione florentis hujus Academiae? Quid quod etiam fama vagatur, complures vestrum ex pacto statuisse, non profiteri nomen apud Rectorem, quum ad recensionem erit veniendum? Praeclara sane conjuratio, qua hoc agitur, ut excidatis honore & privilegio studiosorum: atque ut signorum desertoresprehendimini, quod genus flagitij à Romanis fustuario plectebatur. Olim qui in delectu subterfugiebant militiam, & citati ad nomina non respondebant, vinclis verberibusque castigabantur, extatque memoratu dignum severitatis exemplum à Manio Curio, viro antiqua virtute ac fide, qui detrectatorem sacramenti

menti adolescentem, nō solum bonis, sed & libertate privavit addito elogio, *Non esse opus Reipub. eo cive q̄ i parere nesciret*: vendiditque tenebrionem, ita enim eum appellat Varro. Dicetis mihi, vetera sunt ista, & adeo obsoleta, vt non solum in moribus nostris, sed vix jam in historiis, atque annalibus reperiantur. Mutatæ sunt rerum vices, & huic horridæ severitati pares non sumus. Attamen istiusmodi viris, & moribus stetit Romana res. Sed vt omnia vestræ libidini condonentur, vt cætera vestro nutu & arbitrato fiant, quid causæ potestis adferre, quod schema, quem colorem prætexere, cur Academiæ membra deputentur quibus despectui est supremus Academiæ moderator? cur dignatione scholasticorum aut studiosorum,

rum; cur non potius neglectæ plebis, & platterorum quotz portio censeantur; qui solennem, & antea semper usurpatum profitendi nominis morem adeo insolenter adspernantur? Cato Censorius non est passus filium suum ab Imperatore Paulo AEmilio dimissum remanere in exercitu, nisi secundo militiæ sacramento obligaretur, quia priore solutus cum hostibus pugnare non poterat. Olim C. Julius Cæsar vnica voce seditionem exercitus compescuisse memoratur, Quirites appellando, qui iurisiurandi religionem: & obsequii reverentiã exuerant, effecitque vt statim concordia assensu responderint se milites esse, & per omnia dicto audientes fore. Quod igitur nomen his male consultis iuuenibus dabo, qui se tali pactione

devinxerunt ? Num studiosos appellem ? sanè sed turbarum & seditionum. num scholasticos ? qui leges in quarum verba jurarunt, eas habèt ludibrio, qui Rectoris auctoritatem contemnunt, qui ordinem omnem Academicum funditus cõturbant ? Quam porro felix & auspiciatus erit vester in patriam advētus ! Quam læto vultu scilicet, quam hilari fronte vos excipiet parentum & affinium expectatio, redeuntes domum vt solent milites ignominiosè missi, & expuncti è manipulis ! Sed absit vt tam sinistrè de vobis opinari velim, quasi consilio, & certo peccandi decreto superiores culpas, & parum sani pectoris lascivias conciveritis : melius ominatur animus. Temeritas juvenilis fuit, fervor, impetus, dulcedo quædam vindictæ,

AD STUDIOS. LEIDENS. 133
dictæ, falsa strenuitatis opinio, zelus
sed non secundum scientiam, quid-
vis denique comminisci malo, & ip-
se mihi persuadere, quam ut credere
velim vos deliberata nequitia & im-
probitate tantum flagitij ac turpitu-
dinis commisisse. Quapropter, ô iu-
venes animo meo carissimi, quorū
studijs & commodis omnia mea
tempora consecravi, per Musarum
communia sacra, per omne fœdus
humanitatis, per vestras spes, & pa-
rentum vestrorum, per quidquid
apud cunctas gentes sanctum & in-
violandū habetur, adiuro vos atque
obtestor, expergiscimini tandem, &
redite in virtutis viā. sanate offen-
sas officijs, componite mentes ad
obsequium, ad modestiam, ad vere-
cundiam. His artibus, his machinis
se se volens patietur expugnari ani-

mus clementissimi Principis , vt
 sempiterna oblivione, & fideli am-
 nestia deleatur memoria præterito-
 rum , quæ facilius deseri quam de-
 fendi, corripiri quam corrigi possunt.
 Scitote viros in illustri fastigio col-
 locatos, & heroica mentis indole
 præditos assimulari fulminibus ,
 quorum ea vis & natura est, vt cedē-
 ti materię parcant , durissima quæ-
 que & obstentia perfringant atque
 in pulverem convertant. Hæ sunt
 Romanæ artes,

Parcere subiectis, & debellare superbos.
 Turbis & tumultibus, terrore & mi-
 nis generosa corda non labascunt,
 sed exasperantur. Precibus & sup-
 plicationibus, ingenua culparū ag-
 nitione perumpendum est invicti
 viri pectus, aliter cogi non potest,
 & eiusmodi vis illi grata erit. Si vos
 serio

serio pœnitet admissorum, si corde virtutem capessere, si consilia in melius referre bona fide decrevistis, idem ius Sanatibus fore promitto quod Forcibus. Ego quantum studio contendere, quantum gratia eniti, quantum precibus exorare poterò, vobis me totum devoveo: sed hac lege, si estis facturi officium vestrum, si non estis frustraturi spem, & exspectationem parentũ, quibus summa votorum est videre vos auctos proventu bonæ frugis, cuius heic licet metere messem uberrimã, si vestrũ genium propitiare volueritis, nec latam industriæ segetem, & speratam virtutum fœcunditatem in herba suppresseritis. Vigilando, meditando noctes atque dies, rectè cõsulendo, agendo quæ vos decent, cõsequemini bona cum pace om-

nium, longe plura quam postulatis, ultroque privilegia non petentibus accrescent. Nulla enim res efficacior est ad obtinendum quod velis à generosis & magnanimis pectoribus, quam flagrans amor, & constans assiduitas recte faciendi. Capió singularem hodierni sermonis fructum, quod in vultu vestro legere, & intueri penitus mihi videor certa iudicia mutatæ mentis, nec frustra me de probitate & benevolètia vestra secundam opinionem concepissee. Salva res est. cerno frontes ad pudorem compositas, cerno facies modestiæ & ingenuitatis colore purpuratas. Illud saltem coram immortali Deo testor ac profiteor, me nulla re alia quàm magnitudine amoris & utilitatis vestræ studio impulsus, ad dicendi partes extra ordinem
acces-

accessisse. Si secutus fuerit eventus,

*Quem reor, & (Veri si quid mens au-
gurat) opto,*

erit vnde mihi in æternum gaudeã,
vobis ex intimo cordis affectu gra-
tuler. Vtcunque res cadet, exstabit
saltem infixum sensibus vestris mo-
numentũ honestæ libertatis, & cõ-
scientiæ meæ testimonium. Gratias
vobis ago quam possum amplissi-
mas, partim quod ingenti frequen-
tia confluxistis ad hanc actionem,
vt ipsa quodammodo Academia se-
dibus suis excita videatur, partim
quod tanta cum benignitate & attẽ-
tione sum à vobis auditus. Tu quo-
que, Corneli Groti, magnifice Re-
ctor & princeps nostri Senatus, mag-
nũ humanitatis specimen edidisti,
quod non inferius amplitudine tua
duxeris interesse nostris sacris. Tibi

supremum ævi decus, & illustre sidus literarum Iosephe Scaliger, infinitum me debere confiteor, & semper præ me feram, quod posthabitis gravioribus curis, quibus famam nominis tui cum æternitate jungis, Augusto tuo & venerabili conspectu nos honestare sis dignatus. Vobis etiam honerandi Collegæ devinctus sum memoria beneficij sempiterna, quod præsentiam vestram, & benevolas aures nobis impartiri volueritis. Spero me pro captu mediocritatis jecisse fundamenta pacioris in posterum status. Volui quidem certe, & is scopus, ea mens fuit cogitationum mearum. vestrum erit studia nostra vel exemplo subsequi, vel suffragio comprobare.

DIXI.

DOM.

DOM. BAVDII

ORATIO FVNEBRIS

*Dicta honori & memoria maximi
virosum*

IOSEPHI IVSTI SCALIGERI.

ERBA desunt rebus immé-
sis, nec se animus explicare
potest ingenti mœrore cir-
cumfusus ac debilitatus. Vtinam
fas mihi foret horrore sacri silentij
obsignare luctum, *Qui nunc me co-
quit, & versat sub pectore fixus!* ad
exemplū sagacis illius pictoris, qui
quum artificio excelleret, ingenio
tamen magis abundabat: is velo
obumbrasse dicitur quod penicillo
exæquare desperabat. Sed salva pie-
tate fieri non potest, vt hodierno die

VOX

vox nostra obmutescat. Alterum re-
 staret optandum vt mihi digna tali
 viro contingeret oratio, cui nunc su-
 premum humanitatis officiũ mœ-
 ror noster elargitur. sed tale votum
 excedit ipsam humanam sortem,
 nedum nostram mediocritatẽ. Il-
 lud tamen animum ægrum ex do-
 lore solatur ac reficit, quod in rebus
 arduis ipse conatus, licet infra meri-
 tum, licet impar voluntati, laudem
 meretur. *Et finem pietas contigit ista
 suum.* Dabit igitur benignitas ve-
 stra facilem veniam sermoni indi-
 ferto, labenti sub onere admiratio-
 nis. In exordio mœstissimi mune-
 ris, quod honori ac memoriæ sum-
 mi herois IOSEPHI SCALIGERI
 persolvendum habemus, usurpabo
 memorandam vocem Metelli Ma-
 cedonici, cui cum esset nunciata
 mors

mors Scipionis AEmiliani, cū quo
vivente civiles inimicitias exercue-
rat, hoc modo filios suos amplissi-
mis usos honoribus cohortatus es-
se dicitur. *Ite filij, celebrate exsequias,
nunquam maioris civis funus videbitis.*
Scilicet vir antiquæ simplicitatis, &
Romana generositate dignus detu-
lit inimico luculentum gloriæ testi-
monium, delevitque ex animo pri-
stinæ simultatis memoriam, vt so-
lius virtutis recordaretur. Idē nunc
licet nobis sine ambitionis metu
pronunciare: nunquam vidit ætas
parentum, nunquam videbunt anni
consequentes virum, vel splendore
& antiquitate gentis, vel sanctitate
& innocentia morum, vel admira-
bili doctrina, & exquisitissima opti-
marum artium cognitione, vel om-
ni cōcentu consensuque laudis præ-
stantio-

stantiorē. Si patria aut familiæ dignitas quidquam facit ad conciliandam justam venerationem excelsis mentibus, quid Galliarum regno in terris florentius? quid gente Scalligerorum honoratius dici aut excogitari potest? Quanquam benigna se differendi materies aperit, in qua facilius sit principium invenire, quam servare modum & orationis exitum evolvere: tamen quia noster heros censu suo dives, & propriis opibus potens, relegata fortunæ ambitione æstimandus est, tacitus hanc partem præteribo, contentus sola mentione patris, viri sine exemplo maximi, de quo quidquid præterea dixero minus erit, nisi majorem se filium genuisset. Quanquã plerumque natura comparatum est ut fortes creentur fortibus, nec imbel-

IN OB. IOSEPHI SCALIG. 143
imbellem feroces progenerent a-
quilæ columbã: tamen ubi ad sum-
mum cacumen gloria majorum e-
vecta est, sæpius ea res negligentiam
creat, efficitque vt posteri malint ac-
quiescere claritudini suorum pa-
rentum, quam eam augere factis, &
vltcrius promovere. Plures per in-
ertiam exiguo tempore decoquunt
quidquid est antepartum secundæ
famæ & existimationis. Iam eo ma-
jestatis processerat augusta virtus &
indoles IULII CÆSARIS SCA-
LIGERI, seu egregia belli facinora,
seu pacis ornamenta & incredibili-
lem ac pene divinam in omni dis-
ciplinâ scientiam consideremus, vt
accessionis capax non vltra judica-
retur, & abunde futurum esset ad as-
sequendum nominis æternitatem,
si filius longo intervallo præviam
patris

patris lucem insecutus esset. At ille cœlesti mente, & sacro quodam instinctu afflatus, tantū pristinis operibus cumulum & auctarium adjecit, vt nihil maius conditio mortalium animo ac votis complecti posse videatur. Nam quæ singula mirari solemus in excellentibus ingeniis & sublimibus naturis, ea junctim universa possedit. Quam enim partem literarum non dicam intactam aut inexpertam reliquit, sed curiosa felicitate non ita pertractavit, vt nihil illum fugeret quod esset perceptione dignum, & in quo statuisset sibi esse elaborandum? Olim raræ laudis, & magnæ molis opus videbatur, si quis utriusque linguæ sermones edoctus esset, & hoc in equite Romano celebrat Romanæ fidicen lyræ, quid diceret, *Si foret hic*

nostrum fato delatus in ævum! quam defixus hæreret, quam stuperet attonitus miraculo, si nostri herois inauditam hac in parte memoriam, vim atque solertiam fando, vel oculorum fide arbitratus esset! Vix ullū in universo terrarum orbe genus est idiomatis, cujus extant monumenta consecrata perennitati literarum, quod non assiduitate laboris peruestigarit: & quod admirationem auget, non vivæ vocis præsidio, non ope interpretis subnixus hæc molestias exantlavit, sed suis auspiciis rem gessit, usus tantum mutis illis magistris, quos fidelissimos consiliarios appellabat eximius regum Alphonsus. Non sine verisimili ratione creditur, inter impedimenta bonæ mentis, & inter causas cur hodie tam pauci ad antiquitatis perfe-

ctionem perveniant, numerandum esse hoc incommodum, quod tantum curæ studijque linguis addiscendis impendere cogimur, quum veteres protinus se ad artium ipsarum penetralia conferrent. Et sane varietas loquularum non instruit nos scientia rerum, sed viatico tantum, & necessario subsidio vt ad eam longo circuitu diversisque tramitibus progrediamur. Hoc vt verum esse concedam in hominibus mediocri ingenio præditis, ita vanissimum deprehenditur in animis diviniorem, qui tam celeriter arripiunt res specie dissitas, numero infinitas, tanquam genio suo cognatas & consentaneas, vt probabilem efficiant quorundam Philosophorum amabilem insaniam, qui sic opinati sunt, nihil aliud esse discere, quam

quam reminisci & recordari. Quibusdam ingenijs raro cœli favore concessum est, ut per ludum & aliud agendo plus efficiant, quam alij improbo ac pertinaci labore. Scilicet ut stellarum orbes admirabili celeritate cursus suos conficiunt sine sensu laboris, sine tædio lassitudinis, & in perpetuo motu nunquam defatigantur: ita mentes, quæ cælo plurimum imputant, ipsa contentione animi, ingenii, virium refici ac reparari videntur.

Duris ut ilex tonsa bipennibus

Per damna per cædes ab ipso

Ducit opes animamque ferro.

Non possumus ex omni vetustatis memoria citare locupletius documentum, quam divinum illum senem, cui jam parentamus ut communi literarum parenti, & cujus dignitati

falces submittere convenit, tanquam perpetuo scientiarum omnium Dictatori. Quamquam vix fidem habitura est posteritas unum hominem tot linguarum intelligentiam se magistro esse consecutum, tamen illa dos admiranda seu memoriae, seu diligentiae, tantum accessionis instar obtinet in comitatu majorum laudum atque virtutum. Quidquid ab orbe condito proditum est annalium aut historiarum monumentis, sive à sacris, sive à profanis authoribus, id omne ab ejus mente, tanquam ex oraculo quodam & sanctuario depromi poterat, nec unquam quisquam discendi studio incitatus ad eum accessit, quin recederet doctior & ad vitam sapienter instituendam paratior. Non enim scientiam aucupabatur ad solam animi oble-

IN OB. IOS. SCALIG. 149
oblectationē, vt sibi caneret ac suis
Musis, non ad vanam ostentationē,
vt scire tantum videretur, quemad-
modum nummis & calculis utimur
ad numerandum: sed vt eam in cō-
mune conferret, & publicis usibus
impartiretur. Cujus rei fidem fa-
ciunt æternæ laudis & artis pigno-
ra, quæ seculo deposuit permansura
donec in terris erunt cultores hono-
ris, sapiētiae, atque eruditionis. Nul-
la vox est, nullum orationis genus
tam ornatū, copiosum atque mag-
nificū, quo talia pro dignitate cele-
brari possint. tum autem vetat Solo-
nis sanctio ne divina res fiat in trās-
cursu. Reverentius hæc illibata iudi-
cij & cogitationibus religiosi audi-
toris permittuntur, quam si ingenii
culpa deterantur. Simplici voto de-
signaturus videor temporum feli-

citatem ab omni parte perfectam & absolutam, si quicumque ad rem literariam animum appellunt ita nervos ingenii explicent, ut eiusmodi scripta vel intellectu cōsequi, vel ingenuo saltem amore complecti queant. Nam pleraque gravioris meditamenti sunt ex ea nota, quæ profanum vulgus arcet ab ingressu, nec patent nisi quibus intima doctrinarū adyta recluduntur. Quis enim nisi interioribus literarum sacris diu multumque operatus ausit illotis manibus atrectare paginas illas, quibus annorū descriptiones, emendatio temporum, & accuratissima omnium ætatum ratio ac disciplina continetur? quis nisi cum stupore accedat in lucos Eusebii nunc luce meridiana clariores? In Criticis omnium recte æstimantiū iudicio

IN OB. IOSEPHI SCALIG. 15 F
iudicio princeps sine controversia,
sine æmulo ac rivali dominatur.
Quàm multi sunt qui totam in ea
parte studiorum ætatem consump-
serunt, & eam famam adepti sunt
vt columina literarum, & ornamen-
ta seculi perhibeantur, qui tamen
nullo modo sunt cum nostro natu-
ræ miraculo conferendi? Ille est a-
quila in nubibus, ille

οἱ πῆπνυται, οἱ δὲ οὐρα αἰώωνται.

*Solus hic est sapiens, alij volitant ve-
lut umbrae.*

Quoties ejus meminerunt duo de
triumviris reipubl. literariæ (non est
obscurum quos hoc elogio designa-
ri cupiam) tanquam de divino quo-
dam viro, non de homine mortali
loquuntur. Sed quid opus est per
conjecturas, per interpretes & testi-
monia veritatem exquirere, quum

in medio perscriptæ sint authoritates ipsius viri majores omni exceptione, quibus cum æternitate seculorum famã nominis sui conjunxit & exæquavit? Nullus est alicujus notæ scriptor Græcus aut Latinus, cui non lucem aliquam fœneratus sit. Præclara sunt, & supra omnem commendationis aleam assurgunt ea quæ cum usu publico communicavit, nec minora censerì debent quæ intra Vestæ penetralia liberali custodia asservavit, vt erat fugitans ambitionis, & ipse sui contemptor præsertim in ejuscemodi studiorũ divorticulis & amœnitatibus, quum tamen plerique ex hoc mustaceo laureolam quærant, & mirifice sibi placeant si vocem aliquam obsole-tæ vetustatis; *Verbaque cinctutis vix exaudita Cæbegis*. è situ & squalore

in lucem revocarint. Philologiã ille quidẽ adamavit, sed quum interval-
la negotiorũ otio inſitio diſpun-
gere voluit, & hoc exercitationis ge-
nus habuit inter laxamenta cura-
rum. Quippe quum acer ille ani-
mus, & æmulator cœli, unde origi-
nem ducebat, non poſſet nihil age-
re, mutationem laboris inſtar refe-
ctiõis arbitrabatur. Cato Cenſo-
rius, vt memoriæ proditum eſt, in
originibus magnificè & ſapienter
ſcripſit, viris claris & eminentibus
non minus otij, quàm negotij red-
dendam eſſe rationem. Erat & apud
Athenienſes ἀργίας δίχη adverſus de-
ſides & ignavos. Si noſtro incom-
parabili viro libuiſſet in lucem aſpe-
ctũmq; proferre quidquid ſub acu-
men ſtili veniebat, quum men-
tem gravioribus curis feſſam huma-
norum

niorum literarum solatio recrearet: nihil forsitan superesset quod in Criticis desideraremus. Longè post habenda essent aliorum seria ludicris ejus, & animi remissionibus. Quum autè inflammavit eum igneus vigor, & afflavit sacer ille spiritus, ut ad Poësim accingeretur, quis cum eo paria fecit? quem nō longo intervallo post se reliquit? Quis in Græcis viam vidit qua iretur ad carmen, aut visam feliciori pede calcavit? Omnia captu seculi nostri superiora sunt, & ad eruditissimæ antiquitatis gloriam adspirant. nec fūco aut lenociniis, sed in affectata simplicitate & naturali pulcritudine assurgunt. quodque argumentum est absolutissimæ scriptionis, omnes vel mediocriter literis imbuti, quū eius Poëmata in manus sumunt, si
quid

quid habent ingenuæ indolis, eadē sibi in mentem venire posse vano credulitatis errore imaginantur: sed ubi in rem præsentem, & ad experientiae specimen venit, sudabunt plus fatis, & nisi sint prorsus excordes, ultro imbecillitatem suam agnoscent, & suo se modulo ac pede metiri verum arbitrabuntur. Hoc opus, hic labor est. Ego plurimum genio meo gratulor, quod ex maximi viri consuetudine, & intima admissione fructum hunc reportavi, ut quanquam absum longissime à facultate condendi monumēta perfectæ curæ aut artis, tamen haud omnium absurdissimè forsitan de claris operibus sententiam ferre possim. Benignius enim & indulgentius patet judicandi dexteritas, quàm efficiendi potestas. Cæterum
qui

qui (vt cum Platone loquar) non pepulit fores Poëticas, is si de præstantissimo vate iudicium facere præsumperit, nihilo plus aget, quàm si cæcus de varietate colorum, surdus de concentu vocum arbitrari voluerit. Quum autem habeant hæc studia suam quandam tempestiuitatem, nec serior ætas promendis Musarum foëtibus idonea aut habilis esse videatur: illud maximè mirandum est, in nostro sene perpetuam ingenij alacritatem, & iuventutis indolem effloruisse, nec ullum ex senectute deliquium mens ejus unquam sensit, sed accessionem prudentiæ, & iudicij maturitatem reportavit. Veneres & festiuitates comitatæ sunt eum usque ad extremum ævi decursum. Sed vt picturæ lucem nihil tam commendat quàm umbra:

umbra: sic non melius quàm obtre-
ctationi & invidiæ creditur qualis
quantusque sit IOSEPHVS SCA-
LIGER magni patris magna proge-
nies, *Credo equidem, nec vana fides ge-
nus esse deorum.* Quid enim illi obje-
ctare possunt homines omni pudore
diruti præter virtutem cui bellum
indixerunt? quid imperitos malè
urit præter infinitam eruditionem
cujus radios noctuæ non ferunt?
quid flagitiosos & scelerum sibi cō-
scios quiescere non patitur præter
integritatem morum, & vitæ sancti-
moniam à qua longè sunt aversi?
quid animas humiles, & egenas ve-
ræ laudis offendit, nisi

*Multa viri virtus animo, multusque
recurfans*

Gentis bonos,

quarum rerum fulgore perstringun-
tur?

tur? Sed impenetrabiles sunt herou-
 roum filii morsibus calumniarum,
 nec infame genus bubonū officere
 potest luminibus Phœbi. An quid-
 quam decedit magno Catoni quod
 Strumæ sedent in sella curuli, quod-
 que se præterito Vatinius iudicio
 fœcis Romulorum ad præturam est
 evectus?

Virtus repulsæ nescia sordidæ

Intaminatis fulget honoribus.

Nec sumit aut ponit secures

Arbitrio popularis auræ.

Vt arbores altius radice terram cō-
 prehendant quo sævius ventorum
 furijs exagitantur : ita clarius illu-
 stratur, & purius enitescit dignitas &
 amplitudo præstantium virorum,
 quo magis obnoxii sunt telis ma-
 ligniorum, qui simultatem eo-
 rum affectant quorum similitudinē
 assequi

assequi vel propter improbitatem nolunt, vel propter ignaviam desperant. Ipse Iove progenitus Hercules *diram qui contudit bydrum*, qui omni genere monstrorum terras liberavit, & quem fama beneficiorum memor adscripsit numero Divorum, non prius invidiam debellare valuit, illam individua virtutis labem, quàm è rebus humanis exemptus esset. Noster etiam dum interfuit mortalium cœtibus, ita sublimitate mentis eminebat supra fatalem hanc luem, ut eius omnem impetum eluderet, tanquam à scopulo fluctuum assultus frangi solent. Nisi quis jejune malevolus putet florem dignitatis, aut honorem illustrissimæ propaginis, unde reges, & late terrarum domini prodierunt, quidquam detrimenti
capere

capere ex foetidis scurrarum convitiis, quorum ne nomina quidem sine piaculo pronunciari debēt. Quis unquam erupit in auras immanior & horribilior liber quam est SCALIGER hypobolimæus? nisi ipso furore satis cruciaretur editor infandi operis, delegandus esset carnifici. neque enim alia manu sanari potest tam vehemens morbus. Sed quid aliud quàm detestabile & abominandum pareret vespillonis atque exoleti scorti progenies, plagiaris, fur, delator, crucis candidatus, & esca patibuli: monstrum in ultimas terrarum oras deportandum, & ex ipsis humanæ naturæ finibus exterminandum? Is omni colluvione scelerum ac flagitiorum execrabilis ausus est in sanctissimum senem, cui haud ita pridem tanquam deo litera-

tera-

IN OB. IOS. SCALIG. 161
terarum assurgebat, quem laudibus
extollebat ultra quam fas est spera-
re mortali, in eum ausus est furcifer
tam tetra, tam abominanda convi-
tia jaculari, ut nihil impurius ex A-
verni faucibus tota furiarum cohors
exhalare possit. Scilicet hæc nitedu-
la sordes suas affricare studevit ho-
mini inculpatissimo, cujus con-
scientia maior, aut intacta vitiis tan-
tum abest ut se feriri senserit, ut po-
tius inde collegerit segetem & ma-
teriem veræ gloriæ, sibi que impen-
dio placere debuerit, quum displicet
talibus vomicis & carcinomatis,
quæ vivunt in opprobrium seculi,
& in detestationem generis huma-
ni. Sed nunquam assequetur impu-
rissimus scurra, perditæ profligatæ-
que turpitudinis, & morum imma-
nitatis, ut vel bonorū virorū inno-

L centiam

centiam lædere, vel clarorum famam imminuere, vel fortium & generosorum indignationem mereri possit. Itaque noster heros fastidioso contemptu, & constanti silentio vindicabat se ab hujusmodi nebulo-
ne, ne luto manum inquinaret, aut voti compotem efficeret infamis famæ cupidum adversarium, si irasci dignatus esset. hoc enim propositi habuit vt gloriosis inimicitiis in-
claresceret, & per ruinam alienæ existimationis ad famam grassaretur. Sed aquila non captat muscas, nec unquam fando auditum est bubonem obscœnum perijsse Pæanis arcu. Nos auriti testes sumus quàm suaviter interdum jocos & dicteria jaceret in ejusce notæ verberones, quos non tam oderat ob improbitatē, quàm contemnebat ob stultitiā.

.Et

Et certe sibi met iratus, ac dignitati suæ fuisset injurius, si cum tam dispari antagonista nullam ad rem, quam ad maledicendum idoneo contendere sustinuisset, impar congressus Achilles in eo certamine, in quo victoria est penes eum qui sponte cedit, & vinci sese gloria-tur. Tum autem, quanquam vivimus in effœto virtutum seculo, & feracissimo calumniarum, tamen non tam male & sinistre opinatus est de suis temporibus, vt crederet fore qui tam portentosis & immanibus mendaciis animum atque aures adverterent, præter eos qui simili morbo vel nefandi sceleris, vel insanabilis dementiæ conflictarentur. Sed nimis diu versor in infami argumêto, dum tot verba perdo cōtra bipedum nequissimū, qui nō existi-

mavit probari posse sui similibus se
 esse juratum virtutis & honoris ho-
 stem, nisi principem ingenii, doctri-
 næ ac sapientiæ maledictis incesse-
 ret: quem quidem satis ulciscun-
 tur mores sui, nam frustra sim, &
 cum ratione insaniam, si id genus
 animal oratione vel sanare, vel fau-
 ciare postulem vt rubore suffunda-
 tur canis, cuius frons ferrea & exsan-
 guis depudere didicit, atque om-
 nem humanitatis sensum à se peni-
 tus abdicavit. Olim artibus inge-
 nuis, & homine libero dignis men-
 tes māsuescere, mores expoliri cre-
 debantur, nunc ex hominibus in fe-
 ras agrestes degenerant, & naturam
 ipsam exuunt qui se literas amare
 gloriantur. Cur enim tam ferociter
 insurgerent, tam intemperanter de-
 b. accharentur lymphatici homines
 in

in eum quem omnes consentiunt
probi primarium sæculi fuisse vi-
rum, & Principem Senatus literato-
rum? Hoc nemo in dubium vocat
nisi sacrilegus & intestabilis, nec ul-
lus de generis origine vel ipsi, vel
optimo parenti litem unquam mo-
vit, quanquã multorum oculis ob-
servabatur omnes eorum actiones,
nec effugisset curiosam malignitatis
diligentiam si qua sinisterior suspi-
cio animis hominum insedisset.
Nunc exorti sunt fraterculi gigantũ
qui id attentarent quod omniũ re-
formidaverat audacia. Sed non est
mirum si canes latratu, porci cœno
ac sordibus delectantur. Interim ma-
net æternumque manebit immota
veritas, nec loco cedit Scaligera no-
bilitas, quamvis exuta sit patrimo-
nio maiorum, & exterminata sedi-

bus avitis per iniuriam potentiorum magno cum sæculi pudore. Non effecit tamé fortuna quod voluit. Ea enim tantum eripuit quæ dare solet. Scientiam rerum plurimarum, sapientiam, animum intelligentem divini humanique juris, constantiam in adversis, moderationem in prosperis, aliasque heroicæ virtutes non amisit. Talia munera nec dono dantur, nec adimi cuiquam possunt. Omnia sua secum portat magnanimus Bias quum vrbe & arce capta se solo beatus patriâ relinquit, probamque pauperiem sine dote quærit. Sed ex omni censu bonorum, quibus noster heros admiraculum usque suspiciendus fuit, nullam laudem reor esse comparandâ cû pietate, & religioso Numinis cultu. Quæ virtus tanto clarior haberi

beri debet, quo rarius in eruditis hominibus deprehenditur. Dicā enim iusta cum indignatione id quod res est: plerique scientiæ typho sic insolentunt vt Deum vereri ac venerari dedignentur, quasi doctrina dux esse debeat ad induendos ritus Cyclopium, & exuendam Numinis reverentiam, in quo sunt omnes thesauri scientiæ ac sapientiæ reconditi. Noster autem immane quantum à Mezentij Divum contemptoribus abhorrebat. Nullum genus hominum (si homines dicendi sunt & non potius brutæ pecudes) tam inexpiabili odio averfabatur, & diris atque execrationibus devovebat, quàm atheos: nec facile adduci poterat, vt crederet, quenquam ita desciscere à naturali lege & ratione vt Deum aut non adoraret, aut non

putaret. Permultos quidem reperiri qui sic vitam instituerent quasi nullus esset in cœlo rerum humanarum arbiter ac moderator, qui quæ nos gerimus audiret & contemplaretur, vindex scelerum, munerator rectè factorum. Sed tamen ubi suam quisque conscientiam interrogat, neminem se iudice absolvi posse quin sub domestico tortore sævius vapulet quàm si saxo saliat. has esse tædas ardentis, has furiarum faces quibus improborum mentes inquietantur, ut quidquid meruerunt semper expectent, & ultricem Nemesein accinctam flagello ante oculos versari arbitrentur, contra nihil securius posse dici animo sibi rectè conscio, *hic murus æbeneus esto: Nil conscire sibi. Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruine.* Porro cum studio

dio

IN OB. IOS. SCALIG. 169

dio veræ pietatis, quam ante omnia coluit noster venerabilis senex, ad-
junxit amorem veritatis, quam & à
patre didicerat, & prorsus in animũ
inducebat, esse basim ac funda-
mentum omnium virtutum. Simu-
lationem ac dissimulationem refu-
giebat cane pejus & angui, tanquam
hostem ingenuitatis, & quæ magna-
nimũ pectus minime deceret. Pla-
cuit illi generosa vox Achillis apud
Homerum Iliad. I.

ἐχθρὸς γάρ μοι κείνῳ ὁμῶς αἶδαο πύ-
λῃσι,

ὄσχε' ἕτερον μὲν κεύθε' ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ
βάζει.

*odi æquè ac portas inferorum eos qui aliud
ore promunt, aliud corde condunt.* Hunc
ille cursum vitæ peregit usque ad
extremum spiritum. Solon qui &
unus fuit è septem Græciæ sapienti-
bus, & solus inter eos legum condi-

L 5 tor,

tor, dicere solitus erat neminem esse numero beatorum adscribendum priusquam ad fatalem metam devenit, & ultimum vitæ actum expleverit. hic est ille decretorius dies qui de omnibus antea actis sententiam fert.

*Nam vera voces tum demum pectore
ab imo*

Eliciuntur, & eripitur persona, manet res.

Nullum tunc fingendi tempus est, nullus mimo locus. Optime constat vitæ totius ratio ijs qui fortiter mori didicerunt. Videamus igitur quantum heic constantis animi specimen noster ediderit. Iam primum simulatque se morbo correptum sensit, continuo mens præscia futuri augurata est instare sibi ultimum ævi terminum: idque sermone

mone & vultu ad firmitatem erecto denunciavit amicis. cumque familiares aliquam spem recuperandæ valetudinis ostenderent, nec animum esse despondendum, ille contra de morbi sui genere coram summis Medicis tam perite & accurate disseruit vt rationibus ejus haud gravate assentirentur. Tanta vero cum tranquillitate mentis certam sibi mortem impendere asseverabat, vt si in alieno foro versaretur, nec ea res quidquam ad se pertineret. Mox supremæ voluntatis curas ordinavit, ne moreretur intestatus. Toto autem tempore quo domi desedit, aut lecto affixus fuit, sermones meram pietatem spirantes tanquam ex adytis effudit de misericordia Dei, de redemptione generis humani, de justificatione per fidem
in

in Christum, de resurrectione corporum & animarum immortalitate, alijsque præcipuis religionis articulis: adeo ut jam tum cœlestis gloriæ primitias differendo degustare videretur. Interdum vicem suam dolebat, quod ob imbecillitatem viriū solemnibus studijs, & vitæ muneribus incumbere ultra nō liceret. Nempe animus priscae nobilitatis, & divinæ memor originis cogitabat Imperatorem stantem mori oportere. Nam si infimo generi gladiatorum curæ fuit ut honeste decumberent, quanto magis decet viros tum in humanarum rerum despicientia, tum in studio pietatis exercitatos hoc agere, ut constanter ac fortiter fati sui legem excipiant? ne velut inertes Poëtæ in extremo actu corruisse arguantur. Hunc casum
pulcre

pulcre vitavit noster primarius seculi vir. Nam cū antea semper æquabilem sui modum retinisset, tum in novissimo certamine, quo etiam filij deorum percelli solent, & de statu mentis exturbari, tanto robore animi, tantaque constantia munitū pectus habuit, vt nullo mortis metu sese perrumpi pateretur. Quin & ardentibus votis exoptabat cum Apostolo, mature liberari corporis ergastulo, & esse cum CHRISTO. Nihil aliud preces eius spirabant præter fastidium huius infelicis vitæ, & certam fiduciam immortalitatis. Quin & vberibus lacrymis deplorabat nimiam vivacitatem suam, quod ad ea vsque tempora durasset quibus in dubium vocaretur meritum & satisfactio Servatoris nostri IESV CHRISTI, quem se prope-

diem

diem visurum esse confidebat sedē-
tem ad dextram Patris omnipoten-
tis. In hac spe & plenissima persua-
sione animam placide exhalavit, vt
mors somno simillima videretur, &
ad cœlestem patriam commigravit,
vnde dono Dei tam ingens pignus
ac depositum in terras transmissum
erat. Ita nobis occidit magnus he-
ros, cuius quidem occasum non ig-
navo luctu prosequi decet, sed me-
moriā pie inviolateque venerari.
Corpus, hospitium illius illustris a-
nimæ, quæ terras omnes nomine
suo implevit, hesternā die cōpositū
est tumulto, ubi exspectat resurrectio-
nem quū æternus æterni Dei filius
veniet iura factorum daturus vivis ac
mortuis. Potior autem ejus pars cæ-
lo recepta est ubi sempiterno ævo
fruitur, & eam vitam agit quæ nec
tem-

IN OB. IOSEPHI SCALIG. 175
temporum metis, nec felicitatis modo
circumscribitur: quam non oculis
vidit, non auris audiit, non vox
eloqui, nec humana mēs capere potest.
Qua propter etsi non solum hæc
Academia, verum etiam universa resp.
literaria gravi damno ac vulnere
afflicta est ex tanti viri amissione,
tamen illius beatitati potius gratulari
nos oportet, quā infirmo desiderio &
muliebribus lamentis lugere ademptum,
ne magis ob nostram jacturā dolere,
quā ob ejus commodum lætari videamur.
Erigamus igitur animum, & fortibus
solatiis leniamus ægritudinē: quod
fiet si mentem componamus ad
eius exemplum atque imitationem.
Tot præclara sui pignora nobis
reliquit, quorum decus nulla
posteritas silebit, memoriam nulla
unquam

176 DOM. BAUDI ORAT.
unquam oblitterabit oblivio. In iis
contemplari licet ingentis viri effi-
giem melius expressam quàm peni-
cillis Apellis, aut cœlo Lyfippi. Hæc
nobis ad æmulandū proposita fun-
to. Nam si fumosæ majorum ima-
gines quæ nihil intuendum exhi-
bent præter externam corporis fi-
guram, ardorem honestis mentibus
addunt, vt eorū laudes vita & factis
repræsentare contendât, quanto ma-
gis animos nostros inflammari o-
portet ad gloriam & verum decus,
quum diurna nocturnaue manu
versabimus monumenta præstâtis-
simi virorum? Vos ô flos & soboles
ingenuæ juventutis, qui huc à pa-
rentibus missi estis vt inde tanquam
à mercatu domum redeatis aucti
bonarum artium proventu, qui-
bus patriæ usui, vobis honori, ami-
cis

cis auxilio esse possitis, capeffite precor & amplectamini tam pulchram & præclaram occasionem. Non possunt omnes esse Catones aut Socrates. gratulandum est sæculo nostro, quod Leida primario, & singularis exempli viro tamdiu potita sit. Pulchrum & gloriosum est ijs qui ad summa contendunt si in secundis aut tertijs consistere possint. Nos vt captus est mediocrium, non deerimus tueri dignitatem literarum, nec deseremus honorificã stationem in qua nos bonorum suffragatio, & nonnulla doctrinæ opinio collocavit. Ad me quod attinet, polliceor ex animo profiteorque me nullo vnquam tempore vestris utilitatibus & commodis defuturũ, qua publice qua privatim semper curæ & cogitationes meæ studio-

M dio-

178 DOM. BAUDI ORAT.
dioforum iuvenum tēporibus de-
vovebuntur. Extremum hoc erit, vt
quod & mos & officii ratio præscri-
bit, huic ornatissimo confessui gra-
tias agam, quod tanta celebritate ac
frequentia cohonestare dignati sitis
hoc nostrum non ingenij aut elo-
quentiæ specimen, sed supremum
pietatis munus atque humanitatis,
deuotum piis manibus principis
omnium ætatum viri in omni ge-
nere literarum atque eruditionis.

*Habita est in auditorio Theologico
Lugduni Batavorum XXVI. Ianuarij
clō 10 CIX. hora decima matutina, po-
stidie eius diei quo defuncti corpus sepul-
turæ mandatum fuit.*

DOM.

D O M. B A V D I I

O R A T I O

Ad serenissimam Principem

E L I Z A B E T H A M

Angliae Reginae.

Augusta Heroina,

NVlla gens vnquam maiore observantia Principem suum coluit, quam ratio Persarum. Erat apud eos vel legibus sancitum, vel moribus institutum ne quis Regiam Maiestatem adire auderet sine aliquo munere, quemadmodum nefas est accedere ad altare sine donario: Rectè & religiose fecisse videntur, quod eos qui in terris erga genus humanum divina quodam-

M 2 modo

modo vice funguntur, divino quoque ritu & honore communicarint. Si quis vnquam inde ab vltima vetustate dignus exstitit omni cultu ac veneratione, Vestra Maiestas consentiente gentium fama in hoc ordine principem locum jure sibi vindicat, cuius heroicæ virtutes non solum invidiam vicerunt, sed & mortale fastigium supergressæ sunt: atque adeo nõ modo populus tuus, verum etiam exteræ nationes non aliter maiestatem tuam observant, admirantur, ac suspiciunt, quam beneficum & salutare quoddam sidus è cœlo in terras demissum, vt seculo everso succederes, & rebus afflictis mederi posses. Quod quidem præclarissimum munus tibi à Numine delegatum constanter administras tam æquabili iustitia ac sapien-

pientia, vt propemodum minima
 de laudibus tuis censenda fit illa su-
 prema regni potestas, ad quam te
 Deus, tuum ius, & publica felicitas
 evexerunt. Ego inter cultores tuos
 gradu & censu plurimis impar, ani-
 mo & affectu vix cuiquam secun-
 dus, nullum maius ac melius dona-
 rium pulvinari tuo inferre possum,
 quam simplex votum, quo vno vo-
 ta vniversa bonorum omnium, sa-
 lus & securitas imperii, spes & opes
 subditorum tuorum cumulatè con-
 tinentur. Igitur Deum Optimum
 Maximum, regum ac regnorum
 præsidem & custodem ex intimis
 sensibus veneror atque obtestor, vt
 te quã diutissime mortalium cœti-
 bus interesse patiatur. Faveant pro-
 pitia fata beneficio quod dederunt,
 tantoque muneri addant perenni-

tatem. Quanquam enim ingratus orbis non intelligit bona sua, nec terra capere potest ingentem Elizabetham, cuius sublimis indoles nihil humile, nihil humanum sperat spiratque: tamen sera sit, & nepotibus nostris demum nota dies illa quæ tam illustre depositum natali cælo redonabit. Sæpe te omni gloria florentem, ac beatè regnantem aspiciat fausta & festa lux quæ te generi humano commodavit, quaque suscepisti imperium ut servares, servasti dum susciperes. Maneat in ævū dubia & anceps palma pulcherrimæ conspirationis, utrum impensiori pietate cives tui te, an tu cives tuos salvos & incolumes esse malis. Non evagabor licentius in hoc immenso laudum campo, nec longiori sermone clementiam tuam morabor,

ne

ne peccem in publica commoda, quibus continenter promovendis omnes curæ cogitationesque tuæ consecrantur. sed vt olim industrius pictor velo obumbravit quod penicillo exprimi posse desperabat, sic ego eximias Maiestatis tuæ dotes omni voce, omni laude nostra sublimiores, religioso silentio venerabor.

Responsio Regina.

EGO bene animadverto ex tua perdocta oratione, quod vestra dominatio me non satis novit. alioqui non attribuisset mihi tam immodicas laudes, quibus me potius onerasti quam honorasti. Equidem eas in me non agnosco, sed accipio à te amanter tanquam

ab homine amico, & benevolo. Amor tibi dictavit tam bona verba. vbi autem amor dominatur, ibi iudicium non potest esse rectum. Interim gratias tibi habeo quam possum maximas propter talem tuum erga me affectum, & obnixte rogatum cupio, vt velis in ea voluntate constanter perseverare.

Replicatio nostra.

Quo se tua Maiestas per insitam modestiam humanius deprimat, eo celsius assurgit. Quum enim ad regale istud fastigium nihil accedere possit, una hac ratione crescis si te ipsa submittas. Ego tantum abest vt quidquam adiecerim cumulo tuarum laudum, vt potius venia mihi suppliciter deprecanda sit,

fit, quod vitio paupertinæ orationis, & ingenij culpa multum de summa meritorum detraxerim. Sufficiebat voto si coli te & observari patereris, at tu me ad amorem provocas, quã prope divinam in summa fortuna moderatione, quia verba rebus immensis nõ conveniunt, tacitus admirabor, obsecrans Deum, vt mihi animum det si non capace, certè intelligentem tantæ felicitatis. Porro hunc honorificum diem quo mecum sermonem sociare dignata es, sancte observabo

*Dum memor ipse mei, dum spiritus hos
reget artus.*

M 3 DOM.

DOM. BAVDII

O R A T I O

Ad Serenissimum & potentissimum Principem

I A C O B V M VI.

*Magnæ Britanniae, Franciæ, &
Hiberniæ Regem.*

NON sum nescius, clementissimè Rex, modestiam & verecundiam in me desiderari posse, quod homo privatus & gente extraneus, cui pro magno munere esse debuit, quod liceat augusto Majestatis tuæ vultu, conspectuque frui, optaverim ultro ad colloquium tuum admitti, & sermonem tecum sociare;
qui

qui honos in tanta mole curarum vix paucis è primaria dignitate viris tribui debet, qui vel consilium tuum participant , vel legati magnis de rebus missi à regia voce tua responsum exspectant. Equidem & sortem meam novi , & quid Majestati debeat seria æstimatione mecum reputavi , sed quantum mihi iusti timoris adfert vtriusque rei consideratio , tam me recreat & reficit partim conscientiaæ meæ fiducia , partim excellens animi tui benignitas & moderatio , quæ inter heroicas laudes & virtutes tuas eximie fulget. Non alia mente ad Sereniss. M. T. accedo , quam vt observantiam , & devotionem meam profitear. Vt ignis celari non potest , quin aut fulgore suo aut calore prodatur: ita vehementes quidam affectus etiã nolenti-

lentibus nobis & invitis erumpunt. Quod diligeres, coleres & observaris, id maius imperio tuo est. Igitur ausus sum, imo blanda vi coactus humilis & umbraticus doctor affari potentiss. & clarissimum Regē, qui felici consortio iunxisti cum summa potestate gloriam sapientiæ, & exquisitam optimarum artium cognitionem. Cui rei illustria documenta præbent eximia ingenij doctrinæque monumenta, quæ consecrasti perennitati omnium seculorum. De quibus operibus nihil reverentius effari possum, quam quod olim de Carthagine pronuntiavit Sallustius, autor M. T. per familiaris, *tacere satius est quam pauca dicere*. Nequeo tamen imperare admirationi, quin in transcursu venerer βασιλικον δῶρον, quo pignore nihil potest
dici

dici abundantius præceptis institutisque veræ virtutis ac prudentiæ: quibus ad omne officii munus conformasti filium tuum, immensam illam spem regni, delictum & amorem populi, principemque iuventutis, cui duo maxime optanda mortalibus supra invidiam feliciter obtigerunt: Nasci à maximo rege, & eiusdem authoritate ad summæ fortunæ cultum erudiri. Macte hac indole & gloria: felices qui sub talibus auspiciis gubernantur! Non meum hoc effatum est, sed sapientum Principis, *tum fore beatas Respub. si aut Reges philosopharentur, aut Philosophi regnare ceperint.* Placeat tibi semper hæc secta, & ratio vitæ. Frue-
re ingenti tuo tuorumque bono: nec te à laudatissimo proposito deterreat adulta & prævalida seculi pravitatis,

I G O D O M. B A V D I O R A T.
vitas, qua subnixi imperitiæ patroni
negant doctrinam in regia laude
ponendam, cum nihil æque reges
deceat. Non provehar longius in
hoc immenso laudis Oceano, ne
Maiestati fraudi faciam, cum huma-
nitati & comitati nimis licenter in-
dulgeo, Concludam simplici voto.
Deum Opt. Max. quo duce & au-
spice ad imperium pervenisti, oro &
obtestor, vt te florentem omni feli-
citate & gloria quam diutissime re-
bus humanis interesse patiar. Salu-
te enim & incolumitate tua, salus
& incolumitas totius regni, publica
seculi felicitas & bonorū omnium
vota abunde continentur.

D I X I.

D O M.

DOM. BAVDII

DISSERTATIO

DE

INDUCIIS

BELLI BELGICI.

VEMADMODVM iis, qui
 in magno mari periculis ac
 tempestatibus diu multum-
 que jaētati sunt, nihil exoptatius vo-
 tis, nihil auspicius visu potest eve-
 nire, quam si Gemellorum sydus
 cœlo lumen suum exerat, vnde præ-
 scia nautarum corda spem propin-
 quæ serenitatis augurari solent: ita
 non est dubitandum quin gratissi-
 ma voluptate ac lætitia perfundan-
 tur mentes bonorū omnium, post-
 quam Induciarum lux quasi signū
 extulit ad expectandam inde fidam
 & per-

& perpetuam pacem, quæ sola potest in solido locare fortunas & incolumitatem Belgarum, post tot clades atque calamitates quæ jam prope per annos quadraginta miseros cives crudelem in modum afflixerunt. Ac licet publica securitas nondum voti sui robur ac fiduciam assumpserit, tamen maxima res effecta est, ex quo certa spes affulsit diuturnas à bello & hostilitate ferias conventum iri. Nam & optimus quisque confidit, & prudentissimus præfagit fore ut semel degustata quietis atque ocij dulcedine facilis sit futura concordia inter fratres & consortes populos, bonumque illud, quod initio certis temporum spatiis includebatur, proprium tandem ac perpetuum evadat. Nam quis est tam expers humanitatis,
tam

tam ab omni foedere averſus, tam ab ipſa natura degener, quem bella diſcordiæque civium ſua ſponte delectent? qui non malit ad tranquillitatis portum appellere, quam continuis turbarum pugnarumque fluctibus inquietari? Sed incidunt aliquando neceſſitates & anguſtiæ rerum huiuſmodi, vt viri fortes non poſſint aliter vitam & ſalutem ſuam ab iniuriis & intolerabili ſævitia propugnare, quam ſi in Martium, ut ſic dicam, hunc campum deſcendant, non ut præturas aut conſulatus ambiant, ſed vt ſanguinem ſuū, vt coniuges ac liberos tueantur, & quidquid apud gentes ſanctum habetur. Talis cogitatio apud benignos rerum humanarum arbitros aut veniam nobis, aut etiam aliquam generoſæ indolis ac fortitudinis laudem

N

dem

dem assignabit. Neque enim ulla magis legitima causa est arma capiendi, quam servitutis depulsio, quam vitæ & incolumitatis tutela contra vim & immoderatam dominationem potentiorum. Sed faustis potius & secundis ominibus profequi convenit expectationem beati status qui jam in limine præsto esse speratur, quam obductas cicatrices refricare dicendo: quanquã grata solet esse, & solatium adfert gravia passis secura commemoratio præteritarum calamitatum.

----- *Et quæ perferre molestum*

Ante fuit meminisse juvat,

postquam ad finem mala pervenerunt. Ut enim ijs qui ex gravi morbo recreati sunt jucundior est fructus, & acrior sensus restitutæ in integrum valetudini, quam si nunquam

quam ægri fuissent: ita nemo melius bona sua novit quam ij quos sævi labores, & ambigui casus plurimum exercuerunt. Intelligamus igitur fœlicitatem nostram, & eam gratis animis interpretemur, sepositis malignis suspicionibus quæ tamdiu hoc beatæ pacis negotium prorogaverunt. Libens assentior iis qui providam & sapientem diffidentiã opinantur esse firmissimum adversus fraudes & insidias munimentum: securitatem contra patere ad ictus, nec quenquam facilius opprimi quam qui nihil metuat, ac si in alterutram partem peccandum sit, satius esse vanis moveri, & omnia tuta timere, quam inani credulitate velut hamo inescari. Sed habeat hæc diligens cautio locum, ut quæ provideri humano consilio possunt ante

commentemur, & animo præcipiamus, ne veniendum sit ad inconfiderantiæ excufationem NON PV-
TARAM, quam scopulo pejus formidare debent ij quibus populi falus conceditur. In hac parte nõ possumus esse nimium timidi, minusque proni ad bene sperandum: heic decet unumquemque pro communi bono, ut cum Latino Rege Lo-
quar,

Consulere, atque omnes metuentem expendere casus.

At vero fequestranda est intemptiva morofitas, & nimia follicitudo, fi futura fit impedimento quominus res maxime utiles ac falutares ad optatum & foelicem exitum perducantur. Facerem temere, & privati hominis modum ac modestiam excederem, fi curiosius inquire-
rere

rere auderem in actiones eorum qui sedent ad clavum imperij, & quorum curæ ac vigilantia permittitur ut videant ne quid respublica detrimenti capiat. Nefas sit dubitare, quin tanto quisque impensius libertati cautum voluerit, quanto scrupulosior est in evolvenda conceptione verborum, quibus absq; omni cavillo & circuitu planum & perspicuum fiat nos esse populum utentem nostris legibus, omni nexu fidelitatis aut clientelæ, omnique jure alieno solutum. Sed ubi subscripta & obsignata fuerint omnia quæ à versutissimis ingeniis ad tollendas omnes exceptionum ambages excogitari possunt, quid erunt ista præter vocabula artis? præter cautiones formularum? præter literas & voces? Infirma sane sunt hæc fidei

vincula, nec idonei obsides diuturnitatis, nisi magnates ultro sibi legem dicant, ne ulla spe vel ingentis commodi, neve ullo prætextu recedere velint à promissis. Nihil est in hominum societate fide sanctius, nihil in rebus divinis jurejurando. Sed si quis, ut ait Tragicus, lingua juret mentem injuratum gerat, præsertim regni gratia, quo pretio Iulius Cæsar jus violandum esse dicebat, & re ipsa violavit: iam nihil erit ad decipiendos simplices efficacius religione sacramenti. Nonne magna pars eorum qui in summo dignitatis fastigio versantur, verum esse cōprobant id quod à Lyfandro dici solitum accepimus, pueros ludere astragalis, Principes perjuriis? Nunquam deerit hominibus ad fraudē paratis color, aut effugium ne pacto

cto stetur cujus eos pœniteat, idque nullis fœderum aut conventionum formulis vitari potest. Idcirco etiam potentissimorum Regum ac Principum Legati dominorum suorum auctoritatem in hanc causam obligare parati sunt ut securitati nostræ consulatur. Porro conditiones & leges pene dicam horrendi carminis, quæ postulâtur à principibus in altissimo rerum humanarum fastigio constitutis, cum nullam contineant evidentem utilitatē, nec aliud quærant præter contumeliam sceptrigerorum monarcharum, non videntur proponi animo impetrandi, sed vt aliquo justî colore negotiũ omne pacis aut Induciarum conturbetur. Ajunt juris conditores non esse hominum malitiis indulgendum, idque satis superque dictat

communis sensus. Quid porro minus ingenuo & candido pectori convenit quam id postulare, quod nec tibi profit, & officiat alteri? Sunt qui contemptim traducunt, & sermonibus extenuant vim illius sive agnitionis, sive declarationis, qua status noster tanquam resp. liberæ gentis ab adversa parte nominatur. Sane nihil inde fit accipientium, nec ad nos quidquam redit, nisi quarum rerum possessionem sanguine ac sudore per annos plurimos velut usucapione partam habemus: & quidem ita ut maxima pars Christianarum gentium persuasum habeat causam nostram optima lege fundari. Sed si spectetur majestas & immensa magnitudo Regis Hispaniarum, vix timida votorum nuncupatione quidquam majus à Deo immor-

immortali sperare poteramus. Quis enim unquam credidisset post tam diuturna bella per populum olim subditum gesta cum tam potenti regnatore, futurum ut avito patrimonio dejectus, nō tantum reconciliationis spem & præteritorum oblivionem ostenderet, verum etiā sua quodammodo confessione, nos legitimo jure subnixos esse pronuntiaret? Id nobis & ad famam honorificentius, & ad spem stabilitatis firmitus, & ad existimationem vicinorum speciosius videri debet, quam si disertioribus verbis significarent adversarij se nobis in perpetuum cedere & resignare omnia jura, nomina & obsequia, quibus antea Austriacæ domui devincti eramus. Nam hoc pacto libertatis nostræ titulus originem suam caperet ab

N 5 eorum

eorum beneficio, nec ad retrogesta
 vim suam extenderet. Nos autem
 publico jure & sacratarum legum
 auctoritate causam nostram muni-
 tam esse dicimus, nec pendere ab a-
 lieno concessu. Non enim infini-
 tā potestatem permissam esse prin-
 cipibus in Belgas, ut iis qui bello vi-
 ctis leges pro arbitratu imponunt;
 sed adstringi certis privilegiorum
 ac rituum formulis, à quibus si re-
 cedant, nec moniti meliora sequā-
 tur, tunc Ordinum sit providere ut
 resp. bene administraretur. Hoc fun-
 damento niti libertatem nostram
 asserimus, nec sine nota prævarica-
 tionis alium titulum ambire debe-
 mus: alioqui multum decedet de
 causæ publicæ dignitate, si fiduciarū
 jus ad hoc usque tempus habuisse
 censeamur. Quid quod communi
 opi-

opinione prudentium receptum est jura Majestatis in posterorum præjudicium nec cedi, nec ullo quantumvis longissimo temporis spatio præscribi posse? Reges enim pupillis comparantur in administratione eorum quæ ad statum imperii pertinent, & in integrum restituantur si quid perperam alienarint. Tutores enim & depositarii sunt publicæ salutis, ut rem populi salvam fore, & non eversum iri procurent ac spondeant, ut depositum custodiât, non ut intervertant. Quin & amabilis ille error plerisque Cæsaribus utiliter insedit, ideo se Augustos appellari quod imperium augere debeant, non imminuere nec debilitare. Aut igitur prorsus excludenda fuit omnis de pace vel Induciis disceptatio, aut eo contenti esse debemus,

mus, quod more majorum, quod incolumi Regum Majestate, quod salvo jure salvisque legibus concedi potest. Hoc pacto satius est à volentibus obtinere minam, quam talentum per importunam efflagitationem. Ex formula fiducia inter bonos bene agere oportet, ex disciplina humanitatis quidquid honoris detulerimus sceptris, & tiaris, dum ea comitas nullam libertati labem aspergat, nihil de vera magnitudine ac potentia decerpit atque imminuat, eo plus commoditatis, & invidia minus consequemur. Id consilium nobis datur à magnis Regibus optime erga nos animatis, & quibus rerum nostrarum status ad liquidum perspectus atque exploratus est: qui nec ob prudentiam facile decipi possunt, nec ob innatam animi generositatem

sitatem decipere vellent gentē observantissimam ipsorum Majestatis. Cæterum etsi magnæ molis deliberatio tardos solet habere progressus, & minime faciles explicatus in administratione populari, vbi tot capita sunt, tot sententiæ: tamen illud non est in dubio ponendum, quin unum omnes sentire debeamus. Neque enim tam ad rerum nostrarum summam pertinet consultare utrum Induciæ placeant an bellum, quam omni ope cavendum est ne dissensione ac pertinacia (quæ plerumque rem in discrimen adducere solet) recta, & reip. salutaria consilia corrumpantur. Facto heic & maturato opus est, ne, vt in lentis & cōtentiosis deliberationibus sæpe accidit, ea videantur optima quorum tempus & oportunitas effluxit. Vitiā

tia omnia & incommoda quæ ex armorum intermissione metuuntur una re declinari facillime possunt, si in medium consuluerimus, si cōcordes erimus, si prudenter & circumspēcte nos geramus, intenti ad omnes eventus ne quid præter expectationem imparatis objiciatur. Sed ij qui tam sedulo recensent causas formidinum ad alendam in perpetuum diffidentiam, vt sic inter fratres duret immortale bellū quod sola contrariæ pacis internecione finiri queat, vel uti incendium quod ruina restinguitur, postquam nihil amplius superest quod igne absumatur: ii tanquam importunæ muscæ locis impolitis adhærescunt, lævia prætervolant, nec ex aduerso perpendunt quanta bona, quantæ commoditates ex Induciis sperari debeant.

debeant. Multi rerum temporumque consulti in ea sunt opinione, ut existiment magis in rem nostram fore pacationem Induciarum, quam si ex tam diuturno & lamentabili bello processus continuo fiat ad concludendam pacem, quæ (præter quod omnis mutatio sensim ac pedetentim induci debet, nec uno impetu transeundum est ex alio in aliud extremum) forte nec fida, nec diuturna foret. Exemplis enim & vetustis & recentibus compertum est, Inducias plerumque sacratiores esse, ac minus violabiles, quam fœdera perpetuæ pacis. Cui experientia ratio etiam aliqua suffragatur. Nam cui conventa pax displicet, vix alio pacto potest animum explere, & offensiones suas ulcisci quam fidem violando. Qui non probant
Indu-

Inducias, exspectatione finis dolorem suum frænant, ac moderantur. Quid non commodi sperandum est, ut alia tacitus præteream, ubi sine mutuo metu ultro citroque cōmeare licebit? dextras jungere? notas audire ac reddere voces? propinquos & amicos longo post tempore visitare? An non verisimile est ex tali conversatione mentes eiusdem gentis in unum coalituras, quas arma distraxerunt? An non arbitramur fore ut communiter & certatim pro se quisque dirum Martem execrentur? An non illud cuiuslibet liquet, Brabantinos, Flandros, Hannones, Artesianos & quantum pene est Belgarum sub imperio ac ditione Archiducum, ardentiori pacis & compositionis cupiditate efferrī quam nosmet ipsos? si non affectu

&

& animorū inclinatione erga nos, saltem commodi sui studio, & spe florentioris fortunæ. Vident enim quod omnibus perspicuum est, res opesque nostras bello crevisse, suas contra paulatim atteri velut tabe quadam, & semper abite in pejus, nec unquam Batavos ac Zelandos meliore loco fuisse, quam in quo nunc siti sunt. Cæterum hæc tanta fœlicitas non humanis viribus aut consiliis, sed divino favori tribuenda est, cuius ope per tot annorum curricula bellum gessimus cum potentissimo terrarum monarcha. Discamus ergo bene ferre magnam fortunam, eamque reverenter habeamus, ne ex insolentia sequatur rerum commutatio. Multi temere & imperite supra modū extollunt potentiam nostrarum partium, nec

O fatis

fatis magnitudinem hostis expendunt, quo nullus (cur enim fileatur veritas?) ab orbe condito latius imperitavit. Si quid in eo est imbecillum, ideo fit quia tantæ molis est ut se toto uti non possit, & quia omnis nimia magnitudo suis ipsa viribus fatiscit. Illud quod ante dixi repeto (neque enim satis unquam celebrare possumus divinam erga nos indulgentiam & misericordiam) miraculo tamdiu stetimus contra tot^o regnorum ac regionum dominatorem, cujus immensæ ditiones iisdem pene metis ac spatiis, quibus solis cursus, terminantur. Ea porro quæ divinitus accidunt, & à majore vi proveniunt raro & inusitato Numinis favore, non sunt trahenda in exemplum, nec ad consequentiam produci debent, alioqui
sub

sub velo religionis perniciose erraremus. Non est ergo cur ob virium nostrarum fiduciam gloriemur, & superbe respuamus sub honestis legibus conditionem Induciarum. Illud potius vereri convenit, ne si tam præclaram occasionem ex consilio summorum Regum ac Principum oblatam repudiemus, sero postea eandem quæramus & queramur ademptam. Non semper præpotentibus dominis idem manet animus, nec fallaci auræ nimis fidendum est. Fortunam vitro consimilem esse ferunt, resplendet illa quidem, sed levi momento frangitur: eam qui nimis avide inhiat, male concoquit, & velut dulci temetovictus lymphari ac luxuriare consuevit. AEqua mens sibi frænos imponit, & fortis apparet in adversis,

nec rebus prosperis ultra terminum moderationis evehitur, aut se foelicitate corrumpi finit. Heic occurret iterum ab iis qui nodum in scirpo quaerunt, & erit, inquit, ut per oportunitatem Induciarum hostis fortunas suas constabiliat, potentiamque & opes ita firmet, ut nulla vi postea pares ad resistendum esse possimus. Quasi vero nunc exiguus ille terræ limbus quem insidemus, cum illius latifundiis sit ulla ex parte conferendus. Et vero quid obstat quin & ipsi utamur commoditate pacati temporis? quin ex præcepto medicorū caveamus in prospera valetudine ne adversæ præsidia consumantur? quin attenti simus ad ærarii vires recte dispensandas? quod quidem nervos esse belli fautor, nec disciplinam servari posse à jeiuno

jeiuno exercitu : sed & imperij dignitas, & ornamenta pacis sine tributis ac vectigalibus stare nō possunt. Verum sunt alia longe præstantiora, quibus populi salus, & rerum publicarum fortuna continetur. In eo genere ante omnia est erga Deū Religio, quæ conscientiam mentis nostræ regit : est item erga homines Iustitia, quæ juris ac legum sanctione fundat humanam societatem : postremo cura morum bonorum, vigorque disciplinæ, sine qua maximæ res & opes, tanquam corpus anima spirituque defectum, sua mole collabascunt. Hæc potissima fulcra & firmamenta omnis politici status, quæ concussa sunt belli ipsius impetu, pacis beneficio rursus in pristinum restituenda sunt, & salutaribus consiliis vincienda, quæ per

civiles motus pene collapsa fluxerunt. Hoc si fiat, & si sepositis diffensionibus ac factionibus omnes unum idemque senserimus, facile nos adversus externam vim tutabimur. Sin invicem collidemur intestinis certaminibus, non erit recusandum quin malo mulctemur, quod ipsi nobis Marte nostro consciverimus. Equidem assentior eos qui rebus gerendis præsumunt, illud in primis spectare debere, quum agitur de finiendo bello, vel ineundis foederibus, utrum ij, qui pacem proponunt, insidientur temporibus, & id faciant adducti necessitate rerum suarum: an vero sponte, & impulsu benignæ voluntatis, aut (quod eodem pene recidit) tædio sumptuum & malorum, quæ bello civili committantur. Nimis sane nos circumspici-

spicimus, & vires nostras falso modo metimur, si credimus hostem eo loci redactum esse, ut ad indignas Majestatem suam conditiones delabi cogatur. Ac de Archiducibus quidem, vix ulla probabilis causa est cur dubitetur, quin ex animo pacem malint cum certissima securitate, & omni affluentia rerum optimarum, quam perpetua bella cum ingentibus impensis, & quotidiano discrimine subditorum. Placidam eorum mentem adhuc magis mitigat orbitas, & prolis desperatio. Hinc verisimile est eos potius de regundis imperij finibus esse sollicitos, quam de propagandis. Ambitio quanquam potentium mentes fatigat, plerumque tamen friget ubi deficit suus heres. Nec est desperandum quin Regem ipsum Hispaniarum serio pigeat

tamdiu piscari aureo reti, tantasque opes effundere gerendo bello cum gente quæ

Per damna, per cædes ab ipso

Ducit opes animumque ferro.

Quod autem nonnulli verentur, ne data ultro citroque commeandi facultate, passim huc illabantur, & in viscera status nostri obrepant emissarij atque artifices factionum, qui largitionibus & promissis, aut (quod utroque potentius est) obtentu religionis, fidem & animos civium labefactare conentur: id non est de nihilo. Sed quorsum alio tendunt leges, & eorum custodes magistratus, nisi ut in tales diligenti indagine anquiratur, & adversus convictos exemplum statuatur? An in tali periculo patiemur hebescere a-

ciem publicæ authoritatis? an cura-

toris

nec ab alterius auspicio consilium
 sumunt. Ut nihil dicam de sinistra
 curiositate eorum, qui tam temere
 secretos magnatum recessus, & inti-
 mas cogitationes rimantur, quique
 sciunt quod nesciunt: quid opus est
 coniecturis in re perspicua, quum
 de contraria eorum voluntate satis
 liqueat? Nulla ratio suadet, nulla vis
 cogit ut aliud verbis ostentent, aliud
 corde meditentur. Talis simulatio
 non cadit in illustres heroum ani-
 mas. Alter bellorum inexpertus, &
 paci semper assuetus ingenio ad eam
 & affectu totus fertur, adeo ut nul-
 lis speciosis conditionibus à propo-
 sito demoveri potuerit, quin pacem
 cum Ibero feriret contra multorum
 spem & studia minime obscura, quæ
 labantem animum in contrarias
 partes raperè potuissent. Galliarum
 Regem

Regem magnitudinis suæ securum sola benevolæ mentis indoles hortata est, vt & ante nos ingentibus subsidiis adjuverit, & nunc idem animus incitat vt nos salvos esse velit etiã invitos ac reluctantes, quod optimũ est misericordiæ genus. Alioqui quis nescit naturali divortio Reges & respublicas inter se dissidere? Sic illis cordi sumus vt habeant etiam rationem dignitatis, vt se respiciant, & famam vereantur, ne quid fecisse velint quod incommodis opinionibus materiam, aut occasionem subministret. Illa vero capitalis & perniciosa opinio longe segreganda est, quæ tamẽ velut oraculum inculcatur multorum mentibus, nimirum nos incolumes & salvos esse non posse, nisi continenter in armis simus, & absque ulla
 mis-

missione digladiemur more prædonum ac piratarum, quorū vita semper sub ictu est, atque in acie ferri versatur. Sane si tam dura lege viveremus, quis generosa virtutis indole præditus non optaret semel mori potius, quam hac perpetua sollicitudine conflictari, ut ille purpurarum cultor

*Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet?*

Sed non ita res habet, & tam detestandum omen Deus avertat. Omnia securitatis humanæ præsidia, & pignora nobis ultro suppetunt, nisi nobis deesse velimus. Ad sunt & cōfilii auctores, & fidei sponsores Legati maximorum Monarcharum & Principum, qui nos tranquillo animo esse jubēt, & rata fore spondent ex persona suorum Dominorum, quæ-

quæcunque pacto Induciarum continebuntur. Neque tamen inficiari velim opus omnino fore, ut præfidario milite firmentur urbes limitaneæ, finitimæque hostili agro, ne quid ex improvise mali oriatur. Nescio an præ studio ritu Sabinorum somniam quod velim, sed hac jucunda opinione sustentor, sequituram mox pacem ubi semel hanc amabilem otij loton degustare instituerimus. Quemadmodum ajunt ijs qui ex Clitorio fonte biberunt oboriri vini tædium, ita capiet nos fatietas bellandi simulatque dulcedo sequestræ pacis manare ad sensus, & in animos influere occeperit. Aure furda præterlabendi sunt Sirenium cantus, qui nullam spem incolumitatis ponunt nisi in continuatione miseriarum, atque in omnium

nium rerum perturbatione, hoc est qui in turbis otium, in naufragio portum quærunt. Ingeniosis hominibus patet vberissima dicendi materies, quum sinistrae & insidiosae pacis mala commemorantur. heic lusciniole nunquam deest cantio. Nec ego ne nihil timeamus moneo, sed ut timorem nostrum sana ratio, & communis utilitas moderetur, non quæsita ex alto causae suspicionum. Sunt enim nonnulli augures sinistri iudicio suo valde sapientes, qui non tantum ea quæ ante pedes sunt vident, sed etiam in posterum longe præsentunt. Hi valde scilicet de perpetuitate imperij, de quæ publica salute solliciti quærunt, etiamsi pactæ Indiciæ bona fide serventur, quod vix futurum ominentur, dum *metuunt Danaos, & dona ferentes*: quid nobis

nobis denique futurum erit ubi tempus pactione definitum præterierit? Iustius eos interrogare possem, quid nobis hoc puncto temporis fiet si oblatas condiciones aspersionati erimus? quid non miseriarum perpeffuri sumus, quid non adituri periculorum, si ab omni apparatu parum instructis, ab amicorum præsidio derelictis iterum ad cædes & prælia veniendum fuerit? Quid si in acie fusi fugatiq; erimus, & aliqua notabili pugna vincamur, ut est Martis alea semper anceps & incerta? nec nobis res est cum imbelli, vel imbecillo hoste, quam tū arbitramur fore miserandam conditionem nostri status? Hactenus auxilio atque opibus duorum magnorum Regum adjuti ægre tamen sustentavimus, quid futurum est ubi repu-

repudiato eorum consilio sub cultro soli linquemur, ut etiam merito passi esse videamur quidquid evenit calamitatis? Iam vero si minæ erumpant in nervum, & studia certaminum ad cetera vulnera nostræ reip. malorum extremum accedat, discordia Provinciarum, distractioque à cummuni causa, quæ salus nos servare poterit, quum animis viribusque juncti pares non simus?

ἢ κεν γνώσῃ Πελάμῳ Πελάμοιό τε παῖ-
δες.

*Hoc hostis velit, & magno mercentur
Iberi.*

Tamen non desunt qui hoc exitiale discidium autoritate patrij moris, & privilegij cujusdam prærogativa defendunt, ut cum ratione insanire videantur, quasi in tāta re nihil statui possit nisi conspirantibus in
unani-

unanimem sententiam omnibus
 Provinciis: quod quidem verū esse
 fateor, sed perniciosissimum exem-
 plo foret tali pretextu quasi per cō-
 cussionem bono publico remoram
 objicere, & sanioris partis consen-
 sum impedire. Non sunt habenda
 pro legibus quæ contra salutem rei-
 publicæ tendunt. Nulla re magis
 conciderunt potentes populi, quam
 libertate discordi, & intempestiva
 privilegiorum observatione. Nec
 immerito culpatur Cato vir alio-
 quin omni laude absolutus, quod
 quum patria esset in extremum ad-
 ducta discrimen, nimis antiqui mo-
 ris retinens fuerit, & ita vitam insti-
 tuerit quasi fato delatus esset in rēp.
 aliquam Platonis, non autem ver-
 saretur in fæce Romuli. Vir sapiens
 enim, & bonus civis temporis con-

P filia

filia sua accommodabit, ne frustra
 obnitendo prævalidis, & ingraves-
 centibus vitiis sententiam dicat cui
 nemo suffragetur, aut obtemperet.
 Legum oportunitates, vt remedia
 quæ corporibus adhibentur, leniter
 inflecti debent, aut interdum plane
 tolli, si id exigat suprema legû om-
 nium norma, salus populi. Nulli
 fuerunt observantiores rhetrarum à
 Lycurgo latarum quam Spartani.
 hoc ipso gloriabantur, inquit Xeno-
 phon, & ingentes animos tollebant
 quod humili obsequio sese submit-
 terent patriæ legibus. Quum autem
 per eas nõ esset permissum vt idem
 bis præfectus maris crearetur, & ta-
 men omnino communis utilitas
 postularet vt Lysander eo munere
 fungeretur: Aracum quempiam de-
 clararunt titulo tenuis classis præfe-
 ctum,

ctum, sed specie legationis totam potestatem Lyfandro transcripserunt. Iidem quum ea tempora incidissent, ut necessitati potius quam consuetudini parendum esset, dixisse feruntur, dormiant hodie leges. Scipio Africanus, quum ad necessarium reip. usum plane opus foret ut ex ærario pecunia promeretur, nec facere auderent quæstores, quod se lege prohiberi affirmarent: claves poposcit, & cum dicto ærariū aperuit, ac legem utilitati cedere coëgit. Quæ reip. salutaria sunt ea salvis legibus, & bono more fieri censentur: hoc jus ipse Iupiter sanxit, & ut agebat magnanimus Hector, optimum est auspiciū pugnare pro patria. Si quis itaque roget, quis exitus nos manebit ubi fuerit elapsū tempus Induciarū, longe justius ex eo quæram,

ram, quem finem habitura sunt hæc civilia bella? quæ mens est nostrorum armorum? quis scopus? quis terminus? Omne bellum justum ac legitimum ea spe & cogitatione suscipitur, vt sine injuria in pace vivatur.

----- *Pax optima rerum*

*Quas homini novisse datum est, pax
vna triumphis*

Innumeris potior.

Pacem intelligo quæ sejuncta sit à pactione servitutis aut ignominie, quæ nihil habeat insidiarum, quæ talis sit in recessu qualem dulce nomen promittit. Etiam si nobis ad bellandum obstinatis omnia prospere foeliciterque succedant (quod tamen temere augurari non oportet, quum Deus oderit nimis avaras & immodestas cupiditates) quid amplius

amplius jure nobis est sperandum, quam ut nostra conservare possimus, neu modum egrediamur inculpatæ defensionis? Non enim si legitima causa fuit cur ab Hispaniarum Regis sacramento deficeremus, eadem nobis militabit si eos fines excefferimus,

*Quos ultra citraque nequit consistere
rectum.*

Porro quum nullo non tempore suspecta nobis esse debeat inconstantia rerum humanarum, varietasque desultoria fortunæ: tum nunquam magis cohibendi sunt insolentes spiritus, quam quum omnia ad nutum & voluntatem fluere videntur. Etiam si viribus pares esse-
mus (quod est summæ impudentiæ nobis arrogare) etiam si superiores, tamen in ipsa victoria quæ plarum-

que negligentiam creat, & à recte consulendo abducit, maxime paci studendum est, nec expectandum donec atrati eam petere cogamur, ut agebat Demades popularibus suis intempestiva dimicandi cupiditate flagrantibus. Quum perlatus esset Carthaginem nuncius victoriæ Hannibalis ad Cannas, qua pene ad exitii metam venit Romanum imperium, videbatur nefas injicere ullam pacis mentionem: non eo segnius tamen Hanno Barchinæ factionis adversarius, quæ semper belli contra Romanos suscepti pœnituit, prudenter hortatus est suos cives, ut in secundis rebus fortuna uti vellent, & de pace potius quàm de bello cogitarent. *Nam si, inquit, prætermittimus hoc tempus quo magis dare quam accipere possumus videri pacem: vereor ne hæc quoque*

que lætitia luxuriet nobis ac vana evadat. Nec falsus vates fuit. Nam quū tunc temporis ab animis ingenti lætitia occæcatis repudiata esset ejus sententia, sero postea à Senatu laudata fuit, quum eo redacti essent miseriarum, vt quas conditiones ante ferre poterant, eas deinceps suppliciter orando non impetrarint. Mentēs enim hominū dulci fortuna quasi inebriantur, ne videre possint quæ sunt ex usu. Quem casum vitare cupiens Cæsar scribit *boc unum esse tempus de pace agendi, dum sibi uterque consideret, & pares ambo viderentur: si vero alteri paullum modo tribuisset fortuna, non esse usurum conditionibus pacis eum qui superior videtur, neque fore à qua parte contentum, qui se omnia habiturum consideret.* Quū igitur nostræ vires & opes, cū im-

mensa magnitudine ac potentia Re-
 gis Hispaniarum sine fœdo errore
 calculi conferri non possint: quæ
 spes, quæ fiducia nos inflat ut utili-
 tati, vel necessitati potius animos
 submittere dedignemur? Pacē qui-
 dem arbitror magis in rem nostrā,
 exque dignitate publica videri: sed
 quum in præsentia multis haud ex-
 pediti consilij difficultatibus obse-
 sa sit ad eam via, fruamur interim
 usura tranquillioris status, & in lu-
 cro deputeamus, quod tantisper à
 mutuis funeribus cessabunt manus.
 Quid enim? An nondum fatis effu-
 sum est fraterni sanguinis? an non-
 dum sceleris & cicatricum pœnitet?
 Quin potius, si tantopere bella cor-
 di sunt, ferrum convertimus in ho-
 stem communem Christiani no-
 minis? Illic exerendæ virtutis seges
 crescit,

crescit, illic ad triumphum sacra via ducit, illic honoris campus patet. At enim duplex heic difficultas objicitur, quam nisi summoveamus omnis à publico consilio spes Induciarum excludi videtur. Ajunt enim homines non imperiti rerum, nos opinione hostium pro infidelibus haberi in causa religionis; & in statu politico pro reis læsæ Majestatis ac fœdifragis: nec obstare quod obfirmatis literis pronunciamur liber populus. ejusmodi enim testificationem non immutare naturam rerū, quum vulgo dici soleat protestationem actui contrariam nihil operari, plusque in talibus valere quod in recessu mentis occultatur, quam quod verborum formula concipitur. Porro nec hæreticis fidem esse servandam, nec Principē paciscendo cum

P 5 subditis

subditis perduellibus vlllo nexu obligari: rectius quidem & ex dignitate facturum, si se nulla conventionne implicari patiatur: sin secus fecerit, eum aut ipso jure non teneri, aut ad maiorem cautelam haud difficulter à Romanæ sedis Prætore restitutionem in integrum, seu absolutionem impetraturum. Duas igitur conditiones obstare quominus Rex Hispaniarum & Archiduces ullis pactis aut conventionibus ultra teneantur quam ipsis commodum sit. Primum quod iudicio eorum iam pridem damnati sumus hæreticæ pravitatis, ideoque nullo iuris humani divinique consortio digni censemur. Deinde quod extra causam religionis habemur pro subditis rebellibus, & idcirco nobiscum non tanquam cum iustis ac legitimis

mis hostibus, sed tanquã cum piratis & publicis prædonibus agendũ esse existimatur, adversus quos jura belli non fervantur. Hæc speciosè dicuntur, & non nihil ex vero trahunt. Tamen si levato velo rem ipsam inspiciamus, plus panici terroris habent quã periculi. Nam quod decreto Constantinienſis ſynodi ſancitum eſſe fertur, fidem hæreticis ſervari nõ oportere; Iohannes Huſſus crudeli ſupplicio triſte documẽtum præbet, quam parum præſidij fuerit in ſalvo conductu Cæſaris, adversus vim & violentiã purpuratorum patrum, qui hominem innocentiffimum vivi comburio ſuſtulerunt. Sed quaſita eſt latebra perjurio ex calumnia quadam, & malitioſa juris interpretatione. Negant enim Cæſari fas fuiſſe publicam

cam

cam fidem concedere in fraudem
 & præiudicium Ecclesiasticæ iuris-
 dictionis. Signavit Cæsar, inquit
 favitiæ & iniustitiæ patroni, re-
 signavit orbis Christianus maior
 Cæsare. Quæ quidem defensio non
 minus est incivilis & inverecunda,
 quam ipsum violatæ fidei facinus
 ac flagitium. Nam ut hoc illis ex
 liberalitate concedatur de quo ta-
 men acerrima controversia est, Car-
 dinales & Episcopos qui isthuc ve-
 nerant fuisse concilium recte atque
 ordine congregatû in nomine san-
 ctæ & individuæ Trinitatis ad pro-
 pagandam Dei gloriam, & ad pro-
 curandam Ecclesiæ reformationem
 tum in capite, tum in membris: unde
 nam datum id sibi sumunt ut au-
 thoritate Cæsaris abuti licuerit ad
 inescandas & illiciendas in fraudem
 credulas

credulas mentes hominum, qui alia lege non erant se commissuri iudicio capitalium inimicorum? Quid Imperatoriæ Majestati relinquitur præter inanẽ magni nominis umbram, si fidẽ solenniter datam observare non potuit nisi quatenus infensissimis hostibus visum fuit, qui non benignum cognoscendi animum, sed implacabilem condemnandi sævitiam domo attulerant? Nullo colore nisi admodum longè quaesito excusari potest facilitas Cæsaris, qui conscientiam suam passus est alio pacto liberari, quã præstando quod promiserat. Non fuit in potestate totius concilij, nec cuiusquam mortalium solvere eius animum nexu religionis quo se sua sponte devinxerat. Etiam si Hussus nefariorum criminum manifestus fuisset

fuisset quæ flammis ultricibus ex-
 piari deberent: tamen restituendus
 erat vnde venerat, & remittendus ad
 suum iudicem vt in eum lege agere-
 tur. Nullius enim quamlibet impu-
 ri sceleris prætextu fides publica frā-
 genda est, nisi novum aliquod faci-
 nus post eam impetratam admis-
 sum sit, ideoque Papa Iohannes
 XXIII qui paulo post Pontificatu
 deiectus fuit, quum eius præsidio
 ac patrocínio persona Hussii com-
 mendaretur, nō absque causa voces
 has protulit, etiamsi, inquit, germa-
 num fratrem confodisset non pa-
 tiar vt ipsi fiat iniuria tantisper dum
 Constantiæ commorabitur. Sed vt
 ex actis apparet nunquam legitime
 convictus fuit vlla sacrarum Scrip-
 turarū authoritate. Subvertit opti-
 mum virum prævalida conspira-
 tio

tio adversariorum, & error ita vetustate corroboratus, ut aures ad omnem veritatis vocem obturatae essent, nec oculi ferre possent lucem verbi divinitus inspirati. Denique quum Ecclesiastica progenies neget sibi fas esse quenquam occidere, quid causae adferre possunt praeter immanem explendae ultionis aviditatem dimittere quin Caesar receptum in clientelam, debuerit. quum saeculari brachio traditus esset? Ab hac arce dejecti confugiunt ad aliud diverticulum, & ajunt securitate Imperatoria tantum caveri in eum casum ne vis ulla fiat quominus libere ad causam dicendam veniret, non autem ut adversus contumacem & refractarium juris executio retardetur aut impediatur. Sed contrarium liquet ex verbis ipsius rescripti, quae

latif-

Minus

latissime concepta sunt, & plenissimam potestatem tribuunt eundi sine ullo metu, ac redeundi. Vertant igitur se in omnes formas qui qua jure quave injuria Pontificiam tyrānidem defendere contendunt, non tamen efficient ut Hussus iure cæsus esse videatur, aut ut in eius persona fas gentium non sit impia fraude temeratum. Nam in hac materia parum aut nihil ad rem facit conditio personæ cui fides datur. Etiam latroni & prædoni vir bonus data fide dimissus pretium redemptionis solvet, & iure summo tenetur nisi ex edicto Prætoris quod metus causa gestum est in integrum restituatur. Conscientia enim promittentis ad votum exsolvendum religione adstringitur, nec alius est modus vitædi periurii, quam si pollicitatio lædat pietatem

pietatem aut manifestam turpitudinem contineat, ut eam servare perfidia sit potius quam propositi constantia. Iusjurandum enim non debet esse vinculum iniquitatis. Nihil igitur adferri potest quod nimiam Cæsaris indulgentiam excuset, qui à purpuratis patribus mansuetam indolem suam expugnari passus est ut à se ipso descisceret. Hieronymo Pragensi commeatum obtulerunt, sed qualem ægrotus leo permittebat bestiis ad se visendum accedentibus, ubi apparebant vestigia

*Omnia se adversum tendentia, nulla
recorsum.*

Quocirca simplicius est confiteri, tum factum ipsum prorsus illiberale atque inhumanum, tum decretum improbum videri, quò labefactatur

Q ab imo

ab imo fundamentum humanæ socialitatis. Lex illa sanguine scripta per desuetudinem evanuit, nec ulla, quod sciam, exempla præterea occurrunt ubi fides publice data vel hæreticis servata non sit. Actū hoc quidem fuit Vormatiæ ut in Lutherum ederetur exemplū similis perfidiæ, sed irrito conatu. Nam nec Cæsar eam labem Majestati suæ nominique Germanorum adspergi passus est, & vehementer præ cæteris consilio exitiali fertur intercessisse Ludovicus Elector Palatinus. Quod de perduellibus dicitur, scio conventiones eas, quibus Principes pacificantur cum civibus olim imperio suo subjectis, egere multiplici cautione: quum plerumque nihil altius in magnatum pectora descendat, quam offensarum memoria, cupiditasque

ditasq; vindictæ, licet odium & iras
 ad tempus concoquant ac dissimu-
 lent. Sed quænam firmiora securita-
 tis munimenta quærimus, quam
 sponsiones maximorum Regum ac
 Principum, qui fidem suam eo no-
 mine obstringunt, ne nobis credu-
 litas aliquid apportet damni? Ponti-
 fex nunquam sibi manus ligat, sed
 illius brutum fulmen Batava virtus
 jampridem horrere desiit, nec ullo
 tam tenaci vinculo constringi pos-
 sunt ingenia Vertumnorum, quin
 viam ad effugium reperire queant.
 Igitur secludamus vanas rerum for-
 midines, & diffidentiaë causas nimis
 alte petitas, quibus si indulgeamus,
 nunquam tot malorum finem vide-
 bimus, nunquam in bonæ spei por-
 tu anchoram figemus, semper agita-
 bimur tempestatibus civiliùm tur-
 barum

244 D. BA. DISS. AD INDVDIIS,
barum ac discordiarum. Conclu-
dam cum Diomede Virgiliano,

--- *Coëant in fœdera dextræ*

*Qua datur, aſt armis concurrant arma
cavete.*

Deum ex intimo affectu quaſo ve-
nerorque, ut quameunque in par-
tem ſeſe conſilia noſtrorum Ordi-
num flexerint, ea patriæ Libertati, &
Eccleſiæ ſalutaria ſint, atque ad fœ-
licem & exoptatum finem prove-
hantur.

DOM.

DOM. BAVDII

O R A T I O

Ad Regem Angliæ.

*Baudius Heroic. lib. 3. pag. 124. ita
huius orationis meminit.*

ERat mihi in animo subungere orationem proſa conſcriptam ad eundem Regē ob argumenti ſimilitudinem, ſed quia penè juſti voluminis inſtar obtinere poteſt, eam à continenti carminum corpore ſegregavi & in extremam huius operis partem remitti cupio.

Sequentem orationem, cuius mentio facta eſt à nobis pag. 124, viſum fuit heic ſubjicere, non alia de cauſa, quā ut datam fidem liberaremus. Erant enim haud parvi momenti rationes, quæ me ab edendæ conſilio debortari poterant. In primis iuſtus timor, ne, quem ſummâ ope demereri ſtudebam, graviter offenderet acerbitas atque intemperantia noſtri ſermonis, dum odio tyrannidis & amore patriæ libertatis inflatus omnes affectuum vires effundo. Qui ſcopum & finem inſtituti noſtri probabunt, etiam vehementiæ ſuffragabuntur, certè ignoſcent. Aut enim tractandum non erat hoc argumentum, aut vela permitienda fuerunt liberrimæ indignationi. Accedet hoc

Q 3

cateris

cæteris laudibus clementiss. Regis, quod cives indigna
 passi tam fidenter audent dolorem suum apud eum
 expromere, ac dissimillimos principes insectari, quod
 læsæ Maiestatis & violatæ religionis crimen esset iu-
 dicio eorum qui --- Malunt timeri quam vereri se à suis.
 Scripsi autem hanc orationem suadente affectu erga
 patriam, quum animadverterem mentes nostrorum
 hominum suspensas esse ancipiti expectatione, quor-
 sum inclinatura esset magni Regis indoles in auspi-
 cio beatissimi principatus.

DOM.

DOM. BAVDII

O R A T I O

Sub personâ Illustrissimorum

BELGII ORDINVM

*Ad Potentissimum Britanniarum Regem*IACOBVM I. *fidei defensorem,**de non ineundo fœdere**cum Hispano.*

ET si Deo freti nunquam dubitandū existimavimus AVGVSTE REX, quin suo tēpore Majestati tuæ proclivis aditus pateret ad illud sublime fastigium, cui te nascendi fors & necessitudo sanguinis æterna regni lex, suprema populi salus, favor bonorum omnium & heroicæ virtutes tuæ destinaverunt: tamen majus est omni gratu-

Q 4 latio-

latione miraculum cælestis providentiæ, quæ divinam hanc mentem inspiravit ingenti Elizabethæ, ut excedens è terris oraculo novissimæ vocis, te sibi successorem pronuntiaret. Cum enim omnium seculorum illustrissima Heroïna nihil populo suo maius ac melius legare posset, quam idoneum curarum imperiique hæredem, non sine occulta fatorum potestate reservatum est ultimo actui maximum opus, ne quid deinceps humanum post immortale beneficium interveniret. Quis etiam nisi Numinis ac religionis contemptor cælo non imputet, tantam illam omnium generum atque ordinum confessionem, qua suffragante fœlicibus auspicijs ad imperium pervenisti? Quãquam enim justitia rerum humanarum divina-

vinarumq; regina stabat à partibus
 tuis, teque velut sacra via ducebat
 in Capitolium, & arcem ipsam re-
 giæ, ut ruina non esset opus: tamen
 lugubribus priorum temporum ex-
 emplis conterriti, ut est ingenium
 sollicitudinis, non minus auguraba-
 mur animo, quantum tali tempo-
 re factiosis conatibus improbæ cu-
 piditati liceat, quam quod naturæ
 & meritis elargiri conveniret. Nunc
 optime & ex voto communi litem
 hanc decedit æternus ille arbiter, qui
 supra nos negotium curat, cui pro-
 inde gratias immortales & habemus
 & agimus, eumque ex intimis sensi-
 bus precamur, ut inoffenso tenore
 fœlicitatis omnia porro consilia, di-
 cta, facta tua rite moderari ac secun-
 dare dignetur. Verum huic immen-
 so honori magnum onus oppido,

Q 5 magna

magna moles ac negotiorum vis incumbet, præsertim sub initia principatus, in quo cum explere omnium desideria nec possis, nec velle debeas, ea tamen servanda est in delectu commoditas, & morum comitas, ne quisquam bonus à vultu & sermone principis tristior recessisse conqueratur. Arduum sane opus & unice dignum tua excelsa indole, quam mediocres curæ nec decent, nec tangunt. Non est nostri muneris, aut pudoris, cōsiliū dare tanto Regi, cuius eximias animi doctrinæque dotes religiose veneramur; omnem hanc curam providæ menti tuæ relinquemus, eorumque fidei ac religioni, quibus dignitas ac spectata virtus tribuit, ut in partem laborum tuorū advocari mereantur. Cæterum quoniam prælagit nobis
animus

animus non de fore, qui vel infincero affectu, vel specioso obtentu Majestatem tuam inclinare conabuntur ad fœdus ineundum cum Hispanis, publica fides & officium legationis has nobis partes imponit, ut breviter meditationi tuæ subijciamus summa rerum capita, quæ verisimili conjectura putamus in hanc sententiam adferri posse. Si apud ignarum status & rerum nostrarum verba faceremus, jam inde à primordio constabiliendum esset totius causæ fundamentum, & altius repetenda origo belli contra Regem Hispaniarum suscepti: sed nemo erit (quomodo nobis persuademus) qui tam intemperatè abuti ausit patientia tuarum aurium, ut in dubium vocet æquitatem armorum, quæ sub auspicio legitimi magistratus pro salute patriæ.

triæ, pro statu libertatis, pro tutela vitæ, pro redimendo sanguine sumptimus, contra violentiam impotentissimi dominatus. Nam (vt religionis negotium in præsentia seponamus) quænam justior belligerandi causa existere potest, apud homines indole & sorte liberos, quam pro capite dimicare, quam injustæ fervitutis depulsio, quæ generosis pectoribus omni morte gravior esse debet? Nec tamen ad ista extrema necessariæ defensionis subsidia confugimus, nisi postquam omnibus frustra consumptis remedijs, malo defatigata patientia, nullum aliud incolumitatis asylum invenit, quam vt vim vi, vel potius intolerabilem fævitiã adversa virtute propulsaret. At vero subditis obsequij gloria sufficit, nec illis ultra quidquã cõceditur, quam

quam ut votis optare possint bonos principes, tolerare autē oportet, qualescunq; cōtingūt. Vltro assentimur, atque ideo privatis hominibus nihil præter obædientiæ ac tolerantie scutum relinquimus; absit ut gladium furioso demus, & rebellandi jus largiamur belluæ isti multorum capitū; cui quælibet mortis cōditio potius eligēda est, & præbendæ fortiter cervices, quam ut in legitimos rectores insurgere moliantur. Hæc nostra mens & ratio est: Nihil n. reip. perniciosius arbitramur, quā temeritatē imperitæ multitudinis instrui ad cōtumaciā & dedignationē parēdi; quibus vitijs satis ab ingenio imbuta est, ac sæpe immodico cupidine libertatis, & odio adversus imperātes licētius evagatur, quā ut vel lege, vel more sese coërceri patiatur. Verum
ejus-

ejusmodi tabes non cadit in causam nostram. Non enim sponte, sed ultimæ necessitatis impulsu, non privato consilio, sed autoritate publica, non contemptu majestatis, sed detestatione tyrannidis, non inconspècta temeritate, sed sacrosanctis legibus armati, sub fortissimis heroibus, ac propugnatoribus patriæ processimus in Martium campum, ad obsistendum non Regi, sed Duci, sed Comiti, fiduciaria dignitate ac potestate prædito, qui pactis conventis ita circumscribitur, ut si ab officii religione descendat, & promissi fidem fallat, nec ad sanitatem ulla medela revocari queat, Ordinum sit providere, ne quid detrimenti resp. capiat. Huius iuris veritas penè totius mundi iudicio ac testimonio comprobata, longiorem
ora-

orationem non desiderat : utique pro tribunali tuo , qui causæ nostræ iustitiâ non simplici vocis approbatione, sed insigni laude magnanimitatis cohonestare consuevisti. Quoniam apud optimum Regem de longe dissimillimo loquimur, maiore cum fiducia veram vocem effabimur. Quam multa, quam diu perpessi sumus, quæ in libero statu toleranda non erant! Quam ægrè, quam sero tandem telum decretorium strinximus, ut verbo & stylo iudicaretur hostis, qui re & factis iam pridem non solum hostilem animum, sed immanè tyrannidem adversus nos exercuerat! Quis enim ignorat quantas strages Dux Albanus ediderit illud infandum caput, illud funestum & importunum animal, ex omni scelerum colluvione
concre-

concretum, qui Belgiam rapinis exhaustit, qui florem nobilitatis gladio carnificum crudelissime subiecit, qui cuncta ferro, flamma, terrore, luctu & innocentium sanguine foedavit? Quod si quis Regem Philippum huius atrocitatis infamia purgare conatur, is aut insigni malitia peccat, aut in aperto errore versatur. Si non aliud, eventus ipse tam frigidum schema satis confutat, nam pro Deum immortalé! quæ tandem animadversio secuta est? quibus inferijs Rex justus & misericors mortuorum injuriæ parentavit? nonne decuit talium noxarum caput noxæ dedi ac veluti piacularem victimam odio publico, diviſq; manibus immolari? plane cõtra evenit, nec tantum impunitate donatus est, postquam è provincia decessit, sed au-

ctus

rum improbitas quominus eruperit in tantam pestem atque perniciem, partim oportunâ morte subtracti sunt, partim compertis fraudibus atque insidiis oppressi, priusquam interioris aulæ mandata & secretas cogitationes exequi possent. Quamvis autem artifices Philippi magis pellucebant, quam ut cordato cupiam fucum facerent: tamen cum utilissimum ad spem compositionis esset, si non intelligerentur, dissimulatione graves iniurias, patientia sævissimas acerbitates concoximus: & & ut infensum Principem omni testificatione devotionis atque observantiæ permulceremus, quoad per eius mores licuit, cuncta publicè sub nomine regis administrabantur: donec lenibus fomētis morbum asperari sensimus, cui mederi conabamur.

mur. Hac media & molli via nobis
autoritatem demi, fiduciam hosti-
bus crescere, amicorum animos de-
bilitari. Quocirca potentioribus re-
medijs agendum viris fortibus, &
miseris unam sperandam salutem,
si palam levato velo in causam de-
scenderetur. Tádem igitur, cogente
ineluctabili telo necessitatis ventum
est ad sacram anchoram, decreve-
runtque amplissimi Ordines quibus
ea potestas lege ac more majorum
permiffa est, Hispanum justo pioq;
duello persequendum, & populum
Regio sacramento solutum videri.
Quod quidem fieri potuisse nemo
privilegiorum nostrorum consultus
negaverit, sed potius omnes tempo-
rum gnari, serius quam oportuit fa-
ctum esse aut mirabuntur aut repre-
hendent. Hoc velut novissimo ja-

ctu cum omnis & spes & voluntas
 redeundi in gratiam præcisa esse vi-
 deretur, tamen sæpius quam ex usu
 erat, pacificationis palpo tacti fu-
 mus, non nescij quidem insidiarū,
 & quam fluxa vel nulla potius fides
 esset in Hispano. Sed tanti nobis
 emendum erat ultro decipi, ne quid
 inexpertū spe potiundæ pacis omi-
 sisse argueremur, tum quia sese huic
 negotiationi interponebāt summa-
 tes viri totius Christianismi, quibus
 expediebat causæ nostræ rationem
 vel probari, vel saltem constare.
 Nunc vero cum toties obhæserimus
 ad hæc Syrenum cantilenas, quis
 facilitatem nostrā vecordis impru-
 dentia non condemnet, si deinceps
 in eundem lapidem impingamus?
 itaque non injuria surdis auribus
 prætervehimus infames scopulos, &
 peius

deius omni Scylla vel Charybdi re-
 formidamus blandam atque illece-
 brosam pestem. Quorum enim
 aliò spectaverunt tot infelicia tenta-
 menta reconciliationis, nisi vt in-
 fidiola mentio pacis, tanquam ha-
 mus in turbam mitteretur ad homi-
 nes inescandos, & retundendã ani-
 morum alacritatem? Quid aliud
 specie & occasione talium inducia-
 rum fieri vidimus, quam adversarios
 temporibus insidiari, moras necte-
 re, nobis rerum prosperè gerenda-
 rû oportunitates interea perire, vul-
 gus ab impetu propugnandæ liber-
 tatis ad spem falsam fallacemque
 traduci, primariam nobilitatem lar-
 gitionibus ac promissis labefactari,
 per sequestros paces, vel potius
 emissarios Hispanicæ factionis, cõ-
 plures sensim à causa dilabi, muni-

tas vrbes vi aut infidijs circumveni-
ri, fideles rerum administros, qui-
bus publica salus innitur in odium
& invidiam vocari, quod auream
messam ex communibus miserijs
meterent, quod imperij dulcedine
supra modum lætarentur, quod im-
mortale bellum cuperent, nec ul-
lam spem ponerent nisi in rerū om-
nium desperatione, & quæ alia in-
centiva sunt ad conturbandam ple-
bem, ne singula persequi necesse sit;
in univrsam verè dicturi vide-
mur, nunquam hostem æquè no-
bis fuisse metuendum, cum simpli-
citer & aperto Marte rem gereret,
quam cum Palladis olivam manu
prætenderet, magisque spes & opes
nostras infortunio mactavit ganni-
tus vulpis, quam fremor & rugitus
leonis. Nec soli nos hisce veterato-
rijs

ijs artibus decepti sumus, sed eodem reti capta est prudentissima illa domina, cuius nunc secundissima inauguratione personam & Majestatem digne tueris. Quem enim fugit fortuna memorandi istius anni, quo Xerxes Iberus ardens immani furore atque ambitione, classibus maria constravit, armorum horrore gentes concussit, cælum ac terras minis territavit, totas denique regni vires copiasque congescit, ut in hanc tuam hæreditatem, in hanc inquam regiam, cui nunc feliciter infides, velut in vacuum possessionem Marana lues effunderetur? Quis nescit optimam fœminarum Elisam pacificatoria legatione tantisper delinitam fuisse, dum summa vi Pygmalion totus erat in apparatu belli longe omnium formidolissimi; bo-

nus ille frater qui clementiæ suæ vitam sororis ascribit, si hoc est vitam dare, non eripere per summum nefas: sed quando à grassatore maius beneficium postulari non debet. Sit ita sane, quanquam intelligebat, si, quæ patribus iuxta & plebi ob familiæ dignitatem, ob innocentiam, ob admirandas virtutes, tanto favorabilior, quanto sævioribus incommodis conflictabatur, si talis tam tristi incendio conflagrasset, præsentiebat Philippus publicæ indignationis fulmen in se ruiturum, cui amoliendo par futurus non esset, nisi frigidam suffunderet. Ergo pelli suæ timebat vulpecula, cum de alterius corio liberalis esse videbatur. Sed ut ad tam superbam classem revertamur, quid tam propius fuit, quam ut Britanni nec opinâtes obruerentur,

ruerentur, quum fatalis quidam torpor ac stupor sic hominum sensus hebetasset, & (si dicere fas est) omnem sapientiam ex animo expectorasset, ut ipsâ denique periculi præsentiam compelli potuerint, non tam ad procurandum monstrum, quam ad ejurandam incredulitatem? nam quod ex tam ingenti discrimine servati fuimus, ea laus cælesti potentiæ ac benignitati in solidum accepta ferri debet. Nihil sine sacrilegio mortalibus imputari potest, Deus ille exercituum, qui facit ventos Angelos suos spiritu oris minaces, istas copias difflavit. Fatum inquam & publica fœlicitas horrendâ cladem atque calamitatē averruncavit. Non frustra fortunam ejusce diei religiosa recordatione consecramus. Nam si justa æstimatione, si grato animo

R 5 bene-

beneficium numinis interpretamur, omnes hoc munere salvi & superstites sumus. Ipse tu maxime Rex, quod vivis, quod regnas, id ex instinctu pietatis ad eandem summam referre non disconvenit. Cui enim dubium esse potest, quin ea diluvies regionem tuam inundatura fuisset, si Angliam absorpsisset? nec vero hæc exprobratio hilum de cumulo laudum tuarum diruit, aut apicem Majestatis infringit. Quid enim vel ad famam honorificentius, vel ad conscientiaë solidam voluptatem exoptatius accidere potest Augustissimo Principi, quam si ex peculiaribus indicijs perspiciat, sui custodiam cœlo quasi extra ordinem curæ fuisse; quocirca tam illustri documento divini favoris admonitus, nunquam tu quidem ô Rex nimium veneraberis

beris venerabilē illam supremi patris indulgentiam : sed cum omnia ritè apud animum tuum serio perputabis, periculi magnitudo Majestatem ad præcavendam cohortari debet, non liberationis modus ad ingenerandam securitatem. Quæ miraculo divinitus eveniunt ; imprudenter & cum periculo trahuntur in exemplum, nec humanam prudentiam ullo modo sufflamina-re debent, imo tanto impensius enitendum est omni scientia & vigilantia, ne cælestium curam pro salute nostra excubantem, velut transfugæ partium segni socordia destituisse comperiamur. Non votis, (ait Historicus princeps Majestati tuæ perfamiliaris) neque supplicijs muliebribus auxilia deorum parantur, agendo, vigilando prospere omnia cedunt.

cedunt. Vidisti penè intra teli jactū,
quid machinata sit vasta & infinita
cupiditas Philippi, qui adeo artem
non occultat, vt palam gloriatur, &
aperta prædicatione jactet, unum si-
bi orbem non sufficere. Si recte cal-
culum ponas, lucro deputabis quan-
tum animus spe & paratu comple-
tebatur. Quid enim defuit ad tanti
operis executionem, si ad humanæ
rationis lancem momenta rerum
consiliorumque ponderentur, nisi
quod Deum ultorem habuit, cujus
numen in consilium non adhibue-
rat, cujus assistricem Themis scele-
rata molitione violabat? Ex eo tem-
pore quid accidit, quamobrem pax
ulla cum hoste tam exitiabili, tam
insatiabili sanciretur? Vtrumne opi-
bus & potentia in tantum crevit, vt
etiam ab iniuris condiciones acci-
piendæ

piendæ sint? an à paterna ambitione filius descivit, vt spes sit bonâ fide & æquis legibus cum eo fœdus coagmentari posse? Quid si neutrum horum est, æqua tandem vel urgens necessitas cogit, vel inæstimabilis aliqua utilitas suadet, vt columnen illud ac propugnaculum regnorum & rerum publicarum convellatur, *nihil movere?* Ipsa cælo recepta mens Elizabethæ prudentiâ & fidē tuam adjurat, per quadraginta quinque annorum continuam fœlicitatem, ne aliquândo finis obliquâs cursum interrumpas tã prosperę velificatio- nis. Nemini unquam homini privato sua domus notior fuit, quam huic heroinæ status & universæ partes regni: Sexus ratio & utroque potentior indoles exculpta disciplinis humanioribus eam prono impetu
ad stu.

270 D. BAUDI ORATIO
ad studia pacis & otij pelliciebant,
animus ab ipsa belli cogitatione pe-
nitus abhorrebat, vi & machinis
opus erat, ad perrumpendum istud
propositum & expugnandam ob-
stinationem. Cogi debuit, coacta
est gravibus patriæ periculis; muta-
tione temporum, laudabili conspi-
ratione omnium, qui remp. salvam
cupiebant. Nihil in summa pote-
state regalius est, nihil in principatu
beatius, quam sic cogi. Sed quemad-
modum difficulter adduci potuit, ut
Ianum aperiret, & in æde Bellonæ
pedem figeret; ita postquam semel
justis vindicijs initiari cæpta est, sine
missione pugnandum existimavit.
Contationem adferebat rei moven-
dæ moles, constantiam perseveran-
di suavit & belli genus & hostis inge-
nium. Genus est ejusmodi, ô Rex,
quod

quod maxime animū tuum ad eandem voluntatem inflammare debet. Vertitur his salus & incolumitas fidelissimorum sociorum atq; amicorum, quæ causa vel una satis est ad promovendam Majestatem tuam, ne pati velis præpotentis & ambitionissimi principis dominatum crescere per scelus & injurias cuiusquam mortalium, nedum eorum, quibus subactis (quod Deus omen avertat) nolimus ominari quorsum res evasura sit. Iura maiorū & privilegia defenduntur per cives ingenuos, qui se libertate & ideo gratia tua dignos iudicant, quibus mortem oppetere honestius & optabilius quam succūbere tam intolerandæ servituti. Non enim iustos Dominos gravamur, qui hac sola mercede, hoc precio & fide bellum
geri-

gerimus, vt legibus regi & sub æquitate imperio vivere possemus. Nomen nostrum è re natum indicat more & ordine civitates nostras gubernari; qua disciplina milites contineantur, nulli melius quam hosti quotidie periculum facienti, credendum est. Sed hæc etsi rectè æstimantibus maximi momenti putanda sunt, tamen cum ad nos propriè pertineant, minus necessaria videri possent, quamobrem optime fundatas opes tuas & florentem fortunam tuam cum rationibus nostris non male quidem constitutis, sed tamen turbarum plenis, consociare velles, nisi arctior necessitudo accederet, quæ dubitationem tollit, quæ causam nostram à tua sejungi non sinit. Ecquid enim omnibus terris ac nationibus magis perspicuum est,
quam

quam Majestatem tuam communi vinculo eiusdem religionis nobiscum uniri? Quod etiam per illustri testimonio declarare dignatus es, cum eum nobis honorem habuisti, ut filium tuum primam illam spem tanti nominis, delicias & amorem populi, munimentum Augustæ domus, designatum principem iuventutis, ingens regni pignus ac depositum, fidei nostræ concredideris, quo tempore per Baptismi sacramentum in Christi nomen & familiam adoptatus est. Cuius immensi gloriam muneris in præcipua parte felicitatis nostræ deputamus. At iudicio Hispanicæ inquisitionis, cuius nutu Philipporum mentes gubernantur, hoc crimen est eiusmodi, ut iam non sit integrum amplius deliberare. Pace Maiestatis tuæ dixisse

S . liceat,

liceat, transfuga factus es, omnia juris commertia cum Philippo dirimisti, ex quo verã fidem amplexus es, ex quo Sathanæ & Latino ejus Angelo repudium renunciaſti. Nullo jure regnas, imo & lucro vivis, ſi Romanæ curiæ diſciplinam noſti, ſi Pontificum infinitam poteſtatẽ vel potius ſacrilegam tyrannidem non ignoras. Per Deum immortalem te obteſtamur, ô Rex, feras æquo animo libertatẽ orationis, quæ magnanimos decet, quæ Majeſtati tuæ ſalutaris eſt, quam invicta vis veritatis extorquet, quam ſine prævaricationis nota præterire non poſſumus. Omnes vident, omnes intelligunt, regna, potentatus, imperia per ludum & jocum velut pilas à Pontifice tranſcribi, quem ipſum Pontificẽ Philippus habet ſub ictu, vt nihil

vt nihil soluto ac libero iudicio face-
re audeat, omnia det adimatq; Pon-
tificis dictatoris nutu & arbitrato.
Philippus huic præclaro titulo po-
tissimam dominiorum partem de-
bet, quibus tanto cum typho pagi-
nas farcit. Si Philippo dicit Pontifi-
cis autoritas, libido dominandi cau-
sam belli suggerit, hæc illi suprema
lex est, qua autore nihil clausum aut
obsignatum putat, unde abstineat
manum. Hæc cum ita sint, hæc cum
in oculis humani generis, in luce to-
tius mundi gerantur, etiamne, non
dicam de pace, verum de pactione
ulla cum tali hoste tractanda cogi-
tetur? Hic forte dicat aliquis, cingē-
dus erit cautionum indagine, repri-
mendus validis conditionum habe-
nis, vt etiamsi maxime cupiat, ta-
men exorbitare non possit. Imo

malum bene positum sic maneat, cum nulla vis urgeat, cum de maligna voluntate constet, quorsum attinget ullis legibus aut pactionibus implicari? Quid imprudentius fieri potest, quam si quis ultro & suo sibi jumento morbum accersat, ut postea sit remedio utendum? Postremo quibus nodis tenebitur Proteus, cum dicto citius elabatur? Nam ut omnes latebrae calumniarum intercludantur, nullis obicibus aut repagulis obferari potest latum & patens iter ad effugium per portam Synodi Constantiensis, ubi conceptissimis verbis statutum fuit, fidem hereticis servari non oportere. Quod quidem non est appellandum mantile, quibus leves noxiae detergeantur. sed everriculum omnium malitiarum atque perfidiarum. Nec intra verba se continue-

tinuerunt purpurati Busirides, sed illaudata facta decreto junxerunt, atque ejus auctoritatem duorum innocentissimorum hominum vivicumburio sancierunt. Huic tamen impurissimo gregi & conciliabulo, ut in capitali crudelitate ac perfidia fieri potest, gratias habere debemus, quod non contenti tam atroci supplicio publicis auctoritatibus edixerunt, quid in posterum super similibus negocijs constituendum esse videretur. O florem sapientiæ! ô sal mundi! ô ingenua prorsus ingenia, cum quibus sine omni cura & suspitione transigatur! qui ingenti calliditate & mirando mentis acumine modum invenerunt, ne quisquam nisi de facilitate sua conqueri possit, tametsi ab ijs nefario scelere viole-

tur. Quid istis pecudibus fiat, nisi

concedatur vt summæ improbitatis odium summę stultitię professione deprecentur? Nec prudentiam filijs tenebrarum defuisse credendum est, sed furijs agitantibus suo sibi cauterio notam inusserunt, vt nequitiaę titulus in fronte appareret, ne simplices animi dissimulationum involucris caperentur. Quis enim talibus quicquam divini humanique juris credendum existimet, qui se fidem non servaturos domestico præconio confitentur? Ac ne quis fraudem hic aliquam subesse suspicetur, nusquam meliori fide versantur, quam in observatione turpissimi istius decreti. Vetera quidem sunt ista, sed quorum memoria recentibus exemplis cottidie renovatur, vt merito nunquam de manibus elabi debeat illud securitatis nostræ

nostræ quasi fatale Palladium, nihil credere, omnia cavere. Stulti homines hanc nostram consultam rationem invidiosis nominibus deformant, sed sapiens hostis nihil æque reformidat atque istam Gorgona, cujus objectu fraudes suas omnes eludi & acumen obtundi serio lamentatur. Nihil vero nos terrent malignorum rumusculi, dum publicæ salutis consulamus. Utinam vir abundans maximis laudibus Comes Egmundanus hoc olim diffidentia telum arripuisset, cum ei à fonte prudentiæ principe Auriaco periculum prædiceretur? Viveret, aut certe fato suo vel gloriosa morte, non manu carnificis animam effudisset. Sed miser ille partim rerum gestarū amplitudine ac meritorum fiducia subnixus, partim sinistra

quadam æmulatione occæcatus, seu potius quia prævalebant fata consilijs, omina Cassandræ repudiavit. Verum ista fatis jam diu multumq; defleta sunt, at nunc aurea nobis secula reducit Albertus, cui mēs æqui servantissima, tum autem homo misericors & sacris initiatus immane quantum à crudelitate dissidet, qui haud ita pridem ne sanguis effunderetur, virgunculam sub terra vivam defodi curavit, damnatam pietatis crimine, quod mitiore piaculo lustrari non oportuit. O rem non solum visu miserandam sed etiam auditu! Si quo tempore non tantum utilis erat clementiæ fama novum imperium inchoanti, verum etiam necessaria simulatio ad obtrudendum nobis palpum, nescivit uti foro, non potuit ad tempus versare naturam,
 & huc

& huc illuc torquere ac flectere, non potuit breves inducias vitijs pacisci, ne carceribus erumperent, nisi signo dato, nec præcipiti festinatione spes consummandæ ultionis absumeretur. Quid eum facturum fuisse opinamur, si nos unquam delinificis dictis in potestatem suam redigere valuisset? At enim facilis iactura est vilissimi capitis, & fluctus in simpulo ciemus, qui rem tâtillam tam invidiose exaggeramus. O facti defensionem ipso facto magis inhumanam! Itane pusilla res videtur innocentem animulam condemnare, pro qua mundi Redemptor sanguinem effudit, quæ circumfert imaginem æterni creatoris! Si domi non fuit, unde humanitatem discerent, audiant hominis profani non sententiam sed oraculum: *Nulla un-*

S 5 *quam*

quam de morte hominis cunctatio longa est. Eo detestator est sævitia, quo minorem sæviendi materiam personæ humilitas sufficere videbatur; non quod jus violandum sit vel regni gratia, sed tamen iudicio humane fragilitatis peccant excusatius, qui non nisi Attalicis conditionibus & amplissimorum spe præmiorum ad maleficium impelluntur. Nec dubium est quin si facta infecta fieri possint, Albertus magno emptum optaret, ne iustissimam diffidentia nostræ causam novo authoramento cumulasset, nō quod eum atrocis facti pudeat, sed piget alieno tempore tam vili precio tantum invidia atq; infamiae conflatum fuisse. Cæterum vt credibile est, divina mens altior humanis consilijs mentem eius hebetavit, cuius fortuna jam velut in
fatali

fatali flexu est, & ad pœnitentiæ metam propelli videtur. Quantum temporis, quantas opes, quantum hominum frustra cōsumpsit in obsidione ignobilis oppiduli, cujus nomen vix fando noscebatur ante hanc expeditionem. At indiligenter hic versatus? Scilicet vbi famæ certamen cernitur, vbi fides in solidum periclitatur. Dum istic lento duello atteritur, aut cum Iunone sua frænum mordet, interea fulmen Martiale Mauritius noster animi gratia hostilem agrum otiose lustrat, vrbes opere, naturâ, virisque validas obiter expugnat. Italici homines forte quod aërem Belgicum minus commode ferūt, aut desiderium patriæ diutius tolerare nequeunt, vel quod eos offendit rusticitas nostrorum Macedonum, quicquid tandem

tandem in causa fit, collegerunt farcinulas & Archiduci valedixerunt. Ad hoc magna manus militum à castris eius avulsa est, quos præclarus imperator non potuit aut præfenti pœna cohibere, aut conciliare beneficio. Minas inanes ventilavit, & brutum fulmen à Diali flamine missum eiaculatus est. Aiunt hebetes istos tam duro corio contactos esse, ut penetrare non potuerit. nunc diludia sunt, & quid in posterum ædiles edituri sint, hac æstate commodius apparebit. Porro complures apud hostem castris & signis nobiscum desident, qui votis & affectu partes nostras fovent. Plebs ad id miseriarum devenit, ut graviora putet quæ patitur, quam quæ deinceps timere possit. Nihil illis ad audendum nisi dux & author opus est.

Nobi-

Nobilitatem etiam intrat dolor, & pertæsum est Hispanicæ servitutis. Quid enim planius, quã imaginariæ cessionis fucō & magnidicis pollicitationibus, quarum fructus & ratio non comparet, os sibi splendè sublitum fuisse? periurijs enim ludit Albertus, etiam adversus domesticos fidei, segnius tamen quam focer Philippus, qui sanctum Patrem cum universo Cardinalium semiviro comitatu palam ludificatur, ubi ingens bolus & opimæ prædæ spes affulsit. Rem authorem habemus. Nonne contra sedis Apostolicæ sententiam interlocutoriam pendente litigio sibi per summam injuriam ius dixit, in usurpanda Lusitania? Nonne regnis Don Antonium indignè spoliavit, qui postmodo per multos annos incertis sedibus vagus,

gus, exul, extorris, alienæ opis indigus, triste spectaculum humanæ vicissitudinis & Hispanicæ crudelitatis præbuit; ac tandem tātum non fame miserrimo genere mortis extinctus, vitam exhalavit? Quid de florentissimis olim Arragonibus loquar, quos omni spe residuæ libertatis everfos, partim supplicijs, partim acerbissima servitute mulctavit? Quid de fortissimo Galliarum Rege, quem acerbissimè bello persequi non destitit, postquam ejurata hæresi (vt isti vocant) sincerum vas amplius incrustari non potuit, & spectiosus ille cento religionis obtendi? Non est nostrum, qui nihil humani à nobis alienum putamus, insectari regum defunctorum miseras & ritè conditos manes sollicitare, multo minus de misericordia Dei aut salute cujus-

cujusquam desperare: Veruntamen ferūt Philippum cum iam fati dies adventaret, cum internus ille carnifex furdo, verberere & diris angoribus mentem excitam quatefaceret, cum standum sibi videret apud eum iudicem cui nemo decoquit, nemo mentitur, ferunt eum uberrimè delementatum, (vt de cæteris criminibus silentium sit) quod patrium regnum magni illius regis cōtra fas & æquum detinuerit. Quid tū postea filius, an exitu patris deterritus est, ne facta vellet imitari? Minimè vero gentium. Nā vt taciti prætereamus, quā indignis modis apud Hispanos ante biennium acceptus sit legatus Galliarum, cuius injuriæ memoria nequaquam exolevit: unde tandem ex Ibericis officinis erupit audax incæptum Allobrogis, &
con-

confceleratæ molitionis Bironis in
 caput Regis! Quamvis enim in
 utrumque caderent omnia quæ dici
 possunt de hominibus ambitu &
 amentia perditis, tamen ille quidem
 tela palam jaciebat, quæ clam sub-
 ministrabantur: huic nihil ad sum-
 mam votorum decrat præter ani-
 mum intelligentem & capacem ex-
 undantis fortunæ, nec tamen ita fuit
 vecors ut alio impulsu quam Philip-
 peo protelo ad tam scelus immane
 præceps urgeri potuerit. Non pla-
 cuisset Pedemontana Danæe Ve-
 nerio isti nepotulo, nisi aureus im-
 ber à Iove Tagi in gremium depluif-
 set. En ictum, fœdus! en sanctam
 fidem, jusque jurandum Iovis! en
 præclaram pacem! quam quidem
 omnia auguria & signa portendunt
 minime instabilem ac diuturnam
 fore

fore, quæ jam factò ipso per Hispanum rupta sit, ad quam non est perventum fido consensu concentuque animorum, (qui est obses unicus & idoneus sponsor diuturnitatis) sed vi ac mole miseriarum, necessitatibus temporum, lassitudine desæviendi. Præterea quod hostem acre vellicat & rebus nostris grande momentum adfert, ista quidem Galli confœderatio cum Hispano magnifice in speciem ostentatur, & ingenti apparatu celebrata est. Cæterum apud maiestatem tuam deponere licet, nec gloriari verebimur Henrici animum ad nos inclinare per expressiora benevolentia signa, quæ quo minus pompæ & externi splendoris præ se ferunt, eo magis ab animi indicio, & à solido affectu enascuntur, cuius rei indices plurima

T docu-

documenta seponimus. Idque Rex ipse (vt heroicū pectus decet) minimè dissimulat. Nam quum Hispaniæ legatus exostularet, mitti ad nos legatum , & rebelles (vt aiebat) copiis opibusq; regiis iuvari : enimvero negavit suæ esse fidei deserere tam fideles socios, qui sibi difficillimis tēporibus non defuissent. Quo quidem perhonorifico testimonio satis declaravit, & quam nostra causa vellet & quid de summa re sentiret. Sed (vt ad præclaram progeniem Philippi redeamus, vnde sermo digressus est) non mirum si patriissat filius. Nam etiamsi natura & indole subornatus esset ad omne laudis & virtutis exemplum, tamē in tanta colluvie vitiorum, per tot bonæ mentis impedimenta, non est vt eluctari possit ad ullam frugem.

Necesse

Necesse igitur habet cum insanientibus furere. quid enim proficeret dirigendo brachium contra prærapidum torrentem, cum nemo nesciat regi ferè nihil istic relinqui præter evanidam aulæ pompam & insignia majestatis; præcipuam autem imperij vim, & nervos authoritatis residere penes inquisitores? quibus succenturiantur cõtubernales superstitionis novæ ac maleficæ, qui Christi nomen nimis humile & provulgatum censuerunt, vt ejus sacramento authorarentur, qui miris artibus ac præstigijs influunt in animos plebeculæ, nec contenti popularibus auris, sobrij accedunt ad evertendam Remp. actu otiosis simillimi, secreta principum rimantur, intimæ semper admissionis apud Pontifices,

--- penetrant aulas & limina regum

T 2 Omnibus

Omnibus infidi pariter,---

Vnius addicti iurare in verba Philippi.

Genus hominum efficacis sane disciplinae, & expediti admodum consilij, atque ideo in civitatibus impendio conservandum, ut contemptu mortis & constantiae præceptis instruant juventutem. quippe ex umbraculis scholarum proletere norunt adolescētulos; quorum manus ferulis calent, ut protinus in regni jugulū cultros defigant, ut quod armati exercitus nequeunt, defunctorio ictu à virgarum gymnasio transigatur. Cum talibus strumis & vomicis assiduum Majestati tuæ coluētamen erit, si unquam Hispanus in foederis societatem adsciscatur. Habent enim in regno tuo suas manus & per multos fautores, quorum ut spes arrectæ sunt expectatione & cupid-

cupiditate rerum novarum sub novo rege, ita animis concident, si Majestas tua regium nodum ruperit, & gravi edictione decreverit, nihil in tanta re movendum videri. Remissius agendo crescet indulgens sibi dirus hydrops, & surget in infinitum fiducia turbidorū hominum, postquam semel eam opinionem imbiberint, clementiam tuam suada vel precibus ad hasce partes inflecti posse. Si te civiles victoria præliorum exitu terminatæ, vi & armis induxissent in regnū, non esset incusandum quin multa præter animi sententiam indulgeri oporteret ijs, quorum opera in bello fortis & fidelis enituisse. Nunc autem cum (vt sic dixerim) hæreditatem sine sacris adeptus sis, cum unanimi assensu certantibus, & clerus & nobi-

litas & populus, imperij clavum Majestati tuæ detulerit, quid minus expedit quã ullo motu concutere tam fœlicem statum? Qui in universum bona pacis ambitiosè dilaudât, magno conatu magnas nugas agunt. Quid enim mediocri ingenio proclivius est quam oratione luxuriari, in tam patenti campo, in tam benigna materie? Natura & humanitas ad hanc aurigatur, Dominus & Servator noster nihil præter pacem delectæ genti suæ legavit, hoc nomen utramque testamenti paginam facit. Non est hominis censu censendus qui bellum quam pacẽ præoptet, cui optio detur utrum velit. Dies citius quam oratio defecerit, si quæ de hac re dici possunt conemur exprimere. Sed quo plausibilius est nomen pacis, & res ipsa maximè salutaris,

lutaris, si fraus absit, hoc accuratius providere decet, ne frigidus anguis in herba lateat, ne sub levi marmore scorpius occultetur. Quæadmodum toxica præsentius nocent cū admiscetur vino, similiter nihil efficacius irrepit ad turbandā tranquillitatem publicam ijs technis, quæ subdola specie popularitatis adblandiuntur. Pisciculi non caperentur hamo, nisi morsu escam appeterent, ita quæsito colore & honestis nominibus vitia rerum obvolvuntur, ut mala merx reperiat emptorem. Consentimus ergo pacem omni laude dignam videri, sed eam pacem quæ nihil habeat insidiarum, quæ à servitute sejuncta sit, quæ salvâ dignitate, salvis legibus & incolumi more majorum fiat, postremo quæ per rerum naturam ullo modo stare possit.

T 4 Hanc

Hanc velis remisque persequimur,
huius incredibili desiderio flagra-
mus, nec quicquam nobis optabi-
lius unquam fuit, quam vt hoc in-
comparabili bono frui possemus.
Verum enimvero, quæ pax nisi bel-
lo quovis asperior ferruminari po-
test cum publicis hostibus humani
generis, qui fas omne gentium ab-
rumpunt, qui legatos suppliciter pa-
cem orantes, rapiunt ad supplicium
aut veneno necant? sed hæc levia
sunt apud Hispanos, qui nisi inau-
dita & incredibilia peccare nolunt.
Hos loquor qui populosissimas gê-
tes & latissimos orbis terrarū tractus
immensis stragibus desolaverunt,
qui reges potentissimos per omnia
barbaræ diritatis cruciamenta excar-
nificatos trucidaverunt, qui pueru-
los lactentes avulsos è gremio & su-
premo

premo amplexu miserarū matrum scopulis & parietibus alliserunt, aut tremulos & adhuc spirantes eorum artus particulatim dissectos, canibus devorandos projecerunt. Nulla vox est, nulla virium & laterum contentio, quæ fando exæquare possit centesimam portionem scelerum, quibus hæ labes, hæc monstra, hæc prodigia, non ex hominum cætu sed ex naturæ finibus exterminanda, facerrimum caput alligaverunt. Et hæc prodita sunt annalium monumentis, ad sempiternam posteritatis memoriam per oculatos testes, per domesticos authores, per antistites sacrorum, & viros maximè spectabiles, quorum fides ne ab ijs quidem qui talia patrarunt, in dubium vocatur. Cum hujusmodi furij, cum tam immanibus beluis

T 5 . quæ

298 D. BAUDI ORATIO

quæ conditio pacis contrahi potest? imo quod humanæ fortis cōmerciū intercedere debet? imo quod non capitale dissidium & inexpiabile bellum adversus eos cōsensu gentium atque terrarum suscipi oportet. Non evagabimur lōgius in hoc lugenti campo, ne majestati tuæ nimiam indignationem moveamus commemoratione tantarum feritarum, quibus ab orbe condito nihil unquam luctuosius sol aspexit. Nolumus universam gentem invidia horum criminum prægravare. Ne Regem quidem ipsum aut maiores eius tam ab omni humanitate derelictos fuisse censemus, ut ista scelera vel fieri voluerint, vel facta comprobarent. Nihil de crudelitate loquamur, designemus lenissimo verbo facinus omni cothurno truculentius

lentius, factum ipsum quasi veste detracta sine ullo strepitu consideremus; exquiratur ex ipsa stirpe auctoritas. Num Philippus inficiari potest, quin sub ejus imperio & ditio-
ne perditissimi latrones isti, nullo jure, pessimo publico, & metuendo cunctis nationibus exemplo regna & imperia per vim invaserint, per vim pacificis possessoribus eripuerint, quæ nunc apud ipsum tanquam optima lege quæsitum patrimonium subsident? Itaque penes quoscunque tandem culpa sit, ad eum certè tantorum dedecorum merces & auctoramenta redierunt. Verum hercle fugit nos ratio, qui de titulo ambigimus, quasi dubium sit, quin pro victore, pro Philippo possideat. An non ab ipso fonte pleræq; gentium dominationes profluxerunt? Sed,
quod

quod omnem tergiversandi licentiam adimit, à Latino Titane jus accepit, cui tanquam luto regnis ludere licet, qui omnia jura tanquam in promptuaria cella conclusa habet in scrinio pectoris, cui si vitiosa libido suaserit ut oblectamenti gratia trecentas animarum myriadas anathematis fulmine adigat ad

*Pallentes umbras Erebi noctemque
profundam;*

Diva tamen decretalia, (nisi nos memoria fallit) negant fas esse non tantum intercedere tam abominandæ cupiditati, sed quærendi animo sciscitari, Sancte pater quare id facis? cui denique data est omnis potestas? sed horremus cætera subtexere, quibus nihil magis blasphemum ab ipsis dæmonibus excogitari potest. Fulminati sumus hoc horrendi car-

minis

minis obnunciatione, sed ne moriamur inulti, prorumpet iterum ex imo pectore liberrima vox. Cur enim ad oraculū veritatis aures obturamus, ad meridianum solē oculos claudimus. Effæminatissimum mancipium cui sui nihil est, reges & terrarū Dominos proscribit, sceptris exuit, ferro & igni persequendos censet, vita si fieri possit, orbandos autumat, bona diripienda prædonibus largitur. Philippus nullum possidendi titulum æquiores agnoscit, quam Pontificum libidinem & aviditatem dominandi, qua sine more flagrat & furit. Hoc jure subnixus novum orbē usūcepit Cantabriam, Maximi Galliarum regis avitum regnum magna ex parte occupavit, Angliam tuam tota virium mole invasit, unde vi majore, non humana

rum, quorum effera facta vix infra fidem ad posteros manare potuissent, nisi nostra ætas, nostrum hoc ferro deterius sæculum, cui à nullo metallo natura nomen invenit, abundaret exemplis quæ longo intervallo memoriam priorum temporum omni diritate superarent. Attendite quæso Christiani principes, vestra permagna res agitur; vestra communis omnium fama, salus & incolumitas in extremum est adducta discrimen. Nonne Sixtus V. interfectorem clarissimi Regis, claustralem illum furciferum & parricidam publici parentis laudibus in cælum extulit? ac tantum non in divorum numero collocavit? nonne recitata est in pleno confessu Cardinalium sacra & horribilis oratio? nonne in oculis hominum defixa,
non

nonne in lucē edita, (nec labē hanc ullus expiavit) qua facinus ex omni memoria deterrimum divinę inspirationis elogio celebratur? Quid horrendius, quid execratius tota furiarū cohors patrare posset, si quantum à malitię consilijs parata est, tantum facultatis ad nocendum ejus furori suppeditetur? Conferant se Judith, Aod, & quantum est usquam heroum priscis temporibus, qui Hebręum populum à tyrannorū dominatu asseruerunt, omnes infra huius nequissimi bipedis & cucullati mōstri commendationem iacebunt. Et quisquam adhuc sub tam lentis maxillis edit, vt capita ecclesię, Vicarios Christi, successores Petri, imo homines appellare audeat, hæc probra terrarum, hæc portenta generis humani? Qui latrones igitur, qui

V

pro.

proditores, qui parricidæ nominabuntur? O Gallia, Gallia quæ monstris olim carere dicebaris, quo recessit antiqua illa virtutis indoles? ubi fides & ingenita subditis erga reges veneratio, qua supra cæteras gætes olim clari fuistis? Constituentum est tandem aliquando, quid de Pontifice sentiatis. Quid tricamini? quid prævaricamini? aut pronuntiandum est vobis, quod eloqui animus horret, regem vestrum jure cæsum videri, aut Marte jus dicendum ijs, qui tam innominatum & innominandum facinus non simplici vocis suffragio, sed prope divinis honoribus extulerunt. Quid ultra requiretur ad implendam fidem & decidendam litem? quid superest quominus unanimi Christianarum gentium consensu, infessor ille Romanæ sedis

næ sedis declaretur Antichristus: nisi forsitan exspectamus dū ipse Dei filius è cælo delabatur in terras, vt sacrilegū usurpatorē Majestatis ex arce Tarpea correptum omnibus terris ac populis palam inspectandū ostētet; ferentem in fronte nomen mysterij & horrendam inscriptionem filij perditionis. Querimur increduli sæculum non illustrari miraculis. At nos videndi & audiendi assiduitate quasi callo quodam obdurefcimus ad omnem sensum, ne miremur ea quæ fidem omnem supergrediuntur. Si replicare non piget memorias rerum, quæ vel in unica Gallia tribus ab hinc lustris evenerunt, labemur sub onere admirationis. Sed domi plus satis exemplorum habemus cælestis erga nos curæ ac providentiæ, ne foris ea mu-

tuare necesse sit. Bellum jam tot annos gerimus cum Rege longe lateque domino, cuius immensis ditioribus comparatum hærediolū nostrum, vix puncti instar obtinet. Interim non solum armis animisque fortiter stamus, sed copijs atq; opibus ita floremus, vt nunquam antea fundatior rerum nostrarum status fuisse videatur. Qui vires ac potentiam Regis Hispaniæ magnificant, non aptius quam exemplo nostro doceri debent, nihil esse magnopere formidolosum ijs, quos ad bonæ causæ propugnationem iustus dolor & iniuriæ tyrannorum accendunt. Non est Philippo aut Alberto res cum imbellibus Indis, qui se lanionum cultris more miserarū pecudum iugulandos obiecerunt; est cum viris certamen, est cum ingenuis

nuis civibus, qui pro patria mori
 fœlicissimum augurium putant; &
 tamen istam pluris æstimant, quam
 ut eam velut rem vacuum sine virtu-
 tis experimento profundant. Non
 movemur inanibus ampullis sesqui-
 pedalium titulorum, quibus infla-
 tus incedit. Postquam summam
 summarum subduxerit, inveniet ab-
 esse caput, sine quo rationes pariari
 nequeunt. Desit immani colosso
 basis, ædificio fundamentum. Non
 adest ad exercitum dux & impera-
 trix vitæ mortalium bona mens, &
 recta ratio, quæ nisi ordines ducit,
 omnis moles tanto fœdius corrui-
 t, quanto celsius assurgit. Nulla mina-
 rum autoritas est apud bene præ-
 paratum pectus. Abunde testimo-
 nium degenerantis animi præbet,
 qui terrorem nedum venerationem

310 D. BAUDI ORATIO

per istiusmodi nugamenta diffusum
iri sperat. Torrentes ruunt magno
fremitu ac sonore, sed dum maxime
præcipitant, impune vado transire
solent. Non regionum spatiis & la-
tifundiis vera magnitudo metienda
est, sed fide, benevolentia & obse-
quio subditorum. Hęc vera regia ga-
za est, hic preciosissimus principum
thesaurus, qui nec ab India subve-
hitur, nec auro Philippeo parari po-
test. Si rectis sensibus uteretur, & bo-
nis artibus imperium exerceret, non
modo potentissimum Monarcham
Philippum crederemus, sed viribus
invictissimum, & semper Augustū.
Nunc Deo & hominibus ob impo-
tentiam invisum non vinci posse
comperimus, sed solere. De patris
superbia pediculi triumpharunt.
Magnus ille dominator in Asia &
Africa

Africa pavit & genuit corpori suo
 carnifices, ac vivus vidensque inter-
 fuit proprio funeri. Filiū vt vis ma-
 ior absit, olim vermes absument, &
 Sarcophago contentus erit, cui unus
 non sufficit orbis. Quis sub eo vive-
 re velit, qui se hominē non agnos-
 cit, cuius ambitionem tota mundi
 machina non capit, quem mortali-
 tatis suæ vel supina oblivio tenet,
 vel superba dedignatio? Egregiam
 verò magnitudinis laudem & opti-
 ma spolia potentiaë reportavit Phi-
 lippus, cum invictissimi Principis
 Auriaci caput indignissima proscri-
 ptione licitatus est, cum omni iure
 bellorum violato, nefarios percusso-
 res & venales animas pretio subor-
 navit, vt impia fraude interciperetur,
 quem bellica manu superare
 posse desperabat. O facinus non

quod omnem tergiversandi licentiam adimit, à Latino Titane jus accepit, cui tanquam luto regnis ludere licet, qui omnia jura tanquam in promptuaria cella conclusa habet in scrinio pectoris, cui si vitiosa libido suaserit ut oblectamenti gratia trecentas animarum myriadas anathematis fulmine adigat ad

*Pallentes umbras Erebi noctemque
profundam;*

Diva tamen decretalia, (nisi nos memoria fallit) negant fas esse non tantum intercedere tam abominandæ cupiditati, sed quærendi animo sciscitari, Sancte pater quare id facis? cui denique data est omnis potestas? sed horremus cætera subtexere, quibus nihil magis blasphemum ab ipsis dæmonibus excogitari potest. Fulminati sumus hoc horrendi car-

minis

minis obnunciatione, sed ne moriamur inulti, prorumpet iterum ex imo pectore liberrima vox. Cur enim ad oraculū veritatis aures obturamus, ad meridianum solē oculos claudimus. Effæminatissimum mancipium cui sui nihil est, reges & terrarū Dominos proscribit, sceptris exuit, ferro & igni persequendos censet, vita si fieri possit, orbandos autumat, bona diripienda prædonibus largitur. Philippus nullum possidendi titulum æquiorem agnoscit, quam Pontificum libidinem & aviditatem dominandi, qua sine more flagrat & furit. Hoc jure subnixus novum orbē usucepit Cantabriam, Maximi Galliarum regis avitum regnum magna ex parte occupavit, Angliam tuam tota virium mole invasit, unde vi majore, non humana

mana

mana ope deiectus, bellum in omnes molitur, acerrimum in eos qui Romano propudio, delicijs & amoribus suis inimicitias indixerunt. Et erit quisquam tam ignarus rerum, vt pacē cum eo fieri posse credat, tam averfus à communi salute, vt etiam faciendā esse cōsentiāt consciscatq;? Si ulla unquam gens jugum imbelle Capitolini Iovis fortiter excussit, in hoc Illustres Britanniaē tuæ primarium jure sibi locum vendicāt. Quo magis providēdum est, ne patronus ianua dimissus, vt per posticā cliens admittatur. Etenim mysterium iniquitatis tanta torpedine, tāta dementia, tanto stupore pectus Philippi fascinavit, vt hanc postremæ servitutis contumeliam, honori & gloriaē sibi ducat, si cum vita & factis omnem superbiam excedant servus & fi-

& filius, dicatur eius qui servum servorum se arrogantissima humilitate profitetur. Omnes quibus Evāgelij lux affulsit, merito ludibria ista derident; quid enim tam anili superstitione ineptius? sed risus iste serios luctus & miseras mundo creat. Regna per has ineptias fiunt occupantium; Cæsarum cervices ab humilibus istis pede proteruntur, cum profano irrisu sacrarum vocum vita regibus adimitur. Estne quo progredi ulterius cuiusquam immanitas possit? Clementia Pontificum funere ac supplicio regum satiata non est. In summa nullum unquam in terris extitit tam profligatum facinus, tam execrandum scelus, tam detestabile sacrilegium, cuius non liceat messem uberrimam colligere ex vita & rebus gestis istorum Pelopidarum

rum, quorum effera facta vix infra fidem ad posteros manare potuissent, nisi nostra ætas, nostrum hoc ferro deterius sæculum, cui à nullo metallo natura nomen invenit, abundaret exemplis quæ longo intervallo memoriam priorum temporum omni diritate superarent. Attendite quæso Christiani principes, vestra permagna res agitur; vestra communis omnium fama, salus & incolumitas in extremum est adducta discrimen. Nonne Sixtus V. interfectorem clarissimi Regis, claustralem illum furciferum & parricidam publici parentis laudibus in cælum extulit? ac tantum non in divorum numero collocavit? nonne recitata est in pleno confessu Cardinalium sacra & horribilis oratio? nonne in oculis hominum defixa,
non

nonne in lucē edita, (nec labē hanc ullus expiavit) qua facinus ex omni memoria deterrimum divinę inspirationis elogio celebratur? Quid horrendius, quid execratius tota furiarū cohors patrare posset, si quantum à malitię consilijs parata est, tantum facultatis ad nocendum ejus furori suppeditetur? Conferant se Judith, Aod, & quantum est usquam heroum priscis temporibus, qui Hebręum populum à tyrannorū dominatu asseruerunt, omnes infra huius nequissimi bipedis & cucullati mōstri commendationem iacebunt. Et quisquam adhuc sub tam lentis maxillis edit, vt capita ecclesię, Vicarios Christi, successores Petri, imo homines appellare audeat, hæc probra terrarum, hæc portenta generis humani? Qui latrones igitur, qui

V

pro.

proditores, qui parricidæ nominabuntur? O Gallia, Gallia quæ monstris olim carere dicebaris, quo recessit antiqua illa virtutis indoles? ubi fides & ingenita subditis erga reges veneratio, qua supra cæteras gètes olim clari fuistis? Constituentum est tandem aliquando, quid de Pontifice sentiatis. Quid tricamini? quid prævaricamini? aut pronunciantum est vobis, quod eloqui animus horret, regem vestrum jure cæsum videri, aut Marte jus dicendum ijs, qui tam innominatum & innominandum facinus non simplici vocis suffragio, sed prope divinis honoribus extulerunt. Quid ultra requiretur ad implendam fidem & decidendam litem? quid superest quominus unanimi Christianarum gètium consensu, infessor ille Romanæ sedis

næ sedis declaretur Antichristus? nisi forsitan exspectamus dū ipse Dei filius è cælo delabatur in terras, vt sacrilegū usurpatorē Majestatis ex arce Tarpea correptum omnibus terris ac populis palam inspectandū ostētet; ferentem in fronte nomen mysterij & horrendam inscriptionem filij perditionis. Querimur increduli sæculum non illustrari miraculis. At nos videndi & audiendi assiduitate quasi callo quodam obdurescimus ad omnem sensum, ne miremur ea quæ fidem omnem supergrediuntur. Si replicare non piget memorias rerum, quæ vel in unica Gallia tribus ab hinc lustris evenerunt, labemur sub onere admirationis. Sed domi plus satis exemplorum habemus cælestis erga nos curæ ac providentiæ, ne foris ea mu-

tuare necesse sit. Bellum jam tot annos gerimus cum Rege longe lateque domino, cuius immensis ditioribus comparatum hærediolū nostrum, vix puncti instar obtinet. Interim non solum armis animisque fortiter stamus, sed copijs atq; opibus ita floremus, vt nunquam antea fundatior rerum nostrarum status fuisse videatur. Qui vires ac potentiam Regis Hispaniæ magnificant, non aptius quam exemplo nostro doceri debent, nihil esse magnopere formidolosum ijs, quos ad bonæ causæ propugnationem iustus dolor & iniuriæ tyrannorum accendunt. Non est Philippo aut Alberto res cum imbellibus Indis, qui se lanionum cultris more miserarū pecudum iugulandos obiecerunt; est cum viris certamen, est cum inge-
nuis

nuis civibus, qui pro patria mori
 foelicissimum augurium putant; &
 tamen istam pluris æstimant, quam
 ut eam velut rem vacuum sine virtu-
 tis experimento profundant. Non
 movemur inanibus ampullis sesqui-
 pedalium titulorum, quibus infla-
 tus incedit. Postquam summam
 summarum subduxerit, inveniet ab-
 esse caput, sine quo rationes paritari
 nequeunt. Defit immani colosso
 basis, ædificio fundamentum. Non
 adest ad exercitum dux & impera-
 trix vitæ mortalium bona mens, &
 recta ratio, quæ nisi ordines ducit,
 omnis moles tanto foedius corrui-
 t, quanto celsius assurgit. Nulla mina-
 rum authoritas est apud bene præ-
 paratum pectus. Abunde testimo-
 nium degenerantis animi præbet,
 qui terrorem nedum venerationem

310 D. BAUDI ORATIO
per istiusmodi nugamenta diffusum
iri sperat. Torrentes ruunt magno
fremitu ac sonore, sed dum maxime
præcipitant, impune vado transire
solent. Non regionum spatiis & la-
tifundiis vera magnitudo metienda
est, sed fide, benevolentia & obse-
quio subditorum. Hęc vera regia ga-
za est, hic preciosissimus principum
thesaurus, qui nec ab India subve-
hitur, nec auro Philippeo parari po-
test. Si rectis sensibus uteretur, & bo-
nis artibus imperium exerceret, non
modo potentissimum Monarcham
Philippum crederemus, sed viribus
invictissimum, & semper Augustū.
Nunc Deo & hominibus ob impo-
tentiam invisum non vinci posse
comperimus, sed solere. De patris
superbia pediculi triumpharunt.
Magnus ille dominator in Asia &
Africa

Africa pavit & genuit corpori suo
 carnifices, ac vivus vidensque inter-
 fuit proprio funeri. Filiū vt vis ma-
 ior absit, olim vermes absument, &
 Sarcophago contentus erit, cui unus
 non sufficit orbis. Quis sub eo vive-
 re velit, qui se hominē non agnos-
 cit, cuius ambitionem tota mundi
 machina non capit, quem mortali-
 tatis suæ vel supina oblivio tenet,
 vel superba dedignatio? Egregiam
 verò magnitudinis laudem & opti-
 ma spolia potentiae reportavit Phi-
 lippus, cum invictissimi Principis
 Auriaci caput indignissima proscri-
 ptione licitatus est, cum omni iure
 bellorum violato, nefarios percussor-
 es & venales animas pretio subor-
 navit, vt impia fraude interciperetur,
 quem bellica manu superare
 posse desperabat. O facinus non

modo indignum rege, sed pudendum etiam truci tyranno? quod ne Tiberius quidem in animum induxit usurpare adversus acerrimū hostem Romani nominis, per quem Varus ad internecionem deletus, tanta consternatione fortunatissimū omnis ævi Principem perculerat, ut per continuos menses barba capilloque submisso, caput interdum foribus illideret, vociferans: *Quintili Vare legiones redde*. Huic hosti tam formidabili cum Tiberius necem adferre posset per sicarios & veneficos, qui cupide hanc præclaram provinciam sibi deposcebant, conditione uti noluit. Non enim fraude neque occultis insidiis sed palam & armatum populum Romanum hostes suos ulcisci. Igitur ausus est perfecitque Philippus, quod reformida-

midavit Tiberij immanitas. At cujus
 Tiberij? Tyrannorum primi, nisi à
 Philippo vinceretur. Ejus nempe
 qui Priami fortunã laudabat, quod
 superstes omnium suorũ extitisset,
 qui mortẽ largiebatur pro summo
 munere ac beneficio ijs, cum quibus
 in gratiam redire statuerat, qui reos
 evasisse autumabat, cum sibi manus
 attulerant, vt sævitiam ejus antici-
 parent. Si Philippus veræ virtutis
 umbram per somnium unquam
 imaginatus esset, nunquam se magis
 victum ex conscientiaẽ sensu fatere-
 tur, quam cum tam turpi victoria
 cõpos voti effectus est. Quamquam
 autem tanti Atlantis amissio res no-
 stras gravissimo vulnere debilitavit
 & damno prorsus irreparabili affe-
 cit, tamen non pervenit ad destina-
 tionem barbari regis crudelitas. Do-

lor enim accessit viris fortibus, virtus nulla parte est imminuta. Vivit & floret omni gloria Mauritius ingens vindex paternę mortis & asser- tor Belgicę dignitatis, de cuius herois laude quicquid præterea dixerimus, infra dignitatem meritorum erit. Sub tali duce & auspice, tot ob- stricti pignoribus divini favoris erga nos ad extremum usque spiritum constanter perseveravimus in hac sancta militia, nec deseremus hono- rificam stationem & liberalem patrię custodiam, ad quam nos reli- gio, leges, jura, judicia, moresque maiorum admoverunt, & quicquid apud gentes sanctum habetur; quę omnia quum ab hoste profanata sunt, qui fas nullum novit, qui humanitatis sensum exuit, cui ambitio ius belli facit, voluntas pro domina-
ratio-

ratione est, qui supremā legem putat, fidem non esse servādā iis qui pro fide vitam profundunt, speramus imo confidimus Deum Opt. Max. cui militamus arma quæ tam justā causā sumpsimus, prospero exitu terminaturum. Habeo Rex breviter comprehensam & juris & facti nostri rationem, quæ si æquitati tuæ probabitur, omnia erimus consequuti. Deus, tuum jus & omnium ordinum consentiens vox, te gubernaculis regnorum admoverunt, quæ nemo post hominum memoriam conjunctim unquam possedit, ut virtutes tuas fileamus omnibus regnis augustiores. Nō habet jã Christianus orbis, qui papisticas superstitiones abjecit, majorē te uno principem, non dignitate solum & potentia, sed spe & expectatione rerum

rum

316 D. BAUDI ORATIO
rum amplissimarū. Quod superest
(vt nostri pudor & Augustus con-
spectus tui reverentia potius de-
finendi legem imponat, quam cle-
mentiā tuā fatietas obrepat patien-
ter audiendi,) voto finiemus & com-
plectemur omnium vota. Deum
immortalem Regum ac regnorum
præsidentem & custodem obtestamur,
vt maiestatem tuam quam diutissime
seculo reseruet ac rebus humanis in-
teresse patiatur. Faveant propitia fa-
ta ingēti dono ac muneri quod ter-
ris contulerunt, addantq; beneficio
eius diuturnam possessionem. Sera
fit & nepotibus demum nostris no-
ta dies illa, quæ tam illustre deposi-
tum cælesti patriæ & natali domici-
lio tandem redonabit.

D I X I.

D O M.

C A R M E N

Ejusdem argumenti, ad eundem
Regem.

Rex cui fatorum dedit immutabilis ordo
Lenibus imperijs populos franare volentes:
Quem sine vi sine cade virum manus ipsa po-
tentis

Instituta, & Procerum conspirans caelitus ardor
Imposuit solio sublimi ingentis Eliza.

Quavis te series magnorum augusta parentum,
Et tua per terras late laus didita, regno
Poscebant, Populique salus, lex unica rerum:
Non tamen humano peragi res ista paratu
Mortaliq; manu potuit. Deus, inclyte Princeps,
Hanc mentem eximij Heroibus indidit ultro,
Te caput ut rebus cuperent succedere fessis,
Optarentque ducem, tanta qui pondera molis
Excipere, & regni posses arcere ruinam.

Belgica gens pertasa iugum crudelis Iberi,
Quae libertatis pro maiestate tot annos
Bella gerit fatis authoribus, & duce tanto
Perstat ovas, tua: nos, Rex magne, ad limina
mittit

Quanta sub immanni domino certamina cives
Pertu-

318 D. BAUDI CARMEN

*Pertulerint, quibus excidijs & cladibus acti
Auxilia, ac totis densarint agmina campis:*

*Audijt immenso quem limite separat orbis
Ultimus, & nostros regio scit cuncta labores,
Vnde caput terris sol gurgite promit ab Indo
Littus ad Hesperium. tot deniq; tristia passi
Funera, tam duros violento ex hoste dolores;
Non Regē tamen, aut regalia iussa gravamur.
Legitimosque pati iusto sub principe frenos.
Non ita, nec Deus ille sinat quo vindice regum
Fulget apex sceptriq; iubar: sed victa dolore
Fit furor, & tristes patientia concipit iras
Quum mala sunt graviora metu. quis nescit
atroces*

*Albani furias Ducis, & tot corpora ferro
Carnificum demissa neci? tot lumina gentis
Nobilium, quos ista lues absumpsit & hausit
Ut fera diluvies? nec Fernandi impia proles
Perfidie ac scelerū monumēta minora reliquit.
Testantur claris habitata civibus urbes*

*Quas immanis homo miserando funere merfit
Pacē implorantes, nec quidquā hostile timētes.
Tu quoq; post varios belliq; famisque labores,
Harlemū, implacidis ausa es te dedere Mauris,
Pressa quidem gravitate mali, gravitate sed
unus*

*Vincit Iber mala cūcta, quis illius effera mōstri
Facta*

Facta referre queat, vel funera versibus aequet?
 Stabant innumeri iuvenes, devota nefandis
 Corpora supplicijs, heu lamentabile fatum!
 Per fora perque vias stabant examine longo
 Mortē expectātes manibus post terga revinctis
 Velatque comas. hos, ut cadit hostia ferro,
 Falce vel ut messor flaventia demetit arva,
 Sternebat letho non miles in agmine Martis,
 Sed dirus licetor. miseri! quibus esset ademptus
 Pulcra mortis honos, laqueo pars maxima vitā
 Finyt, ora virū pendebant pallida visu
 Ligno infelici, multos cruciamine lento
 Sustulit atra fames, paucis pro munere summo
 Contigit, ut gladio truncati effundere possent
 Relliquias animæ. sed quorsum singula verbis
 Commemorare iuvat. perisset funditus omnis
 Flos virtusq; virū, ni tetrā avertere pestem
 Mos & fas patria suasisset, & ultima rerum
 Conditio, postquam spes est præcisa salutis
 Consumptusq; timor miseris & fortibus arma
 Sufficit ipse dolor, vim vi cohibere superbam
 Iura sinūt. lex est quā non mens dia Lycurgi,
 Consiliumve Iovis Minos, non Romula sanxit
 Maiestas Populi, nec Caesaris alta potestas,
 Aut Prætoris honos: ratio sed fusa per omnes
 Terrarū indigenas, Oriens quos undiq; lustrat
 Occasusque dies, ratio haud ignara ferarum
 Senses

*Sensibus, & penitus Naturam fassa parentem
 Ut primum lucem, divina fabrica mentis,
 Hausit homo, ac terris caput extulit. omine tali
 Belgæ pro Laribus vitæque & sanguine bellum
 Sumpsimus. haud procerum gens observantior
 ulla est,*

*Noster uti populus, nec pacis amantior alter.
 O fortunati, Rex & Pater optime cives
 Quos tua felici moderatur dextera clavo!
 Floreat illa diu series prosperrima rerum,
 Augusta que domus longæva in secula duret
 Intemeratus honor. sed quam fortuna tuorum
 Principe te trāquilla viget vigeatq; precamur:
 Tam dominis servire piget, qui iura fidemque
 Prosubigunt pedibus, mentemque ad perdita
 vertunt*

*Consilia, & nullo possunt mansuescere cultu.
 Scilicet ut regi libeat sevire Philippo
 Per fas atque nefas, nos immiserabile vulgus
 Omnia pœnarum scelerumq; exempla luamus
 Infantes nullo maculati crimine vitam,
 Ni scelus est pietas, & ob ipsam velle pacisci
 Supplicium, mediasq; cruces ipsoq; per ignes
 Et sentire Deum presentem, & voce fateri.
 Talia qui quenquam nisi cæli robore fultum
 Posse putet, negat esse Deum qui mète suprema
 Res regat humanas, & fulmine terreat orbem.*

Nec

*Nec verò nostris fas est adscribere dextris
 Lata tot, eventusq; bonos, quibus undiq; circū
 Fundimur. aetherei favor & clementia patris
 Belgarum defensat opes, spectatq; benigno
 Sidere res Batavas, prope iā vertuntur in orbē
 Quadraginta anni, series longinqua caduce
 Terrigenūm vitæ, postquam decernere bello
 Cœpimus, & rapidi procedere Martis in æquor,
 Paucula plebs, imbelle genus, nec sueta iuvētus
 Armorum studijs, contra metuenda potentum
 Agmina vimq; ducum, regnatorēq; Philippum
 Tot latè texris dominum populisq; tumentem.
 Ex illo quanquam vario certamine lusit
 Fors alterna viros, nec cuiquam propria cessit
 Palma, tamen perstamus adhuc nec mente nec
 Indecores, virtute Dei qui iusta duella (ausis
 Provehit, & vires amat attenuare superbas,
 Quanta sit in rebus vis & fiducia parvis,
 Quum mens alta favet Cœlestium, & cœpta se-
 cundat,*

*Tu patiens Ostenda docēs, ignobile quondam
 Oppidulum, & solis statio vix cognita nautis:
 At nunc sanguinei cāpus Marvortis, ubi omnis
 Terrorum facies apparet, & effera mortis
 Effigies, laxisq; ruens bacchatur habenis.
 Sed virtus invicta manet cunētisq; periclis
 Altior exurgit. cui sectis artubus hydra.*

Crevit in Alciden, redi vivaq; robora sumpsit.
 Quum tamē horrificos intētent omnia luctus,
 Nec genus exitij, aut dira formidinis absit:
 Exulat inde pavor, nec fortia pēctora norunt
 Succubuisse metu. non tam generosa propago
 Fatalem complevit equum, quo concidit ingēs
 Iliū, & Argolicis sunt diruta Pergama flāmis.
 Tantus utringq; animos ciet impetus, atq; rucēdi
 Tela per, obstantesq; globos elata cupido
 Contētrix anima, iuvat ire ad nobile fatum.
 Huc flos militia sobolesque coirvit in unum,
 Viribus heic totis Albertus, & acex Iberus
 Instat, inexpertumq; nihil vis ultima linquit.
 Urbis abest species, passimque cadavera nullo
 More iacent inhumata vjjs, & honore carētū
 Osibus albet humus campique cruore tepescūt.
 Hisce malis miseranda lues accessit, & annus
 Lethifer. intactos bello sine nomine mortes
 Corripiunt, summosque duces ingloria carpūt
 Funera, Tisiphone totis se turbida castris
 Miscet agēs morbos, stragēq; dat undiq; pestis.
 Non tamē obsessos extrema per omnia linquit
 Spiritus ac fidens animus, nec mascula cedunt
 Corda retro. quid deinde acies pugnataq; dica
 Bella per ingentes Flandrorū in littore cāpos,
 Quum tot Ibera truci ceciderūt corpora letho?
 Mars scribat atrox, Neptuniaq; arva rigabat
 Sanguis

Sanguine. vix Dux ipse manus evasit & hostes
 Aliter raptus equo, sed non sine vulnere sospes.
 Tanta vi cives pro libertate capessunt
 Prælia, sic pugnas Mauricius instruit heros
 Magnanimo cū fratre, dolor quos acer in hoste
 Suscitatur, atq; parēs indigna morte peremptus
 Accendit furij meritaque exasperat ira,
 Quē non adverso glomerata Marte phalanges,
 Non collecta manus bello prostravit aperto:
 Sed pudor opprobriumq; hominis, furor exci-
 tus Orco,

Pestis & atra lues inopino perculit ictu
 Viribus invictū caput. ut fraus perfida Somni
 Sicanias olim Palinurum excussit in undas,
 Dum sedet in puppi, clavoq; affixus inheret.
 Heu facinus fœdumque nefas, quod nec maris
 omnes

Elucrint undæ, quod postera secula diris
 Semper agēt, cunctiq; ferēt vixisse Philippam
 Degenerē, & patriæ penitus virtutis egenum.
 At vos Nassovius sanguis, tu maior & annis
 Et fama factisq; prior, tuq; emule laudum
 Frater, & heroum genus haud mētite parētū.
 Pergite quo sublimis honos, atq; indolis ardor
 Vos vocat. haud humilē patriæ custodia curam
 Flagitat, auspicijs Libertas civica vestris
 Priscæque Maiestas audet se tollere cælo.

Non aberit cæptis bona finis, & inclyta palmæ
 Gloria, successusque iubet sperare beatos
 Iustitia à nostris stans partibus, omnia rectè
 Proveniunt Divis authoribus, omnia fas est
 Exspectare bonis quos ad pia provocat arma
 Verus amor patriæ, & Themidis venerabile
 numen,

Causa dat insignes animos; viresq; ministrat
 Ipse Pater Superùm cuius stant numine bella
 Bellorumque decus. non lectæ Martia prolis
 Robora, confertaq; manus, non fatifer ensis,
 Aut bellator equus, verùm indulgentia cæli
 Donat habere pijs superato ex hoste triumphos.
 His freti augurijs, atque omnia tanta secuti,
 Cladibus extremis ad iusta vocantibus arma,
 Bellum ingens gerimus, libertatemq; tuemur,
 Et decora imperij maiorum, augustaq; iuris
 Pignora quæ nobis prisca liquere parentes.
 Non victoris heri pretium, captivæque ferro
 Gens sumus, at cives ultro parere parati
 Principibus qui pacta colunt qui fœdera servat,
 Nec violare fidem ritu didicere profano.
 Verùm ubi nulla super fumæ reverentia & æquæ
 Refrenare potest furiosa mente tyrannos:
 Vna salus restat, tutari Marte salutem,
 Sub ducibus quorum fidei concreditur ingens
 Depositum, ne quid capiat Respublica damni.

Non

Non ideo sceptri donavit honore Philippum
 Rex maris ac terræ, fas omne ut rûpat & ausit
 Crimine perfidiæ superas convellere leges,
 Iurandumq; Iovis, dū civibus imperat instar
 Brutorum gregis, & viduat cultoribus vrbes,
 Funestatq; domos, ac luctibus omnia miscet.
 Si fluxas hominum vires mortaliaq; arma
 Despiciat, at Numē iustūq; memorq; tremiscat.
 Haud ignota queror, toti sed cognita mundo
 Flagitia, infandasq; neces, & atrocia gentis
 Facta: quid antiquos opus est renovare furores
 Quum velut infernis è sedibus exsilire
 Detestanda cohors hominū, stirps nescia nostri
 Sanguinis, & vasta desolavere ruina
 Terrarum immensos tractus, mundi; recentis
 Innumeras animas, tot millia plebis inermæ
 Mersere excidio, ceu vis fera fulminis ornos
 Deicit effunditque solo, vel qualis in arva
 Si ruat obicibus ruptis, & gurgite cano
 Tecta, domos, vrbes latè Neptunus inundet,
 Perniciemque ferat populis. iacuere per agros
 Strata catervatim lugubri corpora visu,
 Sanguine fluxerunt amnes, ipse altior iovit
 Oceanus nec purus aquis. Rex maximus omnes
 Pœnarum formas tulit, & servilia tandem
 Opprobria infandamq; crucē. quis talia vidit
 Monstra dies ipso mundi nascentis ab ortu?

326 D. BAUDI CARMEN

*Non probat hæc, fateor, tam dira exempla Phi-
lippus,*

*Sed pretio scelerum fruitur debetq; nefandis
Criminibus quidquid rutili converritur auri
Littore ab occiduo, & miserorū funera calcat.
Sed quid ego hæc semota locis monumenta re-
volvo*

*Sevitia, quum tanta domi sit copia præsto?
Quātus in Hispano dominandi exæstuet ardor,
Augendiq; fames, & inexsaturata cupido,
Testis erit nulloq; dies abolbitur ævo,
Quum tota se mole movens regnator Iberus
Æquora constravit ratibus, classemque tre-
mendam*

*Intulit Oceano, qualem vix rettulit unquam
Fama vetus, seu quum densatos agmine Persas
Græcia pertimuit, seu quum duce latus Atrida
Venit ad Iliacas Græiorum exercitus arces.
Scilicet infelix, quem non capit unicus orbis,
Regna Britanna suis ardebat iungere regnis.
Inque tuas sedes, ubi nunc sublimis honore
Sceptra beata tenes, Marranam effundere gen-
tem.*

*Sed Rex ille poli tempestatumque supremus
Arbiter, adversi disiecit turbine venti
Præcipites iras atque ultima cuncta mināses,
Ille idem Phary qui corda ferocia regis*

Contu.

Contudit, ac rubri quōdam salis aequore vasto
 Mersit equos equitumque globos, falcataque
 curruum

Agmina, quos cumulo mons circumfusus
 aquarum

Obruit, & refluo detrusit ad infera fluctu:
 Ille Deus validis subnixum viribus hostem
 Fugit agens hiemem, sparsitq; per avia puppes:
 Naufragijs horrent latè freta, volvitur undis
 Ludibrium pelagi, prabetq; natantibus escam
 Illa cohors regnis ac gentibus ante timenda.
 Vix pauci superant ingenti è clade, superstes
 Turba sibi, vitamque trahit miserāda vel ipsi
 Hostibus. haud alia decuit mercede potiri
 Crudeles furias, quarum insatiabile peētus
 Non mare, non tellus, non terminat unus hic
 orbis.

At tu quem tanti pars haud postrema manebat
 Exitij, ni triste Deus vertisset in ipsos
 Consilium: Rex magne, dolos vitare memēto;
 Periuramque fidem caveas pellacis Iberi.
 Ille quidē notas haud immemor exseret artes
 Multa metu simulans, pacisq; obtēdet amorem
 Callidus, & facies se transformabit in omnes,
 Dum rerum articulos, & commoda tempora
 captat.

Sed fraus caeca latet cineri supposita doloso,
 X 4 Bellaque

328 D. BAUDI CARMEN

Bellaq̄, sava tegit placido sub nomine vulpes.
 Si timor haud potis est animosum irrumperere
 pectus,

Nec te cura tui movet, at te cura tuorum
 Tangat, & ambiguos moneat perp̄dere casus.
 Quam Populi suprema salus te Rege beata
 Floreat, & capite ex uno tot millia vitam
 Fortunāq̄, trahant, non est contēnere mortem
 Fas tibi, nec tanto famam affectare periculo.
 Fatis quippe tuis stant publica fata, sed omen
 Avertat Superi quibus est res Anglica cordi.
 Tuque Pater Patriæ, tutela decusq̄, potentis
 Imperij, iam nunc verus pater esse timendo
 Disce, decet summos hæc provida cura Mo-
 narchas,

Atque mares animos timor arguit ille virosq̄,
 Non sibi, sed populo res formidare sinistras.
 Ipsa recepta polo mens experientis Elize
 Te rogat vt solitum stet continuare tenorem,
 Neve aliò diversus eas, cursumq̄, reflectas
 Captus ab illecebris, & spe lætatus inani.
 Nā quis atrox casus cogit, quis pectora terror
 Obsidet, aut potius quis credulus incitat error
 Ancipites tentare vias, nova volvere pacta,
 Consiliūq̄, secare novum? scis, maxime Prin-
 ceps,
 Quam tibi non sit amicus Iber, sed fingit amo-
 rem, Disimul-

*Disimulatq̄, metus, odiumq̄, immitte recondit,
Dū struit insidias, & puncta modosq̄, nocēdi
Arcupat, ille tuas spe devorat improbus urbes,
Et regnis inhiat, ferturq̄, cupidine præceps.*

*Si semel admittas sub imagine fæderis hostem
Intus erit fatalis equus, dirique Sinones
Vnius addicti iurare in verba Philippi,
Protinus irrepent, gens qua non tetrius ullum
Regibus exitium, nec pestis atrocior unquam
Fluctibus è Stygijs superas erupit ad auras.*

*Quum faciem videas, antiqui moris & ævi
Progeniem credas, rigidumq̄, videre Catonem.
Sed pariter latitat sub ovillo vellere vulpes
Sanguineusq̄, leo. nunc vi grassantur & audēt
Per ferulas sceptris moliri fata, sacrosque
Principis in vultus homicidā immittere cultrū
Vesticipis pueri, caput & violare Monarchæ,
Quem stupet ipse pater belli in certamine
Mavors,*

*Armataq̄, tremunt acies visuq̄, pavescunt:
Nunc blandis faciles incantant vocibus anres,
Infatuantque animos fucō pietatis aniles.
Hæc invisâ Deo proles inimica quieti
Miris usâ modis aulâs ad limina regum,
Conspicuasq̄, domos penetrat rerumq̄, potitur
Quo fert cunq̄, gradū: sed sit tibi cura fugādī
Tartareas volucres, dirum mortalibus omen,*

330 D. BAUDI CARMEN

Nullaque cum terra prædonibus impia sunt
 Fœdera, nullus amor tã dissipta pectora necat.
 Pube tenus virgo est, sed in atrum desinit an-
 guem

Pristis, & incantos agitat formidine nautas.
 Pristis erit tibi dirus Iber, ni remige surdo
 Prætereas scopulos Circaëq; pocula vites.
 Quidquid id est, timeas Danaos pacëq; feretes.
 Si te civiles per dura pericula pugna
 Regali solio admossent, & sanguine multo
 Sceptrorum constaret honos, non esset iniquum
 Plurima largiri ducibus sociisque laborum,
 Per quos parta foret tanti sors splendida regni.
 Nunc postquam studiis te conspiratibus omnia
 Plebs, Eques atque Patres vexere ad culmina
 rerum,

Ipsaq; Palladio frontem circumdata ramo
 Iustitia, & manans prædivite Copia cornu:
 Quæ ratio impellit tali cum gente pacisci,
 Quæ neq; fas nec sancta tenet reverentia legi?
 Quæ cruce flammæque rogis, ceu crimina
 plectit,

Et scelus exitiale fidem, ritusque sacrorum
 Quos colis, & tenero coluisti semper ab ævo?
 Præterea non te nova nunc hortamur ad arma,
 Tubarum artifices adversaq; corda quieti.
 Stant veteres causa irarum iustiq; dolores,

AD EVNDEM REG. 331

At satis est avido bellandi causa Philippo
 Regni sacra fames & opum scelerata cupido
 Qua sine fine furit, nec copia replet habentem.
 Adde quod haud parva post tot certamina nobis
 Et vires, & opes superant. sunt vivida bello
 Pectora magnanimitatis ducis, sunt oppida muris,
 Et munita situ navalia, classis abundat,
 Oceanoque adsueta manus. tibi cedere soli
 Viribus ac numero noster se nauta fatetur,
 Cetera nescit herum, dedignatorque periculi
 Facta patrat maiora fide. nulla in via classis
 Sunt freta Mattiaca, Bataurum labor omnia
 lustrat,

Itur ad Aurora populos, extremaque Serum
 Regna, nec ille potest coeptis obstare Philippus,
 Qui maris imperium sibi turgidus arrogat omne.
 Bella licet nostros infestent undique fines,
 Pax tamen intus habet sedem. bona copia cives,
 Flava Ceres fecundat agros. nec ad infima lapsi
 Fortunas tenues florentibus addere fatis,
 Teque voluit secum perituri involvere Belgae:
 Sit procul a nobis dementia tanta, sed ipse
 Respicias o bone Rex, nec id ignorare fatentur
 Qui vetura timent si nos sua sub iuga mittat
 Victor Iber, quae deinde tuos fortuna sequetur.
 Non tibi consistet successibus ebria latis
 Ambitio, immensi quae spe sibi destinat orbis
 Impe-

332 D. BAUDI CARMEN

Imperium, ni freta Deo gens nostra furorē
 Ingētesque minas validis compefceret armis.
 Ergo non propria solum fiducia causa,
 Privatusque dolor Regi praescribere tanto
 Suadet ut infida fugias te credere paci.
 Res tua namque gravis nostrarum in cardine
 rerum

Vertitur. aude animum communi advertere
 causa,

Communemque timere metū. sic publica poscit
 Utilitas, eadem populis sunt fata duobus,
 Amborumque salus ab origine ducitur una,
 Nec dirimi fortuna potest, te sospite salvi
 Nos erimus, gravior si nobis exitus instat,
 Non erit infesti secura Britannia belli,
 Nec levis incūbet populis metus, alite fausta
 Quos regis, atq; opibus florētes cernis & alma
 Pace, quod esse velit propriū tibi rector Olympi.
 Pacis at illecebras, iterūq; iterumq; monemus,
 Effuge Sirenumque modos, nec fraude sereni
 Decipiare poli: vitato infamia blandis
 Littora naufragis, & Syrtes osibus albas.
 Te Deus armipotens pietasque invicta tuorum
 Hostibus eripient odium crudele professis,
 Nec labor est forti manifestū invadere Martē.
 Sed fraudum sinuosa pave, furit acrior armis
 Hec pestis terretq; viros: qua vincula stringēt
 Protea

Protea multiplices versutum assumere vultus,
 Quem non ulla ligant cōmercia iuris & equi?
 Terra polo citius miscebitur, & mare flāmis,
 Fædere quā firmo cōeant quos disparat & lex,
 Et color, & genius, cunctisque potentior istis
 Relligio. quis enim speret componere gentes.
 Mansuro stabiliq; iugo? quis iungat in unum
 Tā procul abiunctas animis, qua legibus ullis
 Stare dolent, crimēq; putāt ac triste piaculum
 Hæreticis servare fidem? sic Romula sentit
 Curia, sic olim dirarum carmine legum
 Purpurei statuere patres, nec constitit intra
 Verba furor, sed supplicij nil tale merentum
 Decreti sanxere minas, & viva duorum
 Corpora subiecere rogis. tamen inter acerba
 Tormenta insontes anima, dum spiritus hæsit,
 In media iam morte Deum clamore ciebant
 Luminibus cælo arreētis. hæc tristia, Princeps,
 Te moveant animusque pius assurgat in iras.
 Sit lachrymis locus, & mentē miseratio frāgat,
 Non quia sit miserū Christi pro Numine mortē
 Oppetere, & scelerū cunctas expendere pænæ
 Inlitiæ ob studium, vitæq; sequentis amorem:
 Nā quid flāma potest depascere lurida præter
 Corporis exuvias redituri ad pristina lucis
 Ordia, sic spondente Deo, qui cuncta creat it
 Ex nihilo? paucis decus hæc dedit ætheris author.
 Possit

334 D. BAUDI CARMEN

*Posse pati, atq; animã cœlesti impendere causæ.
 Sed tamen effusus scelerato crimine sanguis
 Te vocat ultorẽ, Rex clementissime, & omnes
 Quos indigna movet humane incõmoda sortis.
 Non ego nunc veterum longinqua exempla
 malorum,*

*Vulneraque annorum spatijs obducta retracto:
 Non etenim feritas odiorum fessa resedit
 Tẽpore vel ratione, sed inveterascit; ut hydrops,
 Sanguinis illa sitis, tamq; estuat acrius ardor,
 Quam magis immisso clarescit lumine purius
 Relligionis honos. non te fugit, optime Regum,
 Quantas Christicolis dira Inquisitio elades
 Intulerit, quot supplicio damnarit acerbo
 Constantes animas, quarũ post funera virtus
 Vivit, & illustri fertur super aethera fama.
 Sed nimis hæc forsã poterunt antiqua videri
 Pluribus, at nobis nunc aurea secla reducit
 Albertus Magni Germanus Caesaris, & vir
 Hesperia Veneris, dignus gener ille Philippo:
 Sacrorũ Antistes quondã, & spectandus honore
 Muricis, huic mense est observantissima insti.
 Scilicet haud pridem qui manes misit ad imos
 Virginis heu misera vivum, ac sine vulnere
 corpus,*

*Spirantesq; artus, ne sanguine scilicet atro
 Funestaret humum, moritura sava pepercit
 Relligio*

Religio. cunctis eadem subeunda maneret
 Conditio, quicunque fidem sectamur eandem,
 Si victor posset Belgis imponere legem
 Arbitrio nutuque suo. quis talia nescit?
 Et tamen est animus tali componere fœdus
 Cum populo? fallit te pacis amabile nomen,
 Et nimio pietas incauta cupidine fervens.
 Scorpium occulitur saxo, latet hamus in esca.
 Magnū opus heic agitur, nō est de pelle caprina
 Certamen: res summa, salus & vita bonorum.
 Quidquid ubique Deum vera pietate fatetur,
 Fluctuat in dubio, fatigue novissima tangit.
 Nullus in Europa superest te principe maior,
 Ad quem confugiant populi sub fasce gemētes.
 Afflicto succurre gregi, te vota requirunt
 Publica, suspirantq; ducem. te Belgica supplex
 Voce vocat, miserare viros indigna ferentes,
 Et iustas admitte preces. tibi tradita paret
 Tota Caledonijs unita Britannia regnis,
 Insula terrarum, quas Tethyos alluit aquor,
 Maxima, pace vigēs studijs sed & aspera belli,
 Quū dolor, atq; graves acuunt in prœlia causa,
 Causa subest ingens, & qua non iustior ulla:
 Fœderibus gens vincēta sumus, fideique sacratio
 Iure, nec abiungi populorum summa duorum
 Cōmuni sine fraude potest. sed & hostis Iberus
 Perniciem pariter nostrisq; tuisq; minatur,
 Nec

336 D. BAUDI CARMEN

*Nec color egregius rimanti cuncta Philippo
 Defuerit, nec Pontificum clementia parcat
 Criminibus veniam largiri, qui pede calcant
 Cesareos vultus, & calis in sede reponunt
 Carnifices sacro stillantes sanguine regum,
 Claustrales furias, portentaq; tristia terra.
 O stupor, ô fatale malum! quid denique restat
 Ad sceleris cumulū? quid adhuc incredula corda
 Querimus ut certis pateat sacer ille Latinus
 Indicijs? num siderea delapsus ut æthra
 Filius ipse Dei Romana palatia lustrat,
 Sacrilegumq; caput dereptum ex arce tyranna
 Gentibus ostendet, vatūq; arcana recludat?
 Sed te, quem veri lux irradiavit abunde,
 Cui veneranda Fides pleno se numine pandit,
 Non opus est longa verborū ambage moneri.
 Ipsa manu lacerata genas, fœdataque crines
 Relligio Pietasque tuis advolvitur aris.
 In te oculos gens omnis habet, quam fulmine
 bruto
 Contigit infessor Tarpeia Iuppiter arcis.
 Tu dabis exitio monstrū, tibi victa triumphos
 Illa superba feret Babylon, si principe tanto
 Concipias dignā generoso in pectore mentem.*

F I N I S

Heroici Carminis ad Reg. Angliæ.

DOM. BAVDII I.C.

ORATIO AVSPICALIS

In C. Plinij Panegyricum.

VI ex hoc loco primùm
 verba faciunt, solent in au-
 spicio orationis quædam
 præfari unde sibi benevolentiam
 & audientiam concilient, idque
 dum se directo limite assequi posse
 diffidunt, interdum fræna laxant
 ingenio, & liberius exspatiantur à
 scopo susceptæ professionis; ita ta-
 men ut tum maximè rectum iter
 insistant cum à viâ digredi videntur.
 Dicunt enim ea quæ consentanea
 sunt cum officio probitatis ac mo-
 destiæ, cum ratione loci ac tempo-
 ris,

Y

ris,

338 D. BAUDI ORATIO
ris, cum fructu & delectatione au-
ditorum. Quod quidem institutum
etsi vehementer approbo, tamen
dignius hoc amplissimo confessa
conspectuque vestro fore arbitror,
si secutus fuero disciplinam, & au-
thoritatem Arcopagitarum: apud
quos olim lege sancitum erat μηδεν
ἐξ εἶναι λέγειν ἔξω τῶ πράγματι, ne
quid fas esset dicere quod ad rem &
propositum non attineret. In hanc
sententiam eo propensius adducor,
quod, quacunq; animo & cogita-
tione convertor, tanta dicendi leges
& materia subnascitur, vt vix medi-
tando explicare possim, quid pri-
mum, quid posterius, quid deni-
que differendum esse videatur. No-
vam itaque patior ex ingenti copiâ
penuriam ac difficultatem, adfert-
que nobis multiplex turba dubiam
&

& ancipitem curam deligendi. Suscepimus enim ex clarissimorum Curatorum & Senatus Academici sententiâ exponendam studiosæ Iuventuti Panegyricam Orationem à disertissimo felicissimi seculi Oratore dictam laudatissimo Cæsarum Trajano : in quâ sub specie gratiarum agendarum commemorantur omnes laudes atque virtutes quæ cadere possunt in summum principem

ἢ λαοίτ' Ἰππιδράφῃ, καὶ πόσα μέμηλε.

Hoc genus argumenti cum à compluribus tentatum , tum magno cum successu à Xenophonte pertractatum esse non diffitemur in Institutione Cyri Persarum Regis: quos libros (ut author est Cicero in epistolâ verè principe ad Quinctum fratrem) magnus ille Scipio Africa-

340 D. BAUDI ORATIO
nus nunquam de manibus ponere
solebat. Sed quanto præstabilior est
veritas fictione , vivens & spirans
imago rebus fucatis atque adum-
bratis ; tanto Plinij nostri monu-
mentum antistat Græco scriptori,
qui vitam & actiones Cyri sui non
ad historicam fidem exegit , sed ad
effigiem justî , & omnibus nume-
ris absoluti Imperatoris: qui cùm ad
ejus votum & subtile judicium nu-
spiam in cœtibus humanis exstaret,
mente & cogitatione imaginatus
est, quem posteris oratione delinea-
vit. Noster autem etsi gratiæ non-
nihil largitur , ac stili ubertate li-
centiùs interdum luxuriat in tam
patenti campo , tam plausibili ar-
gumento : tamen à fide & veritate
non discedit, ut verè dicturus esse
videar, neminem hodie exstare hi-
stori-

storicum , qui tanti Principis res gestas fidelius & curatius posteritati consecraverit , saltem ad tertium usq; Trajani consulatum, quo tempore , ut ex probabilibus conjecturis colligitur , hæc Oratio recitata fuit. Atque utinam eâdem curiosâ fælicitate pertexisset universam illius Herois historiam ; haberet sanè posteritas unde solari posset jacturam tot auctorum , qui in eam curam incubuerunt. De quibus neutram in partem pronuntiare liquet, quia vel sæculi fato , vel hominum vitio nihil ex ijs præter desiderium ad nostram ætatem permanavit. Cui damno ac dispendio fortè causam præbuit inofficiosa sedulitas istorum , qui malo publico literarum redegerunt in compendia legitimos rerum maximarum scrip-

Y 3 tores

tores vt alienam negligentiam diligentiâ suâ exedificarent. Sed penes quoscunque tandem culpa sit , ad nos certè mali labes, & injuriæ pœna redundavit. Quanquam autem meritò tantum detrimentum ad publicas calamitatès referri potest, tamen cùm tristes querimoniæ nihil proficiant, optimum factu videtur vt saltem vtamur paratis. Ne de cæteris loquar, in hoc vnico Plinij Panegyrico plura depræhendemus, quàm quæ vel excellentissimi Principes imitatione consequi potuerunt. Ac licet hoc descriptionis genus potissimum inservire videatur vsibus eorum, qui sedent ad gubernacula regnorum aut rerum publicarum: tamen non deest hîc mediæ fortis hominibus, quod usu suum fecisse magnâ cum laude latari possint.

sint. Non enim contentus est noster Plinius ire per summa fastigia publicorum operum, quæ plerumque ad famã & ostentationem diriguntur: verumetiam descendit ad domesticos mores, ad interiorè disciplinam, & quotidianæ vitæ consuetudinem, quæ quale cujusque ingenium sit maximè declarant. Neque enim clarorum virorum gloria fructu tantùm amplitudinis & honorum splendore metienda est, sed multo magis æquabili & uniformi morum tenore, qui clarius elucet in recessu familiari, intra privatos Lares, & Vestæ penetralia, quàm in luce gentium, in oculis hominum, in celebritate provinciarum. Hic enim reges ac terrarum domini populo & scenæ famulantur, atque, ut eleganter ait Petronius, cum universo

orbe exercent histrioniam. Vbi verò
 secreti licentiã nacti sunt, suis mori-
 bus vivunt, suo ingenio vtuntur, ac
 personam deponunt; veluti Lamię
 solent exemptiles oculos recondere,
 postquã domum reverterunt. Qua-
 propter si rectã estimatione viros il-
 lustres arbitrari velimus, seponenda
 est illa fortunę pompa, quę iudicio
 præ nimiã luce caliginem offundit.
 Intus & apud se considerandi sunt,
 velo, vt aiunt, levato, cùm locus aut
 tempus non patitur vt se compo-
 nant ad simulandum. Nihil equè
 virtutis dignitatem adulterat, quàm
 ambitio, & pruritus ille glorię;
 quem tamen affectum, seu potius
 morbum ægre adduci possunt ut
 ejurent, etiam qui sapientię studium
 profitentur. Nullum autẽ eviden-
 tius signũ est, vnde perspicui possit,
 vtrum

utrum actiones enascantur è solido
 mentis penetrati, an ab inani affe-
 ctatione, quàm si publicè privatim-
 que, domi forisque eadem vivendi
 disciplina fervetur. Porrò minimè
 vituperanda fuit Plinij nostri mu-
 nificentia, si plusculum etiam quàm
 concedit veritas indulfit, & fasces
 Consulares comiter submitit ma-
 gno huic Dictatori, cujus ditione ac
 dominatu prope tota tellus habita-
 bilis tenebatur. Nunquam enim
 Imperij Romani limites latius pro-
 pagati sunt, quam imperitante Tra-
 jano. Fidei & veritati in primis li-
 tandum censeo, sed in magnis exé-
 plis interdum laudabilis & honesta
 hallucinatio est, si leges historiæ
 paullùm negligantur. Cùm publi-
 ca utilitas, & populi salus suprema
 lex sit, ita statuendum est salvis au-

spicijs ea geri quæ pro reipublicæ commodo geruntur: dum tamen hæc præscriptio, & hæc aurea mediocritas teneatur, ne quid contra Iustitiæ numen, & rectâ conscientiam fiat. Etenim si nobiles equi plausum cervicis amant, & blandis magistrorum vocibus mirificè lætari solent, quidni fas sit molli quodam palpo tractare Regum & Imperatorum ingenia, quorum potestas in terris proximè ad Dei immortalis numen & majestatem accedit? Quemadmodum degener & servile probrum adulationis erga malos & intestabiles, si à volentibus suscipitur, minimè ferendam pravitatem arguit; si ab invitis per metum exprimitur, aut veniam, aut miserationem meretur: ita justa reprehensione caret, imò laude non caret

caret orationis comitas quæ bonis & moderatis principibus paulò cumulatior mensura laudes suas admittitur. Nam hæc bono more, bono fine concepta benignitas generosis mentibus honestum ardorem addit, ut quales fama & sermonibus prædicantur, tales re & factis appareant. tum autem secuturi principes sub exemplo (quod est efficacissimum docendi genus) admonentur, quales esse debeant. Hæc verò utilitas tanta est, ut vix vlla vberior dici aut excogitari possit. Nam si præclarum & salutare munus administrat, qui privatis hominibus normam præscribit, quo pacto vitam instituere oporteat: quanto magnificentius de genere humano mereatur, qui rerum humanarum moderatoribus & arbitris velut è specula
signum

348 D. BAUDI ORATIO
signum extollit , quo duce ad im-
mortalem gloriam niti , & ad soli-
dam conscientiae voluptatem aspi-
rare possint ? Socrates, vir admiran-
dus in quantum ipsa virtus intelligi
potest , omne laudis & voti pun-
ctum sese tulisse arbitrabatur, si qua-
cunque suada vel arte consecutus ef-
fet , vt homines ad virtutem capes-
sendam excitarentur : idem longè
meliori iure dici potest, si quis amo-
re honestatis , & odio turpitudinis
inflammet eos , quorum nutu &
exemplo mentes ac mores civitatum
gubernantur. Principes dico, quo-
rum sive labes, sive laudes à reip. vel
salute , veversione sejungi non
possunt , qui qualemcunque fa-
mam meruerint, magnam oppidò
sunt habituri. Quocirca rem exi-
miæ laudis & artis aggreditur, qui-
cun-

cunque tales per hunc vitæ circum
 ad candidam publici boni metam
 inoffenso cursu perducere conatur:
 sed aberrabit à portu nisi velifica-
 tionem obliquet. Flexu, inquam,
 opus est, vt propositum finem asse-
 quatur. Nam populo quidem &
 subditis multa facilem & expedi-
 tam viam ad recta studia common-
 strant. Primùm à voluptatibus &
 delicijs procul habentur, quæ blan-
 da quadã vi perstringunt ingenio-
 rum aciem, & industriæ nervos eli-
 dunt. Deinde consilijs amicorum
 regi possunt, etiam liberis objurga-
 tionibus corripì, sicubi eos officii
 capiat oblivio. Postremò, si licen-
 tius ruant, iura iudiciaque in medio
 posita sunt, & leges quibus intra
 gyrum obedientiæ coërceantur.
 Principibus autem, quorum maxi-
 ma

350 D. BAUDI ORATIO
ma ratio haberi debet, ea copia non
suppetit. Diminutionem enim ma-
jestatis credunt, si legū potestati sese
subjiciant. Consilium autem dare
ijs qui in excelsa etate agunt pro-
fus est, ut vafer Flaccus monet, peri-
culosę plenum opus aleę : multo
magis arrogans & onerosum vide-
tur, si quis hoc sibi sumat, vt eos
preceptis instruat, & ad officij mu-
nus conformare velit. Non enim
dignum regali fastigio arbitrantur,
ad prescriptum cuiusquam homi-
nis vitam moderari, quibus vitiosa
libido sua facit auspiciū, & volun-
tas pro omni ratione dominatur.
Quod si qui sunt paulo tractabilio-
ri ingenio, tamen ne ij quidem equo
animo doctorem aut monitorem
ferre possunt. Adeo agnatum est
prepotentibus vitium detrectatio
dedig-

dedignatioque parendi. Quod rectè atque ordine rempub. gerunt, id omne sapientiæ ac felicitati suæ acceptum ferri cupiunt, nec partem ejus gloriæ cum vlllo mortaliũ communicare dignantur. Tamen si quisquam indiget multis & magnis adiutoribus ad gubernandam fortunæ suæ molem, certè in eo censu principes potissimum censeri debent: nec vllum certius bonæ mentis specimen edere possunt, quam si viros vita & fama probatos illustri gratia complectantur, opibus augeant, honore ac dignitatibus extollant. Atqui nullius rei penuria magis afflictantur quàm fidelium administratorum. Amicitia sanè, præcipuum humanæ societatis bonum, & maximè necessaria vitæ supellex in magnatum palatiis haud facilè com-

352 D. BAUDI ORATIO
compâret. Nam propter angustam
corum dignitatem, & magis pro-
pter insitâ summis potestatibus su-
perbiam, paucis ad interiorum co-
rum notitiam aditus patet: quibus
autem ea fors vel fato, vel arte ob-
tingit, hi potius Alexandri purpu-
ram, quàm ipsum venerantur: om-
niaque magis ad gratiam, aut com-
modi sui rationem referunt, quàm
ad imperantis vtilitatem. Cuius
pravitatis culpa magnam partem
hæret in ipsis Principibus, quo-
rum mentes vel imperii licentia fas-
cinatæ, vel assiduis assentationibus
occæcatæ vix cuiquam concedunt,
vt quæ velit, sentire; quæ sentiat,
liberè effari possit. Non est itaque
mirum, si deest qui verum dicat
iis, qui veram vocem audire dedi-
gnantur. Nec hoc sine stat malum.
nam

nam si replicemus annalium memorias , videbimus multis exitio constitisse libertatem benè suadendi: contrà adulatio erga quemcunque principem vt sine affectu, ita ferè sine periculo transigitur. Interim hoc dulce venenū , hæc blanda pestis , hoc crudele gaudium certam perniciem adfert maximis regibus, quorum opes sæpius adulatorum pellaces blanditiæ , quàm hostiles copiæ subvertunt: nec quidquam Imperatore miserius est apud quem vera reticentur. Iulianus cætera vir egregius & laudabilis, nisi quod ob scelus desertæ fidei Christianæ factum Apostatæ nomen ad posteros transmisit, is cum à purpuratis aulæ mancipijs insigni laude celebraretur, quòd jus cuique suum æqualiter divideret, cordatè admodū respon-

Z / dit,

dit, enim verò, inquit, exultarem his vocibus, si ab ijs proficiscerentur, quibus integrum esset actiones meas culpam sicubi hallucinarer, & ab officij religione deflecterem. Ab hac mente eximius Arragonum Rex Alphonsus dicere solitus erat, nullos Principi consiliarios utiliores esse quam mortuos. nimirum libros sapientum innuebat, & mutos rerum magistros, qui immunes à favore, à frigore; sine spe, sine metu puram & incorruptam veritatem æquè pauperibus æquè locupletibus edifferant. Scitè & facetè Carneades agebat, filios Regum nihil rectè doceri extra vnicam artem equitandi: quòd in ceteris exercitationibus omnes ultrò palmam illis deferunt; at succussator equus, insolens aulicarum artium, nullum discrimen

men statuit inter Iros & Bellerophon-
 phontas. Ita fanè est, ex illa ingenti
 turba hominum qui pénétrant au-
 las & limina regum, vix vnus aut al-
 ter est (& nimium dixi) qui fortiter
 Cæsarem amet, qui ex animo ipsi
 velit, ac non temporis causa dissi-
 mulet. Plerique vultum è vultu cõ-
 parant, & mores effingunt ad aliene
 voluntatis conjecturam. tum, quod
 maximè perniciosum & capitale
 est, nulli jactantius fidem ostentâr,
 quàm qui opere deseruntur. Longè
 enim ingeniosior est ad excogitan-
 dum assentatio quàm sincerus affe-
 ctus, simulatio quàm nuda simpli-
 citas, servitus quàm ingenua liber-
 tas. His incõmodis nõ aliunde præ-
 sentior medicina sperãda est, quàm
 ab exquisita institutione, vel ab he-
 roica natura, qualé in Trajano fuisse

apparet, & magis deinceps apparebit, vbi in rem præsentem veniemus, ac sigillatim explicabimus, quæ hac præclara oratione continentur: in qua (sicut antè diximus) titulo gratiæ aguntur à Consule Plinio ex decreto Senatus, sed scopus & mens recitationis fuit, vt Imperatori virtutes suæ veris laudibus commendarentur. Hoc idem propositum fuit Senecæ in eximijs libris de Clementia, quos Neroni sese dicasse profitetur, vt, inquit, vice speculi fungerer, & te tibi ostenderem perventurum ad voluptatē maximam omnium. Vterque igitur, & Plinius noster, & Seneca laudabili instituto, consimili etiam artificio vsi sunt ad conciliandum sibi favorem apud suos, dū quisque pro sua parte conatus est exhibere ob oculos vivam

vir-

virtutis effigiem , in qua velut in speculo sese possent agnoscere, & bona sua contemplari. Quæ quidem voluptas summa est apud animum rectè sibi conscium. Quamquam enim gloria sequi, non ambiri debet; & ipsa virtus satis amplum sibi theatrum est, nec ullam extra se mercedem querit: tamen laus grato & libenti animo amplectenda est, cum vltro se fruendam præbet: nec à benigno censore culpari potest dictum Hectoris apud veterem Poëtam: *Letus sum laudari abs te pater laudato viro.* Cyrus apud Xenophontem memorat, eosdem labores non æquè graves & molestos accidere Imperatori ac militibus, *Ἐπιμαφίζῃ γὰρ ἡ τιμὴ τὰς πόνους,* mitigat honor & edulcat labores. Ideo etiam existimaverim non sine

numine vitam, & actiones principum in conspicuo, & illustri loco sitas esse, ut si eos honestatis pulchritudo ad rectè faciendum non alliceret, infamiae pudor, & honoris, ut sic dixerim, sufflamen à maleficio retardaret. Nemo nisi qui à naturali lege descivit, & omnem verecundiam penitus exiit, tam aperte simpliciterque malus est, quin latebras flagitio quærat: id proclive est iis quos fortunæ humilitas

et fama obscura recondit.

at magnatum vitia non magis latere possunt, quàm notabilis verruca seu nævus in facie. quocirca gloriosa servitus, & honorifica necessitas illis incumbit, ut tanto diligentius vivendum habeant, si non ob reverentiam bonæ conscientiae, saltem ob curam colligendæ existimationis,

nis , & promerendæ posteritatis. Cæterùm longè dispar eventus in Nerone , longè dispar in Trajano fuit. Nam Trajanus ad extremum in suscepto veræ gloriæ curriculo constanter perseveravit: Nero omnibus flagitijs sacrum caput devinxit , & super matricidium doctõris atque educatoris sui cæde sese contaminavit , vt nomen ipsum Neronis , non amplius hominis , sed monstri , sed piaculi titulus esse videatur. Cujus tantę commutationis ac diversitatis hanc intimam causam fuisse opinor , quod in Trajano naturalis quædam ingenii bonitas , & inaffectata virtutis indoles vigeat , quam penitus insitam , & altissimis defixam radicibus , nulla vis de statu movere , nulla honoris aura labefactare valuit. in Nerone contrà

Z 4 fucus,

fucus, & simulatio residebat; vel certè semina illa virtutum erant veluti sparsa summo, nec satis subactò mentis solo, vt ad solidam frugem, & iustam maturitatem efflorescere non potuerint. Nisi forsitan hæc imperij cõditio & natura est, vt etiam rectissimas mentes à virtute detorqueat: quandoquidem plurimi cùm egregiam sui spem & magnificam exspectationem concitassent, tamen vi dominationis, & fortunæ indulgentia corrupti sunt. nec soli Galbæ competit elogium Cornelianum, vt imperio digni videantur, nisi imperassent. Videlicet arduum & immensum opus est, sui modum tenere, & eluctari ad verum decus, per tot bonæ mentis impedimenta, quæ principibus viris obijciuntur. Felicitas enim, & obsequia fauentis

For-

Fortunę totum hominē acrius excutiunt, quàm adverſa caſuum. nam contra miſerias & ærumnas, quæ gladiatoria impreſſione nos invadunt, tanquam adverſus legitimum hoſtem comparat ſe animus ad reſiſtendum : ſecundę res autem præ ſe ferunt gratioſum & amabilem vultum, ac ſpecie juvandi per cuniculos oppugnant, & è præſidio deſiſciunt auguſtam illam rationem, quę dux atque imperatrix vitę mortaliſſimum eſſe gloriatur. Maximus prudentiæ magiſter, & ſincerus humanarum actionum arbiter Tacitus non ſine gravi cauſa demiratur, cur cùm Tiberius iudicio abundaret ſi quisquam homo, cùm eſſet inſtructus optimis artibus ac diſciplinis, nec ignoraret quę fama clementiam ſequeretur, tamen animū ad omne

362 D. BAUDI ORATIO
crudelitatis genus applicarit. Proponit hunc nodum sagacissimus scriptor, nec solvit. Certè monstri instar videtur: præsertim cùm ratio & exempla doceant, justitiam, probitatem, clementiam aliasque virtutes non tantùm ornamenta regiæ majestatis esse: verumetiam imperij tutelam in ijs consistere, robur & fundamentum stabilitatis. nec diurnare potest vlla vis aut potestas, nisi eam recta mens, recta ratio temperet atque moderetur. Possem ad testimonium citare tragicos exitus multorum tyrannorũ, quos à publicis cervicibus immania facta sua depulerunt: sed vix vllum splendidius exemplum ab omni vetustatis memoria produci potest, quàm horum duorum quos modò nominavi, Neronis atque Tiberij.
Nero

Nero cùm esset à Senatu hostis judicatus, missi sunt qui hominem investigarent, vt more majorem plecteretur: interrogavit quodnam id esset generis poenae, cumque comperisset, nudi hominis cervicem inferi furcae, corpus ad necem usque virgis caedi, conterritus atrocitate supplicij, quæsivit, nec reperire potuit cujus manu interficeretur: itaque in has voces desperabundus erupit, Ergo ego nec amicum habeo, nec inimicum. Quid Tiberius? fatin parum visus est malorum suorum summam profiteri, cùm epistolam ad Senatum misit, cuius hoc erat ferale principium: Quid scribam vobis P. C. aut quomodo scribam, aut quid omnino non scribam hoc tempore? Dii me deique peius perdant quàm cottidie perire sentio

sentio, si scio. Hi verè sunt cruciatus animorum, hic ille domesticus exercitor, & intentus carnifex, qui furdo verberare, qui diris angoribus conscientiam exagitat, qui minutis ictibus ita cædit, vt se mori sentiant. Hæ sunt faces furiarum, quibuscum nullæ fidiculæ, nulli vinci aut equulei comparari possunt. Tamen cum intuemur in potentatus, & imperia quibus foris nitent, vix ratio impetrare potest ab humana vanitate, quin illos ad invidiam felices, ac fortunatos iudicemus. Quod si vt mendici vulnera sua detegunt ad eliciendam plebeculæ misericordiã, ita Megistanes & Satrapæ palàm oculis hominum exponerent, curas atque sollicitudines, quibus sine missione inquietantur, non possemus abundè miserari, quos tanto-
 pere

pere mirari non abſiſtimus. Sed quo deteſtator eſt & vita & memoria iſtorum Pelopidarum; hoc acceptior, imò venerabilior eſſe debet virtus ac moderatio laudatorum Principum, inter quos noſter Trajanus, vt ethnicus homo, conſentiente gentium fama, principem locum ſibi vendicat. De cujus præſtantiffimis in omni genere virtutibus quoniam ſæpe dabitur dicendi locus, nihil in præſentia dicam amplius, ſed ad vos orationem cõvertam, Viri Illuſtres, qui extra ordinem hæc noſtra initia veſtro auſpicatiſſimo conſpectu ritè ſecundare dignati eſtis. Mos haudquam reprehendendus admonebat, vt vocis ſuffragio teſtarer, quo honore, qua obſervantia virtutes veſtras colam: eo etiam me clementer

366 D. BAUDI ORATIO
ter rapiebat & officij ratio, & ingenuus animi ardor: sed huic meæ voluntati partim pudor & modestia vestra intercedit, partim imbecillitatis meæ conscientia. Tantum enim abest ut quidquam adstruere possim vestris laudibus, ut potius multū de cumulo dempturus sim, si eas partes attentavero. Simul etiam veritus sum, ne gratiæ condonare viderer, quod liquidæ veritati tribueretur. Tutius igitur & religiosius fuerit, si honore silentii suppressam, quod voce & stilo resignare non audeo, ad exemplum ingeniosi pictoris qui velo inumbravit, quod penicillo exprimi posse desperabat. Quod tamen & sine offensa pudoris vestri facere licet, & sine ingrati animi nota omitti nō decet, humanitati vestræ gratias
habeo

habeo quã possum maximas, quod
 seria vestra ludo nostro posthabere
 non horrueritis. omni studio ac
 diligentia enitar, ne homini parum
 grato ac memori hic honos habitus
 esse videatur. Vobis autem, lectissi-
 mi Iuvenes, qui frequentes huc cõ-
 venistis, eum me publicè privatim-
 que probabo, vt nullo tempore ve-
 stris honestissimis studiis & præcla-
 ris conatibus labor & industria
 nostra defuisse compe-
 riatur.

D I X I.

D O M.

DOM. BAVDII

H O R T A T I O

Ad amplectendas belli-Belgici Inducias , anno CIO IO C IX.

Edita sub nomine

I V L I A N I R O S B E C I .

MNES qui aliquo humanitatis sensu ducuntur , quique benevolo animo affecti sunt erga nomen & nationem Belgarum , sicut illacrymari coguntur nostris miserijs & calamitatibus: ita nunc summis in cœlum laudibus efferre debent eximiam illam mansuetudinem , incredibilemque ac propè divinam animi moderationem , quâ Rex Hispaniarum & Serenissimi Archid. impulsî , fasces

A a suæ

370 D. BAUDI HORTATIO
sue Majestatis submittunt, nec ul-
las quamlibet novas & inusitatas
conditiones repudiant, dum fessos
civilibus bellis populos ad beatum
pacis ac tranquillitatis portum pro-
vehere ardentibus votis exoptant.
Non fuit hoc inceptum humani
consilij, sed à cœlesti nutu atque in-
stinctu profectum est. Deus, in-
quã, Opt. Max. in cuius manu sunt
corda Regum, hanc mentem ijs di-
vinitus inspiravit. Vix enim un-
quam fando auditum est, aut le-
gendo compertum, tantam in tali
fastigio demissionem extitisse. Li-
bet sæpiùs iterare quod dixi,

*Nō hæc humanis opibus, nō arte magistrã
Proveniunt, neque nos mortalis dextera
servat,
Maior agit Deus, atque opera ad maiora
remittit.*

Sepe-

Sæpenumero, Auditores, mecum ipse meditari soleo, & præteriti temporis memoriam evolvere, quo si quispiam hos rerum eventus, hanc magnam fortunam prælagire nobis intendisset, non solum vanus augur, sed insulsus & commotæ mentis homo iudicatus fuisset. Vos rerum temporumque consulti noſtis me vera loqui. Equidem quò mecum impensius ipse reputo tanti beneficij magnitudinem; vix eam animus capere potest, laborque sub onere admirationis. Hæc enim unica palma facilè vincit omnes laurus ac triumphos, quum potentissimi Duces cogunt in ordinem, & publicis vtilitatibus postponunt suos affectus; frenant libidinem dominandi, quæ solæ in excellentibus naturis sedè regni constituere: com-

pescunt cupiditatem vindictæ, quâ
 nihil est in pectoribus humanis ve-
 hementius, aut quod rectorem æ-
 griùs patiatur: iracundiam mode-
 rantur, quæ est inimica consilio &
 sanæ rationi. Principium igitur hu-
 ius facti tam præter spem & opi-
 nionem hominum ingentis, fato &
 cœlesti providentiæ est imputandû.
 Tum autem nativa bonitas, quæ
 præcipua est virtus heroicarum &
 illustrium animarum, ad hanc rem
 impulsor fuit: parsimonia humani
 sanguinis, misericordia pereun-
 tium populorum, salus civium, quæ
 suprema lex est actionum præstan-
 tissimarum. Non ego in causâ Pa-
 triæ prævaricator, adversariorum pa-
 tronus huc accessi. neque verò tu-
 tum aut consensaneum foret. Ta-
 mé illud affirmare audeo, si de ani-
 mis

mis eorum vero similiter conjectare velimus, eos benignitate & clementia adductos, non vi aut necessitate compulsos, ad præsentaneam nos Pacis vel Induciarum pactio- nem invitasse. Quis enim terror, quæ vis aut necessitas effecit, ut eò delaberentur animæ terroris exper- tes, & corda vinci nescia, nisi vi- fortè lenitatis & clementiæ, quibus ducibus qui se regendum permittit, is, ut cum Plauto loquar, victor vi- ctorum cluet?

*Latus regnes avidum domando
Spiritus, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas, & uterque Pænus
Serviat uni.*

Nunquam enim Regum ac Princi-
pum sublimitas celsius assurgit,
quàm cum se ob publicam salutem

A a 3 demit-

374 D. BAUDI HORTATIO
demittit, secura magnitudinis suæ,
cui nullum impendet ex humilitate
discrimen. Hæc laus defuit summis
terrarum Monarchis , qui quum
omnia subjugassent , cupiditatibus
suis succubuerunt, victi ab animi
impotentiâ , ab iracundiâ. Quis
Alexandro Magno rebus gestis
comparandus est? Domuit gentes
immanitate barbaras , numero in-
finitas , locis disjunctissimas, omni
paratu copiarum abundantes. at
cùm totum penè orbem infra ma-
jestatem suam cerneret, animo im-
perare & vitijs suis ius dicere nequi-
vit. Hinc multa contra decus ho-
nestatis patravit , dum vino & irâ
victus in amicorum intimos par-
ricidiale ferrum stringit , ac viros
sanctitate morum , & sapientiæ
studiis insignes per tormenta fœdè
tru-

trucidari præcipit. Itaque Cicero

Flos illibatus populi, Suadaq; medulla,
 non dubitat in præclarâ illâ pro
 M. Marcello oratione cunctis belli-
 cis laudibus ac trophæis I. Cæsaris,
 anteferre clementiam & placabili-
 tatem animi, quod sepositis suspi-
 cionibus & offensis, Marcellum Se-
 natui populoque Romano & Reip.
 concessisset ac redonasset. Igitur nisi
 turpissimam ingrati animi notam
 incurrere velimus, immortales gra-
 tias & habere & agere debemus se-
 rentissimis Principibus, ob tam il-
 lustre meritum ac prorsus inspera-
 tum, & memorem animum ingen-
 tisque voti reum profiteri. Quum
 enim omnes & singulæ inducia-
 rum ab illustribus Galliarum & Bri-
 tanniæ Legatis propositarum con-
 ditiones honestissimæ sunt, Patriæ

376 D. BAUDI HORTATIO
necessariæ , bonis exoptatissimæ;
tum vero vna quædam in illis est,
quæ supra cæteras caput effert , & à
qua eadem omne robur suum at-
que firmitatem accipiunt. Nam qui
pro Patria nostra in libertatem ad-
ferenda tam atrox, tam diuturnum,
tam denique calamitosum bellum
cum Rege Hispaniæ gessimus , hac
tempestate summam votorum cõ-
sequi possumus , & non nostra so-
lum opinione ac sensu , sed adver-
sariorum quoque adsensu , amplif-
simo Libertatis titulo beneficioque
frui. Hæc prima & potissima In-
duciarum conditio est, quæ non do-
losè, aut captioso verborum circui-
tu, sed disertissimis vocibus, & luce
meridianâ clarioribus exprimitur.
Felicem magnamque Patriam ist-
hoc nomine! cujus gloria & ampli-
tudo

tudo tanta est, ut si dignis eam præconijs celebrare iubeam,

conantem debilitaret onus.

Quod usque huc nunquam sperare, vix timidâ votorû nuncupatione efflagitare fiducia fuit:

*quod optanti Divum promittere nemo
Auderet,volvenda dies en attulit vltro.*

Sed quid est? resilit patria formidine plena, & tam ingens, tam inusitatum, tam denique insperatum beneficium rectis oculis intueri, & secura mente arripere nescit. Nam plebeix mentes quia intellectu non percipiunt naturam heroicorum pectorum, in quibus seorsum tam excelsæ virtutes habitant, falsas nobis causas vanosque metus fingimus, quasi libertati nostræ per ambitiosam ostentationem, & imaginariam recognitionem

378 D. BAUDI HORTATIO
fraus fiat infidięque parentur. Vide-
licet in summis felicitatibus, & forte
nimis secunda obstupescit verius
humana mens, quam lætatur; quia
veretur ne subitum illud bonum re-
pentina calamitas & miseranda vi-
cissitudo consequatur. Similis quæ-
dam formido, terror aut suspicio
nostros homines incessit, qui quid
hic latere, & quid tam speciosa li-
bertatis recognitio portendere pos-
sit, etiam atque etiam expendunt.
Sed utinam expendere tantum, &
non formido in odium, tergi ver-
satio in pervicaciam; cautiones de-
nique in scommata & opprobria
sceptorum conversæ essent. Sunt
enim nonnulli homines, qui om-
nia sinistrorsum detorquentes, odio
& avaritiâ pleni, dictis factisque co-
nati sunt Ordinibus fucum facere,
&

& turbulento molimine universum pacificationis negotium impedire, quod minimè erat ferendum. Infidias enim, quas histriones illi se metuere simulatè proclamant, non eo usque estimari fas est, ut earundem causa repudiemus præclaras rerum utilissimarum conditiones: verùm ut consilium capiatur, quò salvâ Induciarum spe, dolis & fraudibus multò jam ante obviam eatur. De quo quid ambigimus? Si enim Ordinibus vigilantissime ad omnia intentis non defuit prudentia, per quam pericula ex Inducijs verosimiliter nascitura prospiceret: nefas sit dubitare, quin ut in bello, sic & in pace facile cavebunt, ne quid Resp. detrimenti capiat. Nam in ocio serio cogitabunt de negotio, quia cum curis solutus est animus,

380 D. BAUDI HORTATIO
mus, tum maximè quod verum re-
ctumque est cernit: & (quod præ-
formidine aut sollicitudinibus in-
tellectus aciem perstringentibus
nequibat) venturos rerum exitus
sanis rectisque oculis intuetur. Ve-
rum, vt illuc redeam, mirandum
non est, si Pacis omnem mentio-
nem, tanquam occursum inauspica-
tè avis averfentur, præsertim ij, qui-
bus in campo Martio seges & ma-
teries est gloriè, copiarum, potentiaè
& autoritatis: nec desint illis popu-
lares ac speciosæ rationes, queis
privati lucri causa imponant impe-
ritè multitudini, & in invidiam vo-
cent quicquid ab adversa parte tam
liberaliter offertur: omni tempore
timendos esse Hispanos, præcipuè
autè dona ferentes: latere anguem in
herbâ, non fidendum hostibus re-
con-

conciliatis. hoc agi, vt resumtis viribus acrius ad pugnam redeant, & ex improvifo nec opinantes adoriantur. ex adverfariorum opinione fidem hereticis atque rebellibus nō fervendam. denique ea quę sunt juris regij , majestatis & supremę rerum potestatis , nulla pactione cedi posse , nullo tempore præscribi. Quid multa? Causas omnes curiofa indagine vestigant, quibus ad diffidentiam , tanquam ad vnicum securitatis asylum suos deducant, nequid vsquam tutum, nequid sanctū & inviolatum esse arbitrentur. Nihil mihi factu promptius esset, quā ad singula respondere. Sed ne in nimis longū excrescat oratio , satis sit personam histrionicam detegere, & animos sub vulpe latentes in lucem atque sub aspectum proferre.

Haud

Haud dubiè enim eos, qui sic in hac rerum temporumque scena sermocinantur, non ex incorrupto animorum sensu loqui existimandum est, sed partim aliorum præjudicatis opinionibus velut æstu quodam abripi, & instar pecudum sequi antecedentium gregem; partim sub velo boni publici, quod est mantile & everriculum multarum malitiarum, suam rem agere, & privatis commodis atque utilitatibus studere, quæ semper offecere & officient publicis consiliis. Satius foret, ut sepositis alijs cogitationibus, omnem curam, prudentiam & ingenij solertiam in commune bonum dirigerent, ac serio tandem meditarentur finire miseras, quibuscum per tot annos infelix patria conflictatur. Metuere liceat, sapere libeat, & formido

mido nostra non ab vanissima rerum imagine, longeque petitis suspitionum portentis, sed à rectis judicijs & publicæ incolumitatis respectu, moderamen accipiat. Sed nec fortunæ prosperitas, aut virium nostrarum fiducia spiritus attollat. Nunquam enim magis de bello finiendo cogitandum, quam post victorias ac triumphos; quo scilicet tempore præclaris firmisq; pactio- nibus & legibus pacis consulendi Patriæ facultas datur. Quo nobis ante alios majore animorum propensione inclinandum arbitror, quippe qui non nostro solum Marte, sed externis præsertim copiis atque opibus adjuti, bellum hæcenus gessimus cum potentissimo terrarum monarcha. Quanquã si Resp. nostra tam bene esset constituta, vt
ad

384 D. BAUDI HORTATIO
ad belli continuationem propriæ
nostræ facultates & vires sufficerent;
non esset prudentium certa pro in-
certis mutare, cum tam multiplices
sint vitæ casus, tam anceps alea re-
rum humanarum, vt frequentius ex
transverso incurrant quæ non for-
midamus, quam quæ jucundæ opi-
nionis palpo nobis imaginamur.
Proclivissimum est homini tme-
rario & incircumspecto honestas
Induciarum Pacificæ conditiones
aspernari. Cuius etiam imbelli at-
que ignavo licet inchoare bellum:
sed egerrime desinit, nec in ejusdem
illius manu est auspiciu & finis.
Incipit, cum alterutri partium dis-
plicet pax, & pruriunt cornua. De-
sinit arbitrato victoris, aut alterius
internecone. Vnius horulæ mo-
mentum, vniusque prælij fortuna
sub-

subvertere potest quicquid magno molimine per plures annos exædificatum est. Nusquam minus quam in Martis certamine eventus respōdent. ἡκιστα γὰρ ὁ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, ait Thucidides. Etiam optime deliberata & prudenter administrata non raro sortiuntur infelicem exitum. Non enim eodem animo de bello gerendo consultatur, quo ad gerendum acceditur. Facile est enim homini togato replere curiam verbis, quæ tuto volant

dum distinet hostem

Agger murorū, nec inūdāt sanguine fossæ.

Sed cum in rem præsentem veniendum est, & manus conferendæ cum hostibus, illic virium non eloquij certamen cernitur, illic animi non consilij præsentia requiritur. Adde quod & fortissimum quemque

B b

Mars

Mars pignerari solet,

- *Mors & fugacem persequitur virum,
Nec parcat imbellis iuventæ
Poplitibus, timidoque tergo.*

Quantę ergo temeritatis fuerit, imo dementiæ, quum tanto simus adversarijs inferiores, sive dignitatem consideres, sive potentiam, superbo fastu aspernari tam utilem, tam honestam, tam denique tutam conditionem? Tutam aio, quia sincero affectu, citraque fallaciam nobis eam propinari censeo. Enimvero nisi Rex Hispaniarum & Archiduces affectu & voluntate cum pastore populorum & rege regum Agamemnone conspirarent, qui aiebat, *βέλομι ἐγὼ λαὸν σὸν ἔμμεναι ἢ δόπολέω.*
*Volo ego populum saluum esse potius
quam perire.*

nulla vi vnquam, nullo metu adducti

Etī essent, ut ex æquo cum hostibus
 suis paciscendi gratiā ex folio in
 planum descenderent. Erat enim
 largiter, & hostium vires ac poten-
 tiam nimis imprudenter æstimat, si
 quis putat eos in hujusmodi rerum
 angustias esse coniectos, ut inferio-
 ribus Majestate sua conditionibus
 angustam existimationem fœdare
 cogantur. Sed videlicet (quidni e-
 nim liceat & in hoste laudare virtu-
 tem?) stimulavit eos bonum publi-
 cum, à quo vinci pulcherrimum
 est victoriæ genus. Utinam redire
 lubeat in memoriam præterito-
 rum, quibus nempe seriò bonaque
 fide discussis, proniores essemus ad
 cupidè arripiendas rerum præstan-
 tissimarum commoditates, quæ
 nobis divinitus offeruntur. Utinam
 sine partium studio, sine gratia vel

odio, pessimis consulendi arbitris, nudam veritatem levato opinionum velo contemplari, sanisque judicijs à falso secernere valeamus. Sed nec decorum est homini privato, nec tutum subdito vocare in dubium fundamenta publicæ causæ. Fuerit quædam maior vis, quædam cælo missa calamitas, & ineluctabilis fatorum series, quæ miseros cives

Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos

ad arma funesta protraxit. an ideo necesse est in perpetuum ac sine ulla respiratione

ἀσπονδον πόλεμον πολεμίζειν ἢ δὲ μαχέσθαι;

Irreconciliabile appetere aut gerere bellū?

Nam quis erit modus seviendi in mutuam perniciem? grassandi in Patriæ viscera? fundeudi fratrum sanguini-

sanguinem ? Quando tandem finem videbimus tot malorum & exitiorum , quæ jam per annos XL. & quod excurrit , nos minutis ictibus cędunt , vt perire nos cotidie sentiamus, vel quod deterius est, ne sentiamus quidem ? Nam si serio morbum agnosceremus, & nisi longa patiendi consuetudo callum sensibus obduxisset , ad medicinam egra Patria confugeret, nec remedia ultro oblata rejiceret atque aspernaretur. Omne bellum per se miserum est & calamitosum: nullum infelicius bello civili & intestino.

ἡ φρήτωρ, ἀθέμις ἔστιν ἀνέστι ἐστὶν ἐκείν, ὅς πολέμῃ ἔραται ἐπιδημίας ὀκρυόεντι.

*Gente fœdoque caret, nec fas aut fœdera novit,
Qui civis inter cupit exitabile bellum.*

Is est ex numero civium ejiciendus, imo ex finibus nature humanæ ex-

terminandus, tanquam monstrum quod luitro piari solet, & in ultimas terrarum oras deportari, quem discordiæ, quem cædes civium sua sponte delectant. Pia & sancta bella Christianorum non ad internecionem contrariæ partis spectare debent, sed hunc scopum oportet esse propositum, ut laurea triumphî cedat Palladis oliuæ, nec aliud armorum præsidio quærat, quam ut in pace securè vivere liceat. Huc ut pertingat Resp. nostra, num auspiciatius tempus exoriri queat, quam quod nobis in præsentia non sine nutu divini numinis obtingit? Summi Principes & latissimè regnantes domini pertœsi tot acerba casuum & calamitatum, quæ civilibus bellis indivulsè comites adherent, eò maiestatem suam dejiciunt,

jiciunt , vt ne quidem conditio-
 nes nimisquam exorbitantes &
 absonas subire vereantur , modo
 vel per imminutionem suę ma-
 jestatis via muniatur ad sacellum
 Divę Pacis. Etsi Reges nunquam
 majores sunt & augustiores , quam
 cum sese ad humanitatis officia co-
 miter submitunt. Neque enim tali
 fastigio vllum imminet à benigni-
 tate periculum. Semper illos celsi-
 tudo sua comitatur , ac nihil detri-
 menti capere potest vera magnitu-
 do Heroum καὶ διοσφερέων βασιλέων.
Ab Iove nutritorum regū, licet æquas
 cum inferioribus pactiones inire
 dignentur. Nullâ re mortales acce-
 dunt propius ad divinę naturę si-
 militudinem , quam ignoscendo
 lapsis , obliviscendo injuriarum,
 consolando afflictos, denique salu-

tem impartiendo quam plurimis,
& servando etiam servari nolentes.
Humanitas & clementia hominem
cælo adferit : & , ut olim acclama-
bant Athenienses Pompeio urbem
ingredienti,

ἐφ' ὅσον ἄνθρωπον οὐκ οἶδας, ὅτι προσῆκον εἰ θεός.

*Qua studes homo vocari , dignus es dici
Deus.*

Sceptrigeros Reges etiam invitos
sublequitur sua majestas. Procul eos
summovent ab invidia & contem-
ptu non solum fasces Imperij,

οἷς λαοί τ' ἐπιπετράφεται, ἔ ποσα μέμηλα.

*Queis populi commissa salus atque ardua
rerum.*

verum etiam ipse Deus , qui Reges
& Regum apices sacro honore ex-
tollit.

Τιμὴ δ' ἔκ Διός ἐστι, φιλεῖ δ' ἐ μητίετα Ζεὺς.

Ab

*Ab Iove Regis bonos hunc diligit ipse
Deum Rex.*

Quin ergo cognoscimus felicitatem nostram ex Regali atque Archiducali mansuetudine prognatam? Quin quò fata & Principum benignitas vocant, fausto pede inus? & proiectis infelicibus telis, dexteras fidei & amicitiae sacras iugimus cum nostro sanguine, cum fratribus, qui & linguae consortio, & patriae societate, & sanctissimae necessitudinis pignore sunt nobis cõiuncti? Sed videlicet ut in corporibus hominum quidam sunt morbi, qui stupore sensum præpediunt, ut ciborum suavitatem degustare non valeant; ita nos fatali quodam malo perstringente mentis aciem, bona nostra non intelligimus, & obsequentem fortunam ultro nobis oblatam

latam intromittere non dignamur. Infidias metuere fingimus, ingeniosique sumus in exaggerandis causis malignarum suspicionum, ne pacis unquam ægra Patria compos evadat: quæ tamen sola potest mederi rebus afflictis, & honori pristino restituere spes opesque Belgarum. Plato princeps ingenij ac doctrinæ literis prodidit, apud Arcadiæ populos anniversarium sacrificium Lycæo Iovi solitum esse celebrari, in quo tum alia quædam animalia, tum etiam vivi homines immolabantur, quorum carnes & viscera promiscuè cum visceribus aliorum animantium mixta, ad epulandum convivis apponebantur: cui autem obtigerat humanis carnibus vesci, in luum eum transformari credebant, & cum eo genere

neri ferarum per saltus ac memora
divagari. Huc nimirum spectat fa-
bula ad effigiem naturæ & veritatis
accommodata, ut perspicuum fieret
eos qui semel incepissent cædibus
& mutua internecione grassari, na-
turam ipsam exuere, & in agrestes
immanesque belluas degenerare.
Mithridatem etiam Ponti regem
ferunt quum se continenter anti-
dotis adversus venena præmuniret,
hoc tandem effecisse, ut in naturam
cōsuetudo mutaretur, nec sibi fun-
ptis mortiferis potionibus necem
afferre posset, etiam quum omnino
mori decrevisset. Vix adduci possu-
mus ut fidē habeamus priscis scri-
ptoribus, cum talia legimus config-
nata monumentis historiarum. Sed
incredulitatem eierabimus, & ad-
mirationis desinemus, si bona fide
velimus

velimus in nosmet ipsi inquirere, & feritatem nostrorum morum atque temporum rectis oculis contemplari. Quotusquisque enim nostrum est, quem immania hæc bella non adeo efferârunt, vt & malo suo gaudeat, & omnem humanitatis sensum ex animo eiecisse videatur? Quum nihil sit in rebus mortalium & nomine pacis dulcius, & re ipsa magis salutare, magisque consentaneum cum officio & ingenio humanæ naturæ: tamen ita plerique obduruimus ad miseras & calamitates nostras, vt solam Pacis & Induciarum appellationem, tanquam infames scopulos, aut sinistri ominis auguriû exhorrescamus. Quod ex eo facile liquet, quod non contenti humanissima declaratione, qua Status vnicarum provinciarum agnoscitur

popu-

populus liber & αἰνόνομος, cui pro arbitratu liceat uti suis legibus, suis moribus atque institutis: postulavimus inciviles quasdam cessionum formulas, quæ nihil utilitatis aut cōmodi afferebant, præter dedecus & opprobrium sceptrorum: ut facile cuivis homini non profus excordi appareret nihil aliud quæri, quam ut hac monstruosa petitione negotiatio disturbaretur. Si male vellem ominari Patriæ, non possem quidquam infaustius nostris hominibus imprecari, quam ut in tali pervicacia & importunitate perseverent, utque per improbitatem ea cūcta tandem consequantur quæ flagitant, & his etiā plura. Nam si in cœlo Deus est inspector & arbiter humanarū rerū, qui maiestatem Regum adserit, & Nemesein sanguineo armatā flagello

genti.

gentibus immittit, ad puniendum spes nimis elatas atque immoderatas, non est dubium quin gravis exitus incumbat cervicibus eorum, qui tam intemperater sceptris illudunt, dum eas conditiones populi olim subditi Serenissimis terrarum dominis deposcunt, quas nemo privatus subire in animum induceret.

Evertere domos totas optantibus ipsis

*Dy faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
Militia.*

Vt olim fatuus ille Phrygiæ rex Midas, qui pretioso contactu omnia convertebat in aurum, inter medias opes inops, hoc ipso gravem ærumnam incurrit, quod voti compos à Baccho redditus esset: ita nos vitij nostris & discordi libertate concidemus, si ad metam omnium male optatorum pervenerimus. **Quam bene**

bene in nos congruit , quod de P.
 Romano affirmat apud Tacitum
 Galba Imperator in aurea oratione
 qua Pisonem adoptavit ? nec totam
 servitutē pati possumus , nec totam
 libertatem . Queri solemus de Re-
 gum Ducumque inclementia. Sed
 eorum qui parent ingenia sæpe huic
 incommodo mederi queunt , si cō-
 pescant ardorem nimie & effusæ li-
 bertatis, & obsequium cum securita-
 te malint , quam cum pernicie con-
 tumaciam dedignationemque pa-
 rendi. Quoniam in eum sermonem
 nos occasio deduxit non possum
 quin orationi intexam aureas voces
 T. Quinctij Flaminij , quas tan-
 quam ex oraculo effatus, & non so-
 lum Græcis, sed nostris quoque Or-
 dinibus , qui summę rei præsunt,
 arrectis auribus hauriendas, & inti-
 mis

mis sensibus defigenda observandasque proposuisse videtur.

Libertate modice utantur, temperantiam eam salubrem & singulis & civitatibus esse. nimiam & alijs gravem, & ipsis qui habeant effrenatam ac præcipientem esse. Concordiæ in civitatibus Principes ac Ordines inter se, & in commune omnes civitates consulere. Adversus consentientes nec regem quemquam satis validum, nec tyrannum fore, discordiam & seditionem omnia oportuna insidiantibus facere: quum pars quæ domestico certamine inferior sit, externo potius se applicet, quam civi cedat.

Quare si dubitamus mentem in melius flectere, quo tamen consilio nullum salubrius eligere possumus, semperque integrum est viro sapienti poenitere: saltem fruamur beneficio Induciarum, quas si temperanter

ter

tate donabit victos in tam præclaro certamine, aut parata erit palma victoribus. Hæc verè sacra militia est, propagare decus ac dignitatem nominis Christiani, Turcis & infidelibus bella parare, qui non tam sua virtute, quam nostris discordiis formidabiles & potentissimi evasere. Si hæc nostra fortitudo exercitata cædibus consanguineorum populorum, sese in capita ac perniciem cõmunium hostium effunderet: non est dubitandum, quin huiusmodi pios conatus Deus ille exercituum fausto sit exoptatoque fine terminaturus.

D I X I.

P R Æ-

PRÆFATIO IN

Orat. ad studiosos Leydenfes.

V. C. ERYCIO PVTEANO

IANVS RVTGERSIVS

amiciffimam S. D.

Accidit ante biennium; quod nec tu quidem ignoras V. Cl. vt infelici ictu ornatiffimus iuuenis Affuerus Hornhovius conciderit. Is cafus, quia commilito noster Hornhovius, & Academia pars fuerat, non mediocriter animos ftudioforum moverat. Pofcebatur reus pertinaci omnium ftudio ad fupplicium, vt manes defuncti placaret, atque ita exiguus fanguis, vt ille ait, invidiofa folatia daret. Id vero negotium quia lentius procedere videbatur, quam ardor iuventutis postulabat, omnia turbis fervere, Profeffores explofi, in fcamna fævitum, Academia claufa. & quæ præterea impetus fervidorum cordium in his talibus dictare folet. In hoc Academiae ftatu, quia intempeftivi filentij nullus ufus videbatur, ftatuit V. Cl. Dominicus Baudius eam medicinam adhibere, qua exulceratas

Cc 2

mentes

mentes ad sanitatem revocari gravissimus auctor AEschylus existimabat. Itaque utilissimo consilio hanc Orationem ineditatus est, qua turbatis animis obviam iret, ac inconsultas mentes ad meliora consilia reduceret. Nec tam generoso viri Reip. amantis, &, quod in hoc casu caput erat, facundissimi consilio successus defuisset, nisi per eos steteret, qui aliorum virtutes ex sua imbecillitate metiebantur. Existimabant nimirum eius viri facundiam id impetrare non posse, quod illi frustra fortasse tentassent. Ita quum de suis viribus desperarent, dubitabant de alienis. Ergo ad tempus suppressa Oratio delituit: atque etiamnum lateret, si rigido auctoris proposito obsecutus essem. Sed quum in manus nostras tam illustre Eloquentiae monumentum venisset, nolimus id invidere posteritati. Exigente identidem, dum hic erat, editionem magno illo Praeside Petro Ieannino, Christianissimi Regis ad nos Legato. Neque defugiet auctoritatem nobilissimus, & famam meritisque ingens vir Hippolytus a Collibus, Palatini Senatus Princeps. Accedebant Manliana Iosephi Scaligeri imperia,

imperia. cuius nuper divinam, &, vt cum illo dicam, per omnia Dijs immortalibus quam hominibus similiorem mentem cœlestium Deorum concilium in sedibus immortalitatis dedicavit. Sed neque vrgere desisteat P. Scriverius noster, cuius incomparabilem candorem cum pari eruditione coniunctum agnoscat & venerabitur posteritas. Quidquid autem huius munusculi est, tibi mittere volui, præstantissime Puteane, vt adfectus & studij mei erga te exstaret qualecumque monumentum. Tum quod similes, & non dissimili fonte derivatos tumultus apud vos exarsisse recens meminimus. Vale, ex Museo meo,

Scribebam raptim Lugduni-Bata-
vorum. Kal. Novembris

Anno Dionys.

cl̄o l̄o c̄ ix.

Cc 3

NOBI-

NOBILISSIMIS AMPLISSIMISQUE
 VIRIS, ADRIANO A MATHENES,
 DOMINO IN MATHENES, ET OPE
 MEER: CORNELIO VANDER MYE
 LE, ILLUSTRISSIMO PRINCIPI
 MAVRITIO A CONSILIIS, ACADEMIAE LEIDENSIS CVRATORIBVS: PRVDENTISSIMIS CONSVLTISSIMISQUE VIRIS, D. D. CONSVLIBVS REIP. LEYDENSIS: NEC NON V. CL. NICOLAOSEYSTIO, EIVSDEM REIPUBLICAE SYNDICO ET CVRATORVM SECRETARIO D. BAVIDVS S. D.

HAbetis heic, amplissimi Viri, orationem qua sedare turbas conatus sum, & revocare ad meliora consilia exulceratas mentes studiosorum, quos equidem haud paucis in rebus modestiae parum memores fuisse confiteor, & multa fecisse praeter decorum inficiari non possum. Sed & illud plane persuasum habeo, eos vel lubrico aetatis, vel prevalido & inconsulto impetu, vel opinione falsa laudis aut imaginaria specie libertatis in hanc licentiam efferbuisset, non deliberato mediatoque malitiae proposito.

Quocir-

Quocirca quum in Academico Senatu sententiæ nostri ordinis exquirentur, vt hi motus componi possent, & nonnulli asperioribus remedijs rem gerendam esse censerent, ego semper author fui, vt vocis eloquio inventus oblita pudoris & verecundiæ comiter reduceretur in viam: & ad id officij munus obeundum meam operam publicis usibus devovi. Nocere nimium rigorem, & severioribus remedijs id effectum iri, vt huic florentissimo Athenæo vastitas & solitudo inducatur. Lascivisse potius quam sævisse improvidos adolescentes, & quamvis a disciplina vehementer deerratum sit, nihil tamen admissum quod non facile cadat in eam ætatem. quam animi egrotent, & in fermento sint, non posse reperiri huic morbo remedium oportunius ac præsentius, quam sermones aptos temperandis animorum affectibus. Quippe

Aegre modera mentis est oratio.

Ita tamen vt vitijs non sit assentandum aut connivendum. Hanc moderationem vtrum secutus sim vel ex hac oratione nostra cuius liquebit, in qua juvandi utilitatem prætuli curæ placen-

di. Quanquam apud rectas mentes hæc duo seiungi non oportet, sed par est eadem placere quæ profunt. Mea sic est ratio, & sic animum induco meum, eos qui leuiter sæviunt magis sapere, & pro peccato magno paululum supplicij satis esse Patri. Patrio enim ritu & affectu diligo studiosam Iuventutem, & ab ea me vicissim observari pluribus experimentis cognovi. Quod ego bonum in præcipua parte felicitatis deputo. quandoquidem non obsequio, nec adulandi artificio per cuniculos irrepfi in eorum benevolentiam, sed bonis artibus, & fortiter amando amorem mihi paravi. Si quis est qui vtilius aut generosius consilium dare possit, libenter ibo pedibus in eius sententiam. Verum si incicures bestix cultu mansuescunt, si pecoris generosi pullus ingenio humanitatis docetur exuere feritatem, &

blandis gaudere magistri

*Laudibus, & plausu sonitum cervicis
amare:*

Cur non etiam liberali modo tractentur liberalium iuvenum corda, quos cæca intemperis, non tamen impia nec scelerata

scelerata nocendi cupiditas abripuit extra gyrum officij & inculpatae rationis? Interim volens acquiesco decretis plurium, qui diverso calle tamen ad eundem finem tendunt: nimirum ad supremam illam legem publicæ utilitatis. Illud tamen ex animo lætor & gloriator, meam sententiam illustrissimo viro Iosepho Scaligero mirum in modum placuisse, cuius iudicium mihi est instar amplissimi theatri. Superest, clarissimi viri, ut vos submisso rogem ne arrogantius a me factum esse iudicetis, quod non extimuerim tam levidense munus tam gravibus viris inscribere. Quos enim magis idoneos potui adoptare patronos, quam eos quibus commissa est dignitas & incolumitas huius Academię, cuius haud infima pars censetur, nec ulli mortalium concedimus ut eam salvam & ornatissimam esse malit? Fieri potest vitio humanæ infirmitatis ut aberrem a rectè consulendo, voluntate autem, fide & libertate sentiendi nunquam ab utilitate communi diffidebo. Cuius animi mei specimen erit hoc exile munusculum, quod ut in optimam partem accipiatis etiam atque

C c 5

etiam

410. P R A E F A T I O.

etiam vos obtestor. Ita vobis & huic inclyto Lyceo, cui Curatores dati estis, omnia prospere, feliciter, & ex voto contingant. Datum Lugduni-Batavorum, III. Kal. Martias,
cd B C V I I I.

P R A E-

P R Æ F A T I O

In Dissertationem de Induciis Belli Belgici, editam sub nomine

LATINI PACATI.

D. BAUVIUS

V.C. Iano Rurgerſo S.P.D.

QVæ otij oblectandi gratia, non censoris animo meditatus sum super hoc lento negotio Induciarum, ea tibi inspicienda mitto, qui nugamenta nostra non amas solum, sed & observas, & fortiter defendis adversus imperitos obtrectatores. Vel nuper quam strenuè causam nostram egisti, quum à non-nemine ignaro veri honoris insimularer, atque etiam ignominiose notandus judicarer, tanquam civis haut utilis, imq; perniciosus patriæ, & aversus à communi bono, quod temerario ausu non horruissim assurgere in laudes Marchionis Spinolæ? Scilicet facinus indignum est, virtutem in hoste revereri: quòd

quòd qui facere gravantur nec jus hostiũ gentium norunt, nec ullum cum humanitate commercium habent. Si hostem ut hostem laudare piaculum est, necesse erit ut perduellionis crimine notetur optima pars historicorum, qui seposito partium affectu; suum cuique decus attribuerunt sine gratiæ aucupio, sine metu offensionum, æqui scilicet uni virtuti, atque eius amicis. Expectant fortè malevoli, ut ipsis satisfiat: at ego invidiæ malo suppeditare quod eam urat atque remordeat: itaque non intercedo, quin arbitrato tuo hanc ipsam Dissertatiunculam vel tibi soli serves, thesaurum, sanè non magni pretii, vel communices cum populo, si proles digna videbitur, quæ lucem adspicere debeat. Vale, & nos ama. Datum vi. Kal. Ianuarias auspices anni cdo Io c ix. Lugduni Batavorum.

P R A E-

PRÆFATIO IN
ORATION. AD PANEG.

PLINII.

Nobilissimis Viris,

I A N O D O V S Æ

Domino in Noortvuijck & Catten-
dijck, &c.

E T

CORNELIO NEOSTADIO

Domino in Sevenhove,

Amplissimis Supremæ Curie Senatoribus,

A C

*Prudentissimis Academia Lugdunensis
Curatoribus, Patronis suis plurimum
observandis*

D. BAVDIVS D.

AMplissimi Viri, Si hoc exile mu-
nusculum vobis in soluti causam
imputarem, jure possem argui tanquam
preciosus nugarum æstimator, & parum
observans vestræ dignitatis. Verumenim-
verò

verò tantum abest ut nexu liberari potulem tantillâ præstatione, ut potius ipsa pignoris tenuitate apud omnes profiteri cupiam, quantis nominibus beneficiæ voluntati vestræ sim obstrictus, & quam non sim solvendo si summo jure mecum experiamini. Sed ad æquitatem vestram provoco, cui si causam probavero, non magnoperè laboro quam in partem cæteri factum meum interpretentur. Vix ipse quidem me judice absolvere à notâ vanissimæ cuiusdam ambitionis, quòd ista levia & ludicra publicaverim sub auspicio vestri nominis, nisi author audendi extitisset primarius sæculi vir Iosephus Scaliger, qui & recitationi interesse dignatus est, & ne operam perdidisse videretur, aut ut benigne pudori nostro subveniret, laudes adiunxit, quas equidem in me nullus agnosco, sed reverenter amplector, tanquam profectas ab eo qui totus ex omni laudum cumulo compositus est. Laudo vobis authorem meum, non solum idoneum, sed etiam omni exceptione maiorem, cui licet assentiri non ausim dum conscientiam meam interrogo, tamen ex animi sententiâ voveo, & auguror fore ut

P R A E F A T I O. 415

in rem meam pariter cum tali viro vel
erretis, vel iudicetis. Datum Lug-
duni in Academiâ vestrâ Ka-
lendis Augusti. Anno
C I O I O C I I I.

F I N I S.

Nihil invita Minerva.

LVGDVNI BATAVORVM.

clō lō c xix.

